

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

Bc. Michaela Syslová

**Individuální faktory související s ochotou navazovat
konsensuálně nemonogamní vztahy**

**Individual factors associated with willingness to engage in
consensual non-monogamous relationships**

Vedoucí: Mgr. Zuzana Štěrbová, Ph. D.

Konzultantka: Mgr. Anna Fišerová

2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala všem lidem, kteří mi pomohli v průběhu psaní mé diplomové práce. V první řadě chci poděkovat Mgr. Zuzaně Štěrbové, PhD., mojí skvělé vedoucí práce, která mě vedla celým procesem s nadšením, trpělivostí a nekonečnou motivací. Díky jejímu přístupu jsem se naučila mnoho nového a na svou práci mohu být pyšná.

Dále chci poděkovat Mgr. Anně Fišerové, která mi byla nesmírnou podporou při zpracování mé výzkumné části. Její odborné znalosti, vstřícnost a trpělivost mi hodně pomohly a jsem za její pomoc opravdu vděčná.

Obrovské poděkování patří mým rodičům, za to nejlepší zázemí, lásku a podporu k tomu, abych následovala své ambice a dělala to, co mě baví. A taky, že mě bezpodmínečně milují, a já je. Děkuji také své babičce a dědovi za jejich lásku a povzbuzení.

Velké díky patří Andymu, za to, že mi pomohl s výběrem tématu práce, které mě až do poslední chvíle bavilo a přineslo mi spoustu nových pohledů na svět. Taky za to, že je mi motivací a inspirací, že dva roky zvládl poslouchat o diplomce, za odlehčení náročných chviliek a něžné kopance, které jsem potřebovala pro posun dál.

Márovi děkuji za dlouholeté přátelství a také za pomoc s výzkumnou částí této práce, když se stal prvním výzkumným respondentem a ukázal své herecké nadání. Děkuji Matě, bez její přítomnosti bych nebyla tím člověkem, kterým jsem dnes. Janče za možnost sdílet úplně vše už od plenek. A také velké díky Natálce, že mi dokazuje, že nic není nemožné. V neposlední řadě musím poděkovat Aničce, která mi každé ráno posílala motivační citáty, moji práci četla nespočetněkrát a podržela mě, když jsem to potřebovala!

Nemohu zapomenout ani na všechny respondenty, kteří byli odvážní a otevření a díky nim mohla tato práce vzniknout.

V závěru bych ráda poděkovala i sobě. Psaní diplomové práce bylo pro mě obrovskou výzvou a zkušeností, kterou nikdy nezapomenu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného, nebo stejného titulu.

[Podpis]

Michaela Syslová

V dne

Abstrakt

Konsenzuální nemonogamie (KNM) označuje vztahy, v nichž všichni partneři souhlasí s tím, že mohou mít sexuální nebo romantické vztahy i s jinými lidmi. V práci jsou představeny nejběžnější formy KNM (polyamorie, swinging či otevřené vztahy), způsoby jejich navazování, specifické výhody a výzvy, faktory ovlivňující ochotu je navázat a společenské vnímání a jeho dopad na tyto vztahy. Cílem výzkumu bylo prozkoumat vybrané individuální faktory související s ochotou navazovat KNM vztahy. Konkrétně jsme se zaměřili na postoje ke KNM, předchozí partnerské zkušenosti a zkušenosti z primární rodiny. Data byla získána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s 11 účastníky, kteří byli zapojeni do KNM vztahů se dvěma nebo více partnery. Tematická analýza ukázala, že respondenti s vnímají KNM vztahy jako svobodnější a přirozenější, ale současně zdůrazňují zodpovědnost a vyšší komunikační nároky než v případě monogamních vztahů. Většina respondentů měla před KNM zkušenost s monogamií, která ovlivnila jejich současné vztahy. Důvody navázání KNM vztahů zahrnovaly zamilovanost do další osoby, potřeba svobody, nezávislosti, fyzické intimity, uspokojení potřeb, nové zážitky, odklon od společenských norem a zklamání z monogamie (ve vztazích vlastích i rodičů). Část respondentů byla ke KNM inspirována partnerem a vystoupením veřejně známých osobností šířících osvětu o KNM. U většiny respondentek snížily negativní zkušenosti z minulosti jejich důvěru v monogamní vztahy. Většina respondentů věděla o nevěře některého z rodičů nebo prarodičů. Míra rozvodovosti rodičů našich respondentů se neliší od průměru České populace. Výsledky mohou být přínosné pro terapeuty, poradce pracující s KNM klientelou a současně přispět k destigmatizaci KNM.

Klíčová slova: Konsenzuální nemonogamie (KNM); Partnerské vztahy; Vztahová motivace; Polyamorie; Swinging; Otevřené vztahy

Abstract

Consensual non-monogamy (CNM) refers to relationships in which all partners agree that they can have sexual or romantic relationships with other people. This paper presents the most common forms of CNM (polyamory, swinging or open relationships), the ways in which they are established, the specific benefits and challenges, factors influencing the willingness to establish them, and social perceptions and their impact on these relationships. The aim of the research was to explore selected individual factors related to the willingness to establish CNM relationships. Specifically, we focused on attitudes towards CNM, previous partner experiences and primary family experiences. Data were collected through semi-structured interviews with 11 participants who were involved in CNM relationships with two or more partners. Thematic analysis revealed that respondents perceived CNM relationships as freer and more natural, but at the same time emphasized responsibility and higher communication demands than in monogamous relationships. The majority of respondents had an experience of monogamy prior to CNM that influenced their current relationships. Reasons for entering into a CNM relationship included falling in love with another person, need for freedom, independence, physical intimacy, satisfaction of needs, new experiences, departure from social norms, and disillusionment with monogamy (in both own and parental relationships). Some respondents were inspired to enter into CNM by a partner and the appearance of public figures spreading awareness of CNM. For most female respondents, negative past experiences reduced their trust in monogamous relationships. Nine respondents were aware of infidelity by a parent or grandparent. The divorce rate of our respondents' parents does not differ from the average of the Czech population. The results may be beneficial for therapists, counselors working with CNM clientele and at the same time contribute to the destigmatization of CNM.

Key words: Consensual Non-Monogamy (CNM); Partner Relationships; Relational Motivation; Polyamory; Swinging; Open Relationships

Obsah

Úvod.....	10
I. Teoretická část.....	12
1 Konsensuálně nemonogamní vztahy.....	13
1.1 Definice konsensuální nemonogamie.....	13
1.2 Párovací strategie a systémy.....	14
1.3 Specifika konsensuálně nemonogamních vztahů.....	17
1.3.1 Žárlivost vs. compersion.....	17
1.3.2 Exkluzivita.....	18
1.3.3 Komunikace a consent.....	19
1.4 Typy konsensuálně nemonogamních vztahů.....	21
1.4.1 Otevřené vztahy.....	21
1.4.2 Swinging.....	22
1.4.3 Polyamorie.....	23
1.4.4 Srovnání otevřených, swinging vztahů a polyamorie.....	24
1.5 Výhody a nevýhody konsensuálně nemonogamních vztahů.....	25
2 Faktory související s navázáním konsensuálně nemonogamních vztahů.....	26
2.1 Biologické faktory.....	26
2.1.1 Hormonální faktory.....	27
2.1.2 Genetické faktory.....	27
2.1.3 Sexuální orientace.....	28
2.2 Psychologické faktory.....	29
2.2.1 Osobnostní rysy.....	29
2.2.2 Hodnoty, postoje, motivace a potřeby.....	29
2.3 Sociální faktory.....	33
2.3.1 Kulturní normy a hodnoty.....	33
2.3.2 Nevěra a rizika.....	33

2.3.3	Sociální síť a podpora.....	34
3	Společenské vnímání konsenzuální nemonogamie a jeho dopady.....	35
II.	Empirická část.....	38
4	Cíl výzkumu.....	38
4.1	Výzkumné otázky.....	38
5	Metodika.....	38
5.1	Výzkumný soubor.....	38
5.2	Struktura rozhovoru.....	42
5.3	Procedura.....	42
5.3.1	Kontaktní formulář.....	42
5.3.2	Vedení rozhovoru.....	43
5.4	Analýza dat.....	44
5.5	Etika výzkumu.....	47
6	Výsledky.....	48
6.1	Profily respondentů.....	48
6.2	Postoje ke konsenzuální nemonogamii.....	51
6.2.1	Seznámení se s konceptem konsenzuální nemonogamie.....	51
6.2.2	Postoje ke konsenzuální nemonogamii.....	52
6.2.3	Postoj k monogamii.....	53
6.2.4	První myšlenka na navázání konsenzuální nemonogamie.....	53
6.3	Předchozí partnerské vztahy.....	55
6.3.1	Zkušenosti z předchozích monogamních vztahů.....	55
6.3.2	Zkušenosti z předchozích konsenzuálně nemonogamních vztahů.....	56
6.3.3	Zkušenosti ze současného konsenzuálně nemonogamního vztahu.....	58
6.4	Zkušenosti z primární rodiny.....	60
6.5	Zkušenosti s nevěrou.....	62
6.6	Důvody navázání konsenzuální nemonogamie.....	63

7	Diskuse	66
7.1	Postoje a navazování konsensuálně nemonogamních vztahů	66
7.2	Předchozí partnerské vztahy	69
7.3	Zkušenosti z primární rodiny	71
7.4	Zkušenosti s nevěrou	72
7.5	Překážky navázání konsensuálně nemonogamního vztahu	74
7.6	Limity studie	75
7.7	Přínosy studie	77
7.8	Návrhy budoucích výzkumů	78
	Závěr	80
	Reference	81
	Seznam tabulek	103
	Seznam příloh	104
	Přílohy	105
	Příloha 1: Informovaný souhlas	105
	Příloha 2: Kontaktní formulář	107
	Příloha 3: Otázky rozhovoru	112
	Příloha 4: Náborový leták do facebookových skupin	115
	Příloha 5: Debriefing	116
	Příloha 6: Konceptuální rámec	117

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
FF	Filozofická fakulta
INKNM	Internalizovaná negativita konsenzuální nemonogamie
KNM	Konsenzuální nemonogamie
LARP	Live Action Role Play
NKNM	Nekonsenzuální nemonogamie
SD	Směrodatná odchylka
SDT	Teorie sebeurčení
SET	Teorie seberozvoje
SK	Slovensko
TA	Tematická analýza
UK	Univerzita Karlova

Úvod

Konsenzuální nemonogamie (KNM) je zastřešující pojem pro různé druhy alternativních vztahových uspořádání, kde partneři souhlasí s tím, že mohou mít sexuální a/nebo citové vztahy s jinými lidmi za předem dohodnutých podmínek (Mogilski et al., 2017). Tento pojem se začal používat až v posledních dvou desetiletích jako obecný pojem pro různé typy vztahů, které se odlišují od monogamie (Sheff & Hammers, 2011). Výzkum KNM vztahů se datuje od 60. a 70. let 20. století, kdy se objevily první studie o otevřených manželstvích, například knihou „Open Marriage“ (O’Neill & O’Neill, 1972). Tato kniha zahájila diskusi o otázkách svobody, důvěry a rovnosti v rámci vztahů. Mezi nejčastější typy KNM patří polyamorie (více než jeden romantický vztah současně; Sheff, 2014), swinging (páry souhlasí s tím, že budou mít sex s jinými páry nebo jednotlivci za účelem obohacení a zpestření svého sexuálního života; Jenks, 1998) nebo otevřené vztahy (možnost mít sex s jinými lidmi za dohody a otevřenosti se svým hlavním partnerem; Rubin et al., 2014). I když je monogamie stále nejčastějším modelem romantických vztahů ve většině částí světa, KNM se stává populárnější a viditelnější v západních společnostech a v mainstreamových médiích (Sizemore & Olmstead, 2017). Nicméně lidé žijící v KNM stále čelí diskriminaci a stigmatizaci na základě svého vztahového statusu (Conley et al., 2013; Grunt-Mejer & Campbell, 2016).

Přestože zájem odborné i laické veřejnosti o KNM vztahy v posledních letech narůstá, faktory, které ovlivňují ochotu jedinců vstoupit do takového vztahu, jsou stále ještě málo prozkoumané. Většina studií se doposud zaměřila na aspekty jako žárlivost (Mogilski et al., 2019), nevěru (Andersson, 2022; Hangen et al., 2019; Stein, 2020; Woodruff-Diaz, 2010) a spokojenost (Balzarini et al., 2017; Garner et al., 2019; Muise et al., 2019), motivace (Wood et al., 2021) v rámci KNM vztahů, ale jen minimum studií zkoumalo faktory, které ovlivňují navázání KNM vztahů. Naše studie se zaměřila na rodinu a zkušenosti z dětství, vztahovou historii a postoje k danému typu vztahu, jelikož studie na monogamních vztazích ukazují, že to jsou faktory, které hrají při výběru partnera významnou roli. Například sociální učení naznačuje, že děti se učí následovat vzorce chování svých rodičů nebo jiných důležitých osob a že tyto vzorce mohou ovlivnit jejich preference a postoje k různým typům vztahů (Bandura, 1978). Dalším faktorem mohou být zkušenosti s partnerskými vztahy, které mohou ovlivnit osobnost jedince (Slotter et al., 2010) a utvářet jeho postoje k danému typu vztahu (Moors, Gesselman, et al., 2021).

V úvodu teoretické části jsou KNM vztahy stručně zasazeny do širšího kontextu partnerských vztahů. První kapitola se zabývá definicí KNM, představuje různé strategie a systémy párování, aby poskytla komplexnější pohled na navazování KNM vztahů. Další podkapitola se podrobněji zabývá různými specifiky KNM vztahů, včetně definice, stručné historie, prevalence a demografie, a porovnává různé typy KNM vztahů mezi sebou. Následující podkapitola popisuje výhody a nevýhody vztahů KNM. Druhá kapitola se zaměřuje na faktory, které souvisejí s ochotou vstupovat do KNM vztahů, které jsou rozděleny do tří podkapitol na biologické, psychologické a sociální faktory. Závěrečná, třetí kapitola představuje společenské vnímání KNM a jeho dopad na jedince zapojené do tohoto typu vztahu.

Výzkumná část mapuje prostřednictvím kvalitativního výzkumu jednotlivé faktory, které mohou souviset s ochotou navázat konsenzuální nemonogamní vztah mezi lidmi ve věku 18-40 let v České republice. V rámci výzkumného projektu jde o 11 polostrukturovaných rozhovorů, jejichž cílem je zmapovat postoje ke KNM a jejich vývoj od prvního kontaktu s tímto pojmem až po současnost. Dále jsou mapovány dosavadní partnerské zkušenosti, a to jak z monogamních, tak z nemonogamních vztahů, jejich průběh a účastníky vnímané silné a slabé stránky. V neposlední řadě se rozhovor zaměřuje na zkušenosti z primární rodiny, prostředí, v němž jedinci vyrůstali, a vztahové vzorce, které byly v jejich prostředí přítomny.

I. Teoretická část

Partnerské vztahy se mohou lišit v závislosti na tom, jak jsou partneři propojeni a jak spolu sjednají svá pravidla a očekávání. V řadě etnik a kultur po celém světě je praktikována polygamie (tj. jedna osoba má více než jednoho manžela nebo manželku současně), nicméně v současné době se většina kultur považuje za monogamní (Gondek, 2022; Schmitt et al., 2001). Monogamie znamená, že partneři mají sexuální a romantický vztah pouze mezi sebou a že se zavazují k sobě navzájem (Christopher & Sprecher, 2000). Často je uzavřena manželstvím, které je považováno za symbol lásky a oddanosti mezi partnery (Buss & Schmitt, 2016). Monogamie však není jediný ani univerzální způsob, jak být ve vztahu (Schmitt et al., 2001). V monogamních kulturách se vyskytují fenomény nevěry (tj. sexuální kontakt s jinou osobou než s vlastním partnerem bez jeho vědomí nebo souhlasu; Apostolou et al., 2022; Fincham & May, 2017; Stein, 2020), prostituce (tj. osoba poskytuje sexuální služby za finanční odměnu) a sériové monogamie (tj. série po sobě následujících monogamních vztahů; Gondek, 2022). Nevěra může poškodit vztah tím, že způsobí nedůvěru, zradu a nestabilitu (Apostolou et al., 2022; Conley, Ziegler, et al., 2012; Rubel & Bogaert, 2015). Může také ohrozit zdraví partnerů tím, že zvyšuje riziko pohlavně přenosných nemocí (Levine et al., 2018). Přesto se odhaduje, že asi 20-25 % mužů a 10-15 % žen bylo nevěrných svému současnému partnerovi (Fincham & May, 2017; Mark et al., 2011). To ukazuje, že monogamie není vždy dodržována ani v těch kulturách, které ji preferují. Na druhém konci spektra jsou krátkodobé nezávazné vztahy, jako například vztah na jednu noc nebo přátelství s výhodami (Wentland & Reissing, 2014). Lidé v těchto vztazích nemají plány ani očekávání ohledně společné budoucnosti, neinvestují do vztahu čas ani energii a nejsou ochotni obětovat se pro vztah. Lidé s nízkou mírou závazku mohou mít sexuální nebo romantický vztah s více partnery současně bez toho, aby to bylo považováno za nevěru (Barker & Langdridge, 2010). Tyto vztahy mohou být pro některé lidi uspokojivé a zábavné, ale pro jiné mohou být frustrující a neuspokojivé (Buss & Schmitt, 2016). Mezi monogamií a krátkodobými nezávaznými vztahy existují i jiné možnosti, jak být ve vztahu s více partnery současně. Mezi nimi právě také konsenzuální nemonogamie (KNM).

1 Konsensuálně nemonogamní vztahy

1.1 Definice konsensuální nemonogamie

Konsensuální nemonogamie (KNM) je zastřešující pojem pro vztahová uspořádání, ve kterých partneři souhlasí s tím, že mohou mít více sexuálních a/nebo romantických partnerů s jejich vědomím a souhlasem (Conley, Ziegler, et al., 2012; Moors et al., 2015). V KNM vztazích může uspokojení emocionálních, sexuálních a psychologických potřeb zajistit více lidí (Conley & Moors, 2014). Tyto vztahy sdílejí některé společné charakteristiky, jako je transparentnost, otevřená komunikace, vzájemný respekt a autonomie jednotlivých partnerů (Sheff, 2014; Taormino, 2008). Studie (Blasband & Peplau, 1985; Lecuona et al., 2021; Martin, 2017; Rubin, 1982) naznačují, že spokojenost ve vztazích mezi KNM a monogamními partnery je srovnatelná. Rozdíly v osobnostních rysech (Lecuona et al, 2021) a komunikaci (Martin, 2017) mezi těmito skupinami jsou malé nebo diskutabilní, což poukazuje na podobnosti mezi monogamními a nemonogamními jedinci.

Studie z USA a Kanady ukazují, že vztahy KNM jsou poměrně časté a rozmanité. Podle národních vzorků svobodných dospělých jedinců více než jedna pětina lidí (20-22 %) někdy vstoupila do KNM vztahu a 4-6 % lidí je v KNM vztahu v současnosti (Fairbrother et al., 2019; Hauptert et al., 2016; Levine et al., 2018). Asi 12 % Kanadčanů a 17 % Američanů by preferovalo KNM vztah nebo se zajímá o polyamorii (Fairbrother et al., 2019; Moors, Gesselman, et al., 2021). Ve studii s rozsáhlým online vzorkem 822 osob v monogamních vztazích bylo zjištěno, že téměř jedna třetina účastníků (32,6 %) uvedla, že jejich nejčastější sexuální fantazií bylo zahrnutí nějaké formy sexuálně otevřeného vztahu. Většina těchto účastníků (80 %) projevila zájem tuto fantazii v budoucnu uskutečnit (Lehmiller, 2020).

Jedinci, kteří se identifikovali jako bisexuální nebo queer, častěji uváděli zapojení do KNM než ti, kteří se identifikovali jako heterosexuální nebo gay/lesbičtí (Conley et al., 2012). Muži a lidé s neheterosexuální orientací se do KNM zapojují častěji než ženy a heterosexuálové (Hauptert et al., 2016). Mezi ženami, které se označují jako „kink“¹, je KNM ještě častější. V mezinárodním průzkumu mezi 1580 kink ženami byl KNM vztah (polyamorní nebo otevřený) nejčastějším typem vztahu (39,9 %), zatímco monogamní vztah byl nejméně častý (14,8 %) (Rehor, 2015). KNM vztahy jsou demograficky rozmanité a zahrnují různé typy a preference (Wang, 2016). Ti, kteří se označili za nenáboženské, častěji uváděli zapojení do KNM než ti, kteří se označili za věřící (Rubin et al., 2014). Vztahy KNM mohou být rozšířenější a méně

¹ Jako kink se označují lidé s netradičními sexuálními preferencemi a praktikami (Rehor, 2015).

odsuzované v kulturách, kde je důležitý individualismus a osobní svoboda (Barker & Langdridge, 2012). Studie Sheff (2005) zjistila, že jedinci, kteří se identifikovali jako feminističtí nebo progresivní, častěji uváděli zapojení do KNM než ti, kteří se identifikovali jako konzervativní nebo tradiční. To poukazuje na to, že KNM vztahy nejsou jednotné nebo homogenní skupiny, ale naopak reflektují různorodost lidské sexuality a intimity.

V ČR nejsou k dispozici přesné statistiky o rozšíření KNM, ale existují například české a slovenské facebookové komunity, kde se KNM jedinci sdružují.

1.2 Párovací strategie a systémy

Partnerství a vztahy jsou základními lidskými potřebami a zdroji štěstí a spokojenosti (Holt-Lunstad, 2018), ale ne všichni je tvoří a žijí stejným způsobem (Barker & Langdridge, 2012). Různé párovací strategie a systémy odrážejí různé způsoby navazování a udržování vztahů (Barker & Langdridge, 2012).

Výzkumy často rozdělují vztahy na krátkodobé a dlouhodobé, což souvisí také s párovacími a sexuálními strategiemi (Buss & Schmitt, 1993). Párovací strategie jsou soubory pravidel a preferencí, které lidé používají při hledání a výběru svých partnerů v závislosti na jejich cílech a potřebách (Schmitt et al., 2003). Krátkodobé párování, nazývané také sociosexualita, se vztahuje k ochotě navázat nezávazný sexuální vztah (Eastwick et al., 2018; J. Simpson & Gangestad, 1991). Sociosexualita se skládá z minulého chování, postojů k náhodnému sexu a ochoty navazovat náhodný sex nebo krátkodobé styky (Penke & Asendorpf, 2008). Na druhou stranu, dlouhodobé párovací strategie zahrnují hledání stabilního a exkluzivního partnera pro dlouhotrvající vztah s vysokou investicí a spoluprací (Eastwick et al., 2018). Lidé v KNM vztazích mají vyšší úroveň sociosexuality než lidé v monogamních vztazích (Balzarini et al., 2020; de Rivas et al., 2022; Rodrigues et al., 2018), ale zároveň udržují kvalitní a spokojené primární vztahy a jsou otevření a tolerantní k dalším partnerům (Conley et al., 2017; Rubel & Bogaert, 2015). KNM vztahy se tedy dají částečně zařadit do obou strategií a jsou proto těžko zařaditelné do jednoznačné kategorie. Podle teorie strategického pluralismu (Gangestad & Simpson, 2000) jedinci upravují své párovací strategie podle toho, co je pro ně nejvýhodnější, aby se přizpůsobili různým podmínkám. To zahrnuje řešení problémů souvisejících s udržením více partnerů současně. Mogilski a kol. (2017) zkoumali jaké strategie používají lidé v monogamních a KNM vztazích, aby si zajistili své partnery a předešli tomu, aby je podváděli nebo opustili pro někoho jiného. Toto se nazývá chování zaměřené na udržení partnera (např. projevy lásky, věrnosti nebo žárlivosti; Buss, 1988; Mogilski et al., 2017).

Monogamní účastníci se snažili udržet své partnery častěji než ti v KNM vztazích. Lidé v KNM vztazích se lišili podle toho, jaký typ partnera měli. Ti, kteří měli primárního (tj. hlavního) partnera a sekundární (tj. vedlejší) partnery, se snažili udržet primárního partnera více než sekundární partnery. Ti, kteří měli více rovnocenných partnerů, se snažili udržet je stejně. Lidé v KNM vztazích také častěji mluvili o svých sexuálních zážitcích se svým primárním partnerem než se svým sekundárním partnerem (Mogilski et al., 2017).

Zatímco předchozí studie zkoumaly strategie chování, které používají lidé v KNM a monogamních vztazích, aby si udrželi své partnery, Mogilski a kol. (2020) se zaměřili na širší životní strategie těchto jedinců a poskytli vhled do toho, jak jejich sexuální chování zapadá do jejich celkového přístupu k životu. Podle teorie životní historie mají lidé různé strategie investování do svého vývoje, reprodukce a rodičovství a volí mezi rychlými a pomalými strategiemi (Mogilski et al., 2020; Wang et al., 2021). Lidé s rychlou životní strategií začínají dříve se sexem, mají více dětí, méně se starají o sebe a své děti a žijí kratší dobu. Lidé s pomalou životní strategií naopak začínají se sexem později, mají méně dětí, více se starají o sebe a své děti a žijí déle (Mogilski et al., 2020; Wang et al., 2021). Měřily se různé ukazatele těchto strategií, jako je věk prvního sexu, počet partnerů, zájem o krátkodobé nebo dlouhodobé vztahy, zdravotní stav a chování. Lidé v KNM vztazích měli častěji rychlé životní strategie než lidé v monogamních vztazích. To znamená, že začínali se sexem dříve, měli více partnerů, méně se starali o své zdraví a bezpečnost a měli menší zájem o dlouhodobé vztahy (Mogilski et al., 2020).

Kromě párovacích strategií existují také párovací systémy, které se týkají společenských a kulturních norem a očekávání ohledně vztahů. Ovlivňují, kdo s kým může navázat vztah, jeho charakter a cíle (Schmitt et al., 2003). Základní typy zahrnují monogamii, polygamii a promiskuitu (Schmitt et al., 2001). Polygamie zahrnuje vztahy s více partnery, promiskuita zahrnuje mnoho krátkodobých sexuálních partnerů (Schmitt et al., 2001; Szala & Shackelford, 2019). Monogamie je převládajícím párovacím systémem v západní kultuře a spojuje se s hodnotami jako láska, závazek, důvěra a stabilita (Barker & Langdridge, 2012; Štulhofer et al., 2014). Jako kompromis mezi monogamií a polygamií se vyskytuje sériová monogamie, což znamená mít po sobě několik monogamních vztahů s různými partnery. Sériová monogamie se stala běžnější v moderních společnostech s vyšší mírou rozvodovosti a delší délkou života (De La Croix & Mariani, 2015). KNM představuje alternativu k monogamii a sériové monogamii, ovlivněnou osobními preferencemi, výhodami a nevýhodami jednotlivých párovacích systémů (Mogilski et al., 2017; Schmitt et al., 2001). Tabulka níže (viz Tabulka 1; Schmitt et al., 2001) ukazuje, že monogamie nabízí důvěru a stabilitu, ale také nespokojenost a omezení. Každý

párovací systém nabízí nějaké výhody a nevýhody (Schmitt et al., 2001). Tyto výhody a nevýhody mohou ovlivnit to, jak se lidé rozhodují pro KNM nebo pro monogamii. KNM jedinci mohou být schopni dosahovat výhod monogamie (např. stabilní partnerství, spolupráce, rodičovství), i výhod nemonogamie (např. genetická diverzita potomstva, vyšší reprodukční úspěch) tím, že mají více partnerů současně (Mogilski et al., 2017).

Tabulka 1

Výhody a nevýhody párovacích systémů podle Schmitt et al. (2001)

Typ párovacího systému	Výhody	Nevýhody
Monogamie	Důvěra a věrnost	Riziko náročného a neuspokojivého vztahu
	Stabilní rodinná struktura	Nutnost kompromisů a řešení sporů
	Lepší rovnováha v poměru pohlaví	Možné omezení sexuální rozmanitosti
Polygamie (Polygynie)	Muži mají více potomků	Ženy se mohou cítit zanedbávané a nevýznamné
	Větší šance na zachování rodinného jména a majetku	Vysoká konkurence mezi ženami o jednoho muže
	Možnost udržování mnoha sexuálních vztahů	Riziko narušení rovnováhy v poměru pohlaví
Polygamie (Polyandrie)	Ženy mají více potomků	Muži se mohou cítit zanedbávaní a nevýznamní
	Lepší ekonomická stabilita	Vysoká konkurence mezi muži o jednu ženu
	Možnost udržování mnoha sexuálních vztahů	Riziko narušení rovnováhy v poměru pohlaví
Promiskuita	Možnost sexuální rozmanitosti	Riziko ztráty intimních vztahů a emocionálního propojení
	Nízké riziko vytváření náročných a neuspokojivých vztahů	Vysoké riziko sexuálně přenosných nemocí a těhotenství
	Šance na vybudování nezávazného, krátkodobého vztahu bez závazků	Sociální stigma a odsuzování společnosti

1.3 Specifika konsenzuálně nemonogamních vztahů

Lidé zapojení do KNM vztahů se často snaží o vysokou úroveň komunikace s partnery, což pomáhá minimalizovat negativní emoce spojené s KNM vztahy (Wang, 2016). Mogilski et al. (2019) přišli s novým konceptem „partner-pair-bonding“, který popisuje jedinečný vztah mezi partnery v KNM vztazích. Jedinci v KNM vztazích mohou prožívat mnoho různých typů emocí, včetně lásky, nerozhodnosti a zmatku (Lecuona et al., 2021). Specifická témata, jako je žárlivost a exkluzivita, jsou důležité pro porozumění KNM vztahům (Conley, Moors, et al., 2012; Forste & Tanfer, 1996). Jako příklad Conley, Moors, et al. (2012) poukázali na to, že žárlivost je jednou z nejčastějších výzev v KNM vztazích.

1.3.1 Žárlivost vs. compersion

Žárlivost je negativní emoce, která vzniká z obavy o ztrátu partnera nebo jeho intimity s jiným člověkem (Buss, 1994). „Compersion“ je opakem žárlivosti a vyjadřuje pozitivní emoci, která vzniká z radosti z partnerovy intimity s jinou osobou (Flicker et al., 1985; Mogilski et al., 2019; Thouin-Savard, 2021). Zatímco žárlivost je považována za běžnou a přirozenou reakci na situace porušující monogamii, compersion je považována za alternativní a neobvyklou reakci na KNM situace. Některé studie naznačují, že účastníci KNM vztahů jsou méně žárliví a více schopni compersion než monogamní lidé (Lecuona et al., 2021; Mogilski et al., 2019; Wang, 2016). KNM jedinci se od monogamních jedinců dále liší v tom, jak reagují na scénáře o citovém nebo sexuálním zapojení svých partnerů s jinými lidmi. Monogamní muži se stresují více z toho, že jejich partneri/rky mají sex s jinými než z toho, že k nim mají city a monogamní ženy jsou naopak více stresovány citovým než sexuálním zapojením svých partnerů/řkám, ale pouze v případě, že s tímto zapojením souhlasí (Mogilski et al., 2019). U KNM jedinců nebyly zjištěny žádné rozdíly mezi pohlavími (Mogilski et al., 2019). To naznačuje, že KNM jedinci mají jiné normy a očekávání ohledně mimopárových vztahů než monogamní jedinci. KNM jedinci rozlišují mezi primárními a sekundárními partnery, přičemž primárním partnerům připisují větší důvěru a důležitost. Mají silnější přesvědčení, že jejich primární partneri je nezradí, než je tomu u sekundárních partnerů (Mogilski et al., 2019). Primární partneri jsou ti, kteří mají ve vztahu nejvyšší prioritu a závazek a obvykle sdílejí společné zdroje, jako je bydlení, finance nebo výchova dětí. Sekundární partneri jsou ti, kteří mají ve vztahu nižší prioritu a závazek a obvykle s primárním partnerem nesdílejí společné zdroje (Balzarini et al., 2017). Oproti ženám v monogamních vztazích, ženy v KNM vztazích pokládají za důležitější, aby je jejich partneri nepodváděli spíše sexuálně než citově (Mogilski et al., 2019). To

naznačuje, že KNM jedinci mají ve svých vztazích složitější hierarchii a dohody než monogamní jedinci.

Mezi lidmi v KNM vztazích a monogamními lidmi neexistují významné rozdíly ve většině dimenzí, včetně úrovně žárlivosti. To znamená, že jak lidé v monogamních, tak v KNM vztazích prožívají podobnou míru žárlivosti (Lecuona et al., 2021). U KNM vztahů se však zjistilo, že žárlivost klesá s délkou vztahu, což může souviset s faktory, jako jsou vysoká úroveň důvěry, komunikace, zkušenosti a rozvoj dovedností pro zvládnání emocí spojených s žárlivostí (Mogilski et al., 2019; Wang, 2016). Výzkum zahrnující 101 polyamorních lidí z České republiky (Stará, 2022) odhalil, že žárlivost je běžným jevem i v těchto vztazích a projevuje se různými způsoby. Někteří lidé ji pociťují jako negativní emoci ohrožující vztah či sebeúctu, zatímco jiní ji vnímají jako pozitivní signál pomáhající rozpoznat potřeby a hranice, nebo dokonce jako erotický prvek zvyšující vzrušení. Studie rovněž identifikovala strategie, jak se s žárlivostí vyrovnávat, jako jsou komunikace s partnerem či partnery, sebereflexe, sebeláska, důvěra nebo terapie (Stará, 2022).

1.3.2 Exkluzivita

Exkluzivita je jedním z klíčových prvků, ve kterých se odlišují KNM vztahy od monogamních vztahů. Tento koncept se vztahuje k míře, do jaké si partneři omezují své sexuální a/nebo romantické aktivity s jinými lidmi (Conley, Moors, et al., 2012). V monogamních vztazích je exkluzivita často považována za normu a předpoklad věrnosti a lásky (Barker & Langdrige, 2010). V KNM vztazích je exkluzivita dohodnutá mezi partnery podle jejich potřeb a preferencí (Hurtado & Serna, 2011). Lidé v KNM vztazích mohou mít menší míru exkluzivity ve srovnání s monogamními páry, což je dáno tím, že mají větší autonomii, rozmanitost a radost z jejich sexuálních či romantických zkušeností s různými partnery (Rubel & Bogaert, 2015). Exkluzivita v rámci KNM vztahů se týká toho, zda si partneři navzájem vyhrazují určité aspekty (sexuální, emoční, finanční, časové nebo sociální) svých vztahů pouze pro sebe nebo zda jsou otevřeni i jiným lidem.

Jedním z hlavních kritérií, které ovlivňují charakter a kvalitu partnerských vztahů, je sexuální exkluzivita, která znamená dohodu mezi partnery na sexuálním styku pouze mezi sebou bez zapojování jiné osoby do svého vztahu (Conley, Moors, et al., 2012; Forste & Tanfer, 1996). Sexuální exkluzivita je často spojována s monogamií (Schmitt et al., 2001). Ve vztazích se často rozlišuje mezi sexuální a emoční exkluzivitou. Emoční exkluzivita se týká omezení hlubokých citů, jako je láska nebo důvěra, jen pro jednoho partnera (Swan & Thompson, 2015). Exkluzivita se však v KNM vztazích může týkat i jiných aspektů, jako jsou finance, čas a

sociální sítě. To zahrnuje rozdělení těchto aspektů mezi primární a sekundární vztahy (Balzarini et al., 2017; Huston et al., 2001). Čas je omezený zdroj, který je třeba spravedlivě a efektivně využívat. Časová exkluzivita může být klíčová pro udržení stability a spokojenosti ve vztazích, protože souvisí s pozorností, péčí a intimním sdílením (Balzarini et al., 2017; Huston et al., 2001). Finanční exkluzivita se týká toho, jak partneři rozdělují své finanční zdroje a závazky mezi různé vztahy (Sheff, 2014). To vyžaduje transparentnost a komunikaci mezi partnery o tom, jak nakládají s penězi a jak řeší společné náklady (Hauptert et al., 2017; Kenney, 2006). Sociální exkluzivita se týká toho, jak partneři zahrnují nebo oddělují své vztahy od svých sociálních sítí. Sociální sítě jsou skupiny lidí, s nimiž se partneři obklopují a s nimiž interagují ve svém životě, například rodina, přátelé, kolegové nebo jiné komunity. Sociální exkluzivita může ovlivňovat jejich vztahy s těmito lidmi, jejich podporu a uznání (Conley et al., 2012). Partneři si mohou dohodnout, zda a jak prezentují své vztahy veřejně, zda a jak zapojují další partnery do svých sociálních aktivit a zda a jak řeší možné konflikty nebo nesouhlas ze strany ostatních (Felmlee et al., 2012; Mitchell et al., 2014). Všechny tyto oblasti exkluzivity jsou specifické pro KNM vztahy a vyžadují od partnerů schopnost komunikovat o svých potřebách a preferencích, respektovat dohody a pravidla, vyrovnávat se s žárlivostí a nejistotou a být otevření k novým zkušenostem a lidem (Rubel & Bogaert, 2015).

1.3.3 Komunikace a consent

Komunikace hraje zásadní roli v KNM vztazích, neboť poskytuje prostředek pro vyjadřování potřeb, preferencí, emocí a očekávání mezi partnery (Liashchova, 2018; Wood et al., 2018). KNM vztahy se opírají o sdílení informací, pocitů a potřeb mezi zúčastněnými partnery (Barker & Langdrige, 2010). Efektivní komunikace je nezbytná pro udržení důvěry, porozumění a harmonie v těchto vztazích (Haritaworn et al., 2006). Účastníci KNM vztahů prokazují vyšší úroveň komunikace než ti v monogamních vztazích (Martin, 2017), což může být právě z důvodu větší potřeby otevřeně a upřímně diskutovat o svých emocích (Barker & Langdrige, 2010; Martin, 2017; Wood et al., 2018). Součástí komunikace v KNM vztazích je i „consent“, tedy vzájemný souhlas s nemonogamním chováním, který umožňuje respektovat potřeby a preference partnerů a chránit je před negativními důsledky tohoto typu vztahu (Rickert & Veaux, 2014). Consent vyžaduje otevřenou a upřímnou komunikaci mezi partnery ohledně toho, co chtějí a co nechtějí dělat s ostatními osobami, za jakých podmínek a jak často (Barker & Langdrige, 2010).

Význam consentu pro definování KNM vztahů zdůraznila studie Hangen et al. (2019), která se zaměřila na rozlišení hranic mezi KNM a nevěrou pomocí latentní profilové analýzy.

Tato metoda umožňuje identifikovat skryté skupiny jedinců na základě jejich odpovědí na několik proměnných. Pomocí online dotazníku na 1 658 účastnících měřili postoje k monogamii, zájem o KNM, úroveň consentu, komunikace a pohodlí ohledně svého závazku a mimopárové sexuální aktivity. Na základě těchto proměnných identifikovali pět skupin struktur vztahů: dvě monogamní skupiny (68 %), KNM vztahy (7,7 %), částečně otevřené vztahy (13 %) a jednostranné mimopárové sexuální vztahy (11 %). Jednostranné mimopárové sexuální vztahy se vyznačují tím, že jeden z partnerů preferuje monogamii, zatímco druhý se účastní mimopárových sexuálních vztahů. V těchto případech je vzájemný souhlas nízký, což znamená, že oba partneři nemají plnou dohodu nebo souhlas s mimopárovými sexuálními vztahy. To může vést k problémům ve vztahu, jako je nedostatek důvěry, konflikty nebo nepříjemné pocity, a to kvůli nedostatečné komunikaci a komfortu obou partnerů v takové situaci (Hangen et al., 2019). Tito lidé mohli být v situaci, kdy jejich partner porušil monogamní dohodu a oni se s tím museli vyrovnat. Nebo mohli být v situaci, kdy jejich partner chtěl otevřít vztah a oni s tím nesouhlasili nebo se s tím nesmířili. V každém případě se jednalo o nevěru, nikoli o KNM. Jednotlivé skupiny se lišily hlavně v úrovni consentu a transparentnosti mezi partnery. KNM vztahy byly charakterizovány vysokou úrovní consentu a transparentnosti, což vedlo k lepší komunikaci a sníženým konfliktům ve vztahu. Naopak jednostranné mimopárové sexuální vztahy byly charakterizovány nízkou úrovní consentu a transparentnosti, což vedlo k vyššímu riziku nevěry a rozpadu vztahu. Tato studie tak ukázala důležitost consentu při odlišování KNM od nevěry (Hangen et al., 2019).

Consent je také spojen s pravidly a dohodami, které si partneři ve svých KNM vztazích stanovují. Pravidla a dohody jsou způsoby, jak vyjádřit souhlas s určitými formami nemonogamního chování a stanovit hranice pro ochranu zdraví, udržení primárního vztahu nebo podporu osobního růstu (Barker & Langdridge, 2010; Rickert & Veaux, 2014). Tyto studie rovněž prozkoumávají výzvy a konflikty, které mohou vzniknout při dodržování či porušování pravidel a způsoby, jak se s nimi partneři vyrovnávají. Martin (2017) ve své diplomové práci zjišťuje, že účastníci KNM vztahů mají různé typy dohod odpovídající jejich identifikovanému typu vztahu (otevřený, swinging, polyamorní). Nejčastější dohodou mezi KNM účastníky bylo mít sex a romantické vztahy s kýmkoli chtějí, pokud nebyla žádná tajemství. Monogamní účastníci byli nejochotnější zvážit zapojení se do sexu s ostatními, pokud by to bylo společně. Komunikace o dohodách byla častěji reportována u KNM účastníků než u monogamních účastníků. KNM účastníci také vykazovali ve svých vztazích vyšší míru spokojenosti s komunikací.

1.4 Typy konsensuálně nemonogamních vztahů

Mezi hlavní typy spadající pod KNM vztahy patří polyamorie, swinging a otevřené vztahy (Hardy & Easton, 2017; Moors, Matsick, et al., 2017). V následující části se budu podrobněji zabývat těmito hlavními typy KNM vztahů. KNM však také zahrnuje podtypy, jako je monogamish, což jsou otevřené vztahy s omezenou mírou sexuální neexkluzivity (Rubel & Bogaert, 2015), nebo solo polyamorie, zahrnující polyamorní vztahy bez primárního partnera a s důrazem na individuální autonomii (Taormino, 2008).

1.4.1 Otevřené vztahy

Otevřené vztahy lze definovat jako romantické a/nebo sexuální vztahy, v nichž se partneři dohodnou na sexuálních a/nebo emocionálních interakcích s jinými lidmi mimo jejich primární vztah (Barker & Langdridge, 2010; Conley et al., 2013). Klíčovým prvkem otevřených vztahů je vzájemný souhlas založený na transparentní a upřímné komunikaci o hranicích, pravidlech a očekáváních (Taormino, 2008). Otevřené vztahy mohou mít různé formy a stupně otevřenosti, které se odvíjejí od specifických dohod a preferencí partnerů (Rubel & Bogaert, 2015). Některé otevřené vztahy se mohou soustředit jen na sexuální interakce s ostatními, zatímco jiné mohou zahrnovat i emocionální složku (Hardy & Easton, 2017). V některých případech partneři upřednostňují sdílené sexuální zážitky s ostatními, jako je swinging (Moors, Matsick, et al., 2017), zatímco v jiných situacích mohou sexuální či emoční interakce probíhat individuálně. Občas se termín „otevřené vztahy“ používá jako alternativa pro širší pojem KNM vztahy (Gondek, 2022; O’neill & O’neill, 1972; Taormino, 2008).

Otevřené vztahy jako takové nejsou novým jevem, ale jejich výzkum a zkoumání se začalo objevovat až v druhé polovině 20. století. Jedním z prvních výzkumných prací o otevřených vztazích byla studie z roku 1972, která se zaměřila na „swinging“ nebo „výměnu partnerů“ (Bartell & Levitt, 1972). Swinging se stal významným předchůdcem otevřených vztahů v akademickém výzkumu. V průběhu 70. a 80. let 20. století se objevilo více studií zaměřených na alternativní formy vztahů a nemonogamii. Výzkum se věnoval především zkoumání sociálních, psychologických a emocionálních aspektů otevřených vztahů (Peabody, 1982; Ramey, 1975; Spanier & Cole, 1975). V 90. letech a na začátku 21. století se výzkum otevřených vztahů rozšířil a začal zahrnovat i otázky týkající se sexuálního zdraví, komunikace a spokojenosti v otevřených vztazích (LaSala, 2008; Sheff, 2005; Weitzman, 2007). V posledních letech se výzkum zaměřuje na širší spektrum témat týkajících se otevřených vztahů, jako jsou například vnímání stigma, rodinná dynamika a porovnání otevřených vztahů s

monogamními vztahy (Conley et al., 2013; Moors et al., 2013; Rubin et al., 2014). Tento vývoj výzkumu odráží rostoucí zájem a akceptaci otevřených vztahů v rámci společnosti.

Prevalence² otevřených vztahů se odhaduje na přibližně 1,6 % z celkového počtu 4-5 % dospělé populace zapojené do KNM vztahu (Hauptert et al., 2016; Rubin et al., 2014). Přestože jsou otevřené vztahy častější mezi sexuálními menšinami (Moors et al., 2015), stále se objevují i v heterosexuálních populacích (Schechinger et al., 2018). Vyskytují se spíše u mladších dospělých (20 až 35 let), ale některé studie ukazují, že i starší dospělí se mohou zapojit do otevřených vztahů (Lehmiller, 2015, 2020). Otevřené vztahy také nejsou jednotné a jejich dynamika a struktura se může měnit s věkem a zkušenostmi účastníků. Lidé s bohatým sexuálním životem a zájmem o sexuální rozmanitost mají tendenci být otevřenější k otevřeným vztahům (Wood et al., 2018).

1.4.2 Swinging

Swinging, také známý jako „výměna partnerů“ nebo „životní styl“, je definován jako společenský a sexuální fenomén, ve kterém jedinci nebo páry účastníci se těchto aktivit souhlasí s výměnou partnerů pro rekreační sex (Gould, 2000; Jenks, 1998).

Historie swinging vztahů sahá až do období druhé světové války, kdy se začaly formovat první swinging komunity mezi americkými vojáky a jejich manželkami, kteří společně hledali způsoby, jak prohloubit pouto a zábavu ve vztazích na pozadí stresujícího válečného prostředí (Bartell, 1971). V 60. a 70. letech 20. století zaznamenal swinging významný rozmach v rámci sexuální revoluce, kdy se začaly prosazovat hodnoty osobní svobody, experimentace a nekonformity (Denfeld & Gordon, 1970; Spanier & Cole, 1975). Swinging vztahy se postupně stávaly stále populárnější a získávaly více zastání ve veřejném mínění, což vedlo k rozvoji různých klubů, komunit a organizací, které podporovaly a usnadňovaly setkání a komunikaci mezi partnery zapojenými do swinging vztahů (Fernandes, 2009; Gould, 2000). Postupně se swinging stal předmětem zvýšeného výzkumu ze strany sociologů, psychologů a sexuologů, kteří zkoumali jeho motivace, pravidla, výhody a rizika, jakož i jeho vliv na kvalitu a stabilitu vztahů (Barker & Langdridge, 2010; Bergstrand & Williams Blevins, 2000). I když některé studie ukazují na pozitivní vliv swinging vztahů na spokojenost ve vztahu, sexuální potěšení, komunikaci a důvěru mezi partnery (Bergstrand & Williams Blevins, 2000; Jenks, 1998), jiné upozorňují na rizika, jako je žárlivost, konflikty nebo sexuálně přenosné nemoci (Barker & Langdridge, 2010; Jenks, 1998).

² Prevalence je podíl jedinců s daným jevem, stavem nebo chorobou v určité populaci v daném časovém období (Lwanga et al., 1991).

Prevalence swinging vztahů se v různých studiích liší, ale odhady naznačují, že asi 1-2 % dospělé populace se účastní nějaké formy swinging aktivity (Bergstrand & Williams, 2000; Fernandes, 2009). Lidé zapojení do swinging vztahů jsou často běloši ve věku střední dospělosti (35 až 50let; Bergstrand & Williams, 2000). Jedinci s vyšším vzděláním mají tendenci být více zapojeni do swinging aktivit než osoby s nižším vzděláním (Jenks, 1998). Swinging se navíc častěji vyskytuje u párů s dětmi a dlouhodobými vztahy (Barker & Langdridge, 2010). Pokud jde o sexuální orientaci, převažují heterosexuální účastníci, avšak někteří mohou být bisexuální či experimentovat s různými formami sexuality (Bergstrand & Williams, 2000). Swinging také slouží jako prostředek prozkoumání sexuálních fantazií a zájmů v bezpečném a souhlasném prostředí (De Visser & McDonald, 2007).

1.4.3 Polyamorie

Polyamorie je definována jako souhlasné, etické a zodpovědné zapojení do více intimních a láskyplných vztahů s více partnery současně (Barker & Langdridge, 2010; Klesse, 2006). Existuje široká škála toho, jak tyto vztahy mohou vypadat, a nelze je popsat univerzálně. Někteří jedinci dávají přednost hierarchickému uspořádání polyamorních vztahů, kdy některé vztahy mají přednost před jinými (Barker & Langdridge, 2010; Flicker et al., 2021; Walker, 2009). Tyto vztahy se běžně označují jako „primární“, „sekundární“ nebo „terciární“ podle důležitosti (Balzarini et al., 2019). V nehierarchických uspořádáních nedochází k upřednostňování partnerů. Příkladem může být polyfidelita, kdy je skupina partnerů loajální pouze vůči sobě (Sheff, 2014); solo-polyamorie, kdy si jedinci ve vztazích zachovávají nezávislost (Klesse, 2006; Rickert & Veaux, 2014; Taormino, 2008); a vztahová anarchie, založená na individuální svobodě a autonomii (Nordgren, 2006; Sheff & Tesene, 2015). Nejčastější strukturou je dvojice souběžných partnerů, jeden primární a jeden sekundární (Balzarini et al., 2017).

Výzkum polyamorie se začal objevovat až v posledních několika desetiletích. Jedna z prvních studií publikována v roce 1997 „Polyamory: Constructing Relationships Outside of Monogamy“ byla založena na kvalitativní analýze osobních příběhů polyamorních jedinců a zkoumala jejich motivace, výzvy a výhody (McLuskey, 1997). Zjistila, že polyamorní lidé se rozhodli pro tento způsob života poté, co se dozvěděli o existenci polyamorie jako možné alternativě k monogamii. Studie také ukázala, že polyamorní lidé čelí různým problémům, jako jsou žárlivost, stigmatizace, nedostatek času a komplikovanost vztahů. Na druhou stranu, studie identifikovala některé výhody polyamorie, jako jsou větší svoboda, rozmanitost, potěšení a podpora ze strany více partnerů (McLuskey, 1997).

Od té doby byla provedena řada studií zkoumajících různé aspekty polyamorních vztahů, jako například jak se polyamorní jedinci definují a identifikují v rámci svých vztahů a komunit (Anapol, 1997), právní a sociální aspekty polyamorie (Strassberg, 2003) a také spojení mezi polyamorií a BDSM komunitou (Barker, 2005). Některé výzvy a výhody BDSM a polyamorních vztahů jsou komunikace, dohody, žárlivost, stigmatizace a spiritualita. BDSM a polyamorie mohou nabízet alternativní způsoby pochopení sexuality a vztahů, které překračují tradiční normy monogamie a genderu (Barker, 2005).

Skrze online dotazník (Rubel & Burleigh, 2020) na 972 participantech z USA byla odhadnuta prevalence polyamorie podle různých definic: identity, vztahových přesvědčení/postojů, vztahového statusu a vztahových dohod. Prevalence polyamorie se lišila podle toho, jak je definována, a pohybovala se od přibližně 0,6 % do 5 % pro lidi, kteří měli polyamorní vztah v daném časovém okamžiku a od přibližně 2 % do 23 % pro celoživotní prevalenci. Předpokládá se, že v USA žije nejméně 1,44 milionu dospělých, kteří se označují za polyamorní (Rubel & Burleigh, 2020). Polyamorní jedinci jsou v průměru mladší, vyššího vzdělání, častěji běloši a méně náboženští než jedinci v monogamních vztazích. Kromě toho je mezi polyamorními jedinci vyšší podíl lidí s bisexuální a homosexuální orientací než mezi monogamními jedinci (Balzarini et al., 2018).

1.4.4 Srovnání otevřených, swinging vztahů a polyamorie

Přestože některé typy KNM vztahů vykazují výhody oproti monogamii v aspektech spokojenosti, zdraví či komunikace (Conley et al., 2017, 2018; Mogilski et al., 2017), výzkum porovnávající jednotlivé typy KNM vztahů a jejich specifika či výzvy je stále nedostatečný (Conley & Piemonte, 2021). Model navržený Conley a Piemonte (2021) porovnává KNM vztahy podle čtyř kritérií: sexuální exkluzivita, emoční exkluzivita, hierarchie a struktura, aby usnadnil pochopení rozdílů a podobností mezi nimi a jejich dopadu na kvalitu a spokojenost ve vztazích (Conley & Piemonte, 2021).

V rámci kritéria exkluzivity otevřené vztahy povolují sex s ostatními, ale udržují emocionální exkluzivitu primárních partnerů (Conley et al., 2013; Rubin et al., 2014). Swinging zahrnuje výměnu partnerů pro sex, ale bez emocionálního zapojení mimo primární dvojici (Gould, 2000; Jenks, 1998). Na rozdíl od nich, polyamorie umožňuje více sexuálních vztahů s emocionální složkou a souhlasem všech zúčastněných (Klesse, 2006; Sheff, 2005).

Skrze sérii on-line dotazníků na amerických respondentech zjistili Conley a Piemonte (2021), že účastníci v polyamorních či swinging vztazích byli spokojenější a měli vyšší úroveň pozitivních vztahových ukazatelů (např. vášnivá láska a důvěra) než ti v otevřených vztazích.

Lidé v otevřených vztazích se přizpůsobují hůře než ti ve swinging či polyamorních vztazích. Přizpůsobení zde znamená zvládnání výzev a stresorů spojených s KNM vztahy. Možné důvody těchto rozdílů zahrnují komunikační styly, tedy způsob, jakým partneři komunikují o svých potřebách, pocitech a pravidlech v rámci KNM vztahu; důvody, pro které se lidé rozhodují pro nemonogamní vztahy mohou být vnitřní (např. touha po autenticitě, rozvoji nebo sexuální rozmanitosti) nebo vnější (např. tlak od partnera, společnosti nebo okolí). Dále pro-monogamní přesvědčení, což je míra, do jaké lidé souhlasí s monogamií jako normou a ideálem pro intimní vztahy a kontakt s metamoury, tedy interakce mezi partnery jednoho člověka, kteří sami nejsou v romantickém nebo sexuálním vztahu (například partner vašeho partnera). Tato interakce může mít vliv na kvalitu vztahu a úroveň přizpůsobení se v rámci KNM vztahů (Conley & Piemonte, 2021).

1.5 Výhody a nevýhody konsensuálně nemonogamních vztahů

Lidé v KNM vztazích zažívají stejnou nebo vyšší úroveň spokojenosti, důvěry, komunikace a sexuálního uspokojení ve svém primárním vztahu jako lidé v monogamních vztazích (Conley et al., 2017, 2018; Mogilski et al., 2017; Moors, Chopin, et al., 2017; Rubel & Bogaert, 2015; Wood et al., 2018). Toto může souviset s jejich schopností lépe komunikovat o pravidlech, očekáváních a potřebách, což zvyšuje pohodu a spokojenost (Moors et al., 2017). Tímto způsobem mohou lépe naplňovat své vnitřní motivace a potřeby, což je spojeno právě s vyšší úrovní spokojenosti a pohody (Wood et al., 2021). Sexuální rozmanitost je dalším faktorem, který přispívá k uspokojení různých sexuálních potřeb obou partnerů (Lehmiller, 2020; Wood et al., 2018). KNM vztahy rovněž umožňují prožívat různé druhy lásky a intimity s více partnery, což obohacuje emoční život a poskytuje větší podporu (Moors et al., 2017). KNM vztahy také nabízejí příležitost pro osobní růst a seberozvoj skrze nové zkušenosti a vztahy. Podle teorie seberozšiřování (Aron et al., 2013) se lidé mohou rozvíjet prostřednictvím nových aktivit, perspektiv a začleněním blízkých osob do svého sebepojetí. KNM poskytuje možnosti pro seberozšiřování tím, že umožňuje lidem objevovat různé aspekty svého života a učit se novým dovednostem od svých partnerů či metamourů (Moors et al., 2017).

KNM vztahy mohou přinášet řadu nevýhod a výzev pro ty, kteří se pro tento způsob vztahu rozhodnou. Jedním z nich je sociální stigma, které může vést k diskriminaci, odsouzení nebo izolaci od rodiny, přátel nebo společnosti (Barker & Langdridge, 2010). Lidé žijící ve vztazích KNM se mohou cítit nepochopení nebo musí svůj vztah před ostatními skrývat. Mezi další nevýhody patří větší komplexnost a časová náročnost spojená s koordinací více vztahů a uspokojováním potřeb více partnerů (Haritaworn et al., 2006; Mitchell et al., 2014), jelikož

v rámci KNM vztahů je zapotřebí efektivně plánovat svůj čas a energii a najít rovnováhu mezi různými aspekty svého života. Emocionální zátěž spojená se žárlivostí a srovnáváním se s jinými partnery je pro osoby praktikující KNM další výzvou (Moors et al., 2013). Lidé v KNM vztazích musí být schopni zvládat negativní emoce, jako je strach, smutek nebo hněv, které může vyvolat vidina nebo realita ztráty partnera nebo jejich intimity s jinou osobou. Jedním z nevýhod KNM vztahů je také vyšší riziko vystavení se sexuálně přenosným infekcím (Lehmiller, 2015), což vyžaduje od jedinců v KNM vztazích dodržování bezpečného sexu s různými partnery a časté testování na případné infekce. Možnou nevýhodou týkající se KNM vztahů, je právní a finanční nejistota zapojených jedinců (Sheff, 2014). Zákon často neuznává vztahy mezi více než dvěma osobami, což může vést k obtížím s uplatněním dědických, rodičovských nebo sociálních práv. Mohou mít také potíže s rozdělením financí mezi více partnerů nebo s řešením konfliktů týkajících se peněz. Poslední z nevýhod KNM vztahů je výzva spojená s komunikací, která může být někdy značně náročná a stresující (Haritaworn et al., 2006). V KNM vztazích je třeba, aby jednotlivci otevřeně a upřímně sdělovali své pocity, potřeby, očekávání a pravidla se svými partnery. Zároveň musí být schopni naslouchat, respektovat a vyjednávat o kompromisech s ohledem na názory a pocity svých partnerů. Efektivní komunikace je zásadní pro udržení důvěry, porozumění a harmonie v KNM vztazích (Martin, 2017; Sheff, 2014).

2 Faktory související s navázáním konsenzuálně nemonogamních vztahů

Monogamní vztahy nevyhovují každému, a někteří lidé je vnímají jako omezující, utlačující a vynucené (Conley et al., 2013). Proto mohou hledat jiné možnosti, jak projevit svou přitažlivost k různým lidem a uspokojit své potřeby. Důvody, které vedou lidi k navázání KNM vztahů, jsou různorodé (Wood et al., 2018, 2020). Zahrnují sexuální uspokojení a fantazie, odmítání monogamie, svobodu a otevřenost, smíšená manželství a osobní a duchovní růst (Lehmiller, 2020; Taormino, 2008; Wood et al., 2021). Existuje mnoho faktorů, které ovlivňují ochotu navazovat KNM vztahy. Tyto faktory je možné dělit na biologické, psychologické a sociální aspekty (Conley et al., 2013).

2.1 Biologické faktory

Některé biologické faktory, které ovlivňují ochotu navazovat KNM vztahy, jsou například genetická predispozice, hormonální hladiny, imunitní systém a sexuální orientace (Brandon, 2016; Sheff, 2016b). Někteří lidé mohou mít vrozenou tendenci k nevěrnosti nebo k vyhledávání různorodých sexuálních partnerů.

2.1.1 Hormonální faktory

Hormony jsou chemické látky, které se vylučují do krevního oběhu a ovlivňují funkce různých orgánů a tkání. Hormony mají vliv na mnoho aspektů lidského chování, včetně agresivity, soutěživosti a sexuální motivace (Breedlove & Watson, 2013; Van Anders, 2012). Mezi nejdůležitější hormony pro sexuální chování patří testosteron, estrogen a oxytocin.

Testosteron je steroidní hormon, který se produkuje v nadvarletech u mužů a vaječnicích u žen. Je spojen s vyšší agresivitou, soutěživostí a sexuální motivací u obou pohlaví (Puts, 2010). U mužů je tato souvislost poměrně silná a konzistentní napříč studiemi. Muži s vyšší hladinou testosteronu mají tendenci mít vyšší sociosexualitu a více krátkodobých sexuálních partnerů (Hughes & Gallup, 2003). U žen je tato souvislost méně jasná a výsledky studií jsou nekonzistentní (Puts, 2010). Některé studie naznačují, že i ženy s vyšší hladinou testosteronu mají vyšší sociosexualitu a více krátkodobých sexuálních partnerů (Hughes & Gallup, 2003), zatímco jiné studie tyto výsledky nepotvrzují (Gangestad & Simpson, 2000). Muži s vyšší hladinou testosteronu mají tendenci mít vyšší sociosexualitu a více krátkodobých sexuálních partnerů, což naznačuje, že mohou být ochotnější navazovat KNM vztahy.

Estrogen je steroidní hormon, který se produkuje ve vaječnicích u žen a v menší míře i v nadvarletech u mužů. Estrogen je spojen s vyšší sexuální touhou a citovou vazbou u obou pohlaví (Bancroft & Graham, 2011). Oxytocin je hormon, který se produkuje v hypotalamu a uvolňuje se do krve a mozku. Je spojen s vyšší tendencí navazovat a udržovat vztahy s ostatními, důvěrou, empatií a citovou vazbou u obou pohlaví (Carter, 2014). Oxytocin se uvolňuje během fyzického kontaktu, jako je objetí, líbání nebo sex. Může podporovat monogamii tím, že zvyšuje pocit blízkosti a spokojenosti s partnerem (Carter & Perkeybile, 2018; Scheele et al., 2012). Oxytocin může také snižovat zájem o jiné potenciální partnery a zvyšovat žárlivost (Scheele et al., 2013). Vyšší hladiny estrogenu mohou být spojeny s větší ochotou navazovat KNM, protože zvyšují sexuální touhu a citovou vazbu. Vyšší hladiny oxytocinu mohou vést naopak k menší ochotě navazovat KNM tím, že podporuje monogamii, snižuje zájem o jiné potenciální partnery a zvyšuje žárlivost (Scheele et al., 2013).

2.1.2 Genetické faktory

Kromě hormonů mohou mít vliv na párovací strategie a sociosexualitu i genetické faktory. Například bylo zjištěno, že lidé s určitou formou genu (DRD4), který ovlivňuje hladinu dopaminu v mozku, mají větší zájem o sex s více partnery a častěji podvádějí (Garcia et al., 2012). Dopamin je neurotransmitter, který se podílí na odměňování a motivaci. Lidé s touto

variantou genu mohou hledat více vzrušení a nových zážitků v sexuální oblasti, což může vést k větší ochotě navazovat KNM (Rubel & Bogaert, 2015).

Další studie ukazují, že genetické faktory mohou také moderovat vztah mezi hormony a sociosexualitou (Walum et al., 2008). Například bylo zjištěno, že muži s určitou formou genu (AVPR1A), který ovlivňuje hladinu hormonu podobnému s oxytocinem (vasopresin), mají problémy s citovou vazbou. Muži s touto formou genu jsou méně spokojeni se svým manželstvím a jsou si méně blízcí se svými partnerkami (Walum et al., 2008), což naznačuje, že muži s touto variantou genu mohou být ochotnější navazovat KNM.

2.1.3 Sexuální orientace

Dalším faktorem, který by mohl souviset s ochotou navazovat KNM vztahy, je sexuální orientace. Ačkoli se nachází na pomezí biologických a psychologických aspektů, uvádím jej v rámci biologických faktorů, jak to činí některé zahraniční studie (např. Udry et al., 1986), které zdůrazňují vliv genetických a hormonálních faktorů na sexuální orientaci. Sexuální orientace je trvalá tendence cítit sexuální přitažlivost k jedincům stejného, opačného nebo více pohlaví (Roselli, 2018).

V souvislosti se sexuální orientací a KNM se také objevují studie zaměřující se na to, zda je polyamorie spíše intimní chování, identita nebo sexuální orientace (Klesse, 2014). Někteří výzkumníci navrhují, že polyamorie by měla být chápána jako sexuální orientace, protože je pro některé polyamorní jedince důležitou součástí jejich identity (Sheff, 2016b). Sexuální menšiny (např. bisexuální nebo homosexuální) se častěji zapojují do KNM vztahů než heterosexuálové (Conley et al., 2012). To by mohlo být vysvětleno nižší mírou společenské akceptace jejich sexuální orientace nebo vyšší mírou potřeby rozmanitosti a explorační jejich sexuality (Savin-Williams & Vrangalova, 2013). Například pojem „bi-amorality“ označuje kontinuum orientace mezi polyamorií a monogamií (Benson, 2008). Tento pojem naznačuje, že polyamorie a monogamie nejsou pevně dané kategorie, ale spíše preference, které se mohou lišit podle situace a kontextu. Pro některé bisexuální ženy může být polyamorie způsobem, jak vyjádřit svou sexualitu a identitu v mononormativní společnosti, která předpokládá, že romantické a sexuální vztahy mohou probíhat pouze mezi dvěma monogamními partnery nebo že takové vztahy jsou jediné normální a přirozené ve společnosti (Sheff, 2016b). Polyamorie jim umožňuje prožít a uznat svou přitažlivost k více pohlavím a najít podporu a sounáležitost mezi jinými polyamorními lidmi. Je pro ně tedy nejen alternativním způsobem vztahování, ale také strategickou identitou (Robinson, 2009, 2013).

2.2 Psychologické faktory

2.2.1 Osobnostní rysy

Osobnostní rysy, jako stálé charakteristiky jedince, ovlivňují chování, emoce a myšlení a mohou být spojeny s pravděpodobností navazování KNM vztahů. Otevřenost k novým zkušenostem, extravertze a neuroticismus jsou tři z hlavních rysů, které byly zkoumány v souvislosti s KNM vztahy (Rubel & Bogaert, 2015; Sheff & Hammers, 2011). Studie Flicker a Sancier-Barbossa (2022) doplňuje tyto poznatky tím, že zkoumá další faktory, jako podpora sociální konformity³ a různé styly lásky (Ludus, Eros, Pragma, Storge a Agape), které mohou hrát důležitou roli ve formování jedincova přístupu ke KNM vztahům (Flicker & Sancier-Barbossa, 2022).

Lidé s vyšší otevřeností, nižší svědomitostí a nižším neuroticismem mohou být více otevřeni možnosti mít více partnerů nebo experimentovat s různými formami vztahů (Flicker & Sancier-Barbossa, 2022; Rubel & Bogaert, 2015; Sheff & Hammers, 2011). Tyto osobnostní rysy mohou odrážet vyšší potřebu autonomie, rozmanitosti a dobrodružství v intimních vztazích. Na druhou stranu, tyto studie ukazují, že jedinci s vyšší podporou sociální konformity a preferencí pro hráčskou (Ludus) lásku mohou být více náchylní k předsudkům proti KNM vztahům a méně ochotni se do nich zapojit (Flicker & Sancier-Barbossa, 2022). Tyto faktory mohou odrážet vyšší potřebu stability, bezpečnosti a společenského uznání v intimních vztazích.

2.2.2 Hodnoty, postoje, motivace a potřeby

Hodnoty jsou abstraktní ideály, které určují, co je pro jedince důležité a žádoucí (Schwartz, 2012). Postoje jsou hodnocení objektů, lidí nebo situací na pozitivně-negativní škále (Allport, 1935). Motivace je proces, který aktivuje, směřuje a udržuje chování k dosažení určitého cíle (Deci & Ryan, 2000). Potřeby jsou základní psychologické stavy, které musí být uspokojeny pro optimální fungování a pohodu (Deci & Ryan, 2000). Zájem o tyto typy vztahů mohou ovlivňovat hodnoty a postoje k monogamii a KNM vztahům. Například lidé, kteří si více cení svobody, autonomie a rozmanitosti než stability, bezpečí a tradicionalismu, mohou být více nakloněni KNM vztahům než monogamii (Sheff, 2011; Sheff & Hammers, 2011; Sheff & Tesene, 2015). Lidé, kteří mají pozitivní postoj ke KNM vztahům a vnímají je jako legitimní a

³ Sociální konformita je sklon přizpůsobovat se názorům, postojům nebo chování skupiny, a tím se cítit její součástí nebo se vyhnout jejímu odmítnutí (Flicker & Sancier-Barbossa, 2022).

přirozenou možnost intimních vztahů, mohou být těmto vztahům také otevřenější než lidé s negativním postojem k nim (Conley et al., 2013; Moors et al., 2014). Postoje k monogamii a nemonogamii také ovlivňují naše chování ve vztazích. Například lidé s pozitivním postojem k nemonogamii mohou být více ochotni diskutovat o svých sexuálních fantaziích nebo touhách s partnerem nebo partnerkou. Lidé s negativním postojem k nemonogamii mohou být více náchylní k podvádění nebo lhaní o svých sexuálních zkušenostech (Rodrigues et al., 2018).

Motivace a potřeby pro navazování vztahů KNM mohou být různorodé a individuální. Někteří lidé mohou KNM vztahy vyhledávat z důvodů sexuálního uspokojení a fantazie (Lehmiller, 2020). Tito lidé mohou pociťovat silnou sexuální touhu vůči různým lidem a chtějí zkoumat různé sexuální zážitky (Arter & Bunge, 2021; Lehmiller, 2020; Schmitt et al., 2001). Někteří lidé mohou vyhledávat KNM vztahy z důvodu odmítání monogamie. Tito lidé mohou vnímat monogamii jako omezující, utlačující a vynucovanou společenskými normami a chtějí si zachovat svobodu a otevřenost (Barker & Langdridge, 2012; Mogilski et al., 2017; Swan & Thompson, 2015). Někteří lidé mohou vyhledávat KNM vztahy z důvodu osobního a duchovního růstu. Tito lidé mohou vnímat KNM vztahy jako příležitost k rozvoji sebepoznání, sebelásky, důvěry a komunikace (Sheff & Hammers, 2011; Taormino, 2008).

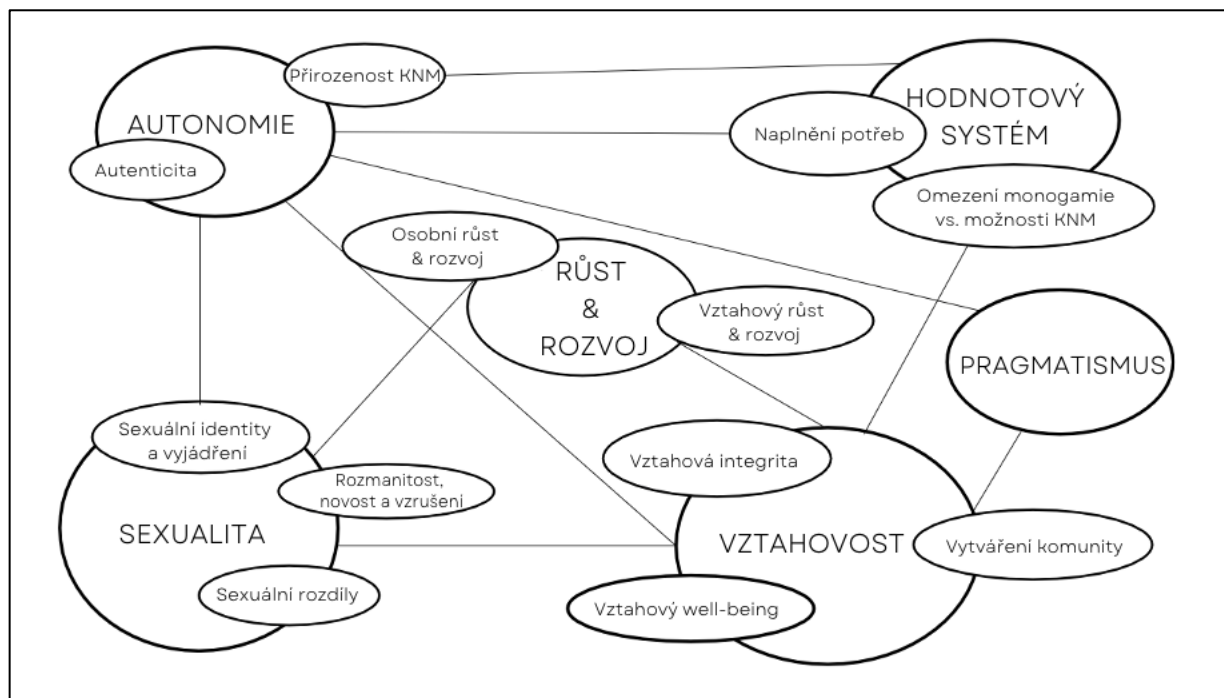
Recentní kvalitativní studie (Wood et al., 2021) se zúčastnilo 540 účastníků KNM, kteří v rámci rozsáhlejšího online průzkumu vyplnili otevřené otázky zkoumající motivaci a zkušenosti se vztahy KNM. Tematická analýza (TA) identifikovala šest propojených témat motivací pro KNM: autonomie, víry a hodnotové systémy, vztahovost, sexualita, růst a expanze a pragmatismus (viz Obrázek 1). Autonomie znamenala schopnost dělat vlastní rozhodnutí o vztazích a sexualitě. Víry a hodnotové systémy se týkaly například přesvědčení, že monogamie je umělá konstrukce a rigidní systém, který může způsobovat škodu. Vztahovost zahrnovala motivy související s tvorbou a udržováním vztahů (např. polyamorie jako zdravý způsob rozvoje compersion). Sexualita se vztahovala k potřebě uspokojit sexuální touhy a preference. Růst a expanze odkazovaly na osobní rozvoj a seberealizaci prostřednictvím KNM. Pragmatismus se týkal praktických důvodů pro KNM, jako je např. geografická vzdálenost nebo nesoulad sexuálních potřeb mezi partnery. Lidé měli různé motivace pro KNM vztahy, které souvisely s jejich osobními i partnerskými potřebami a well-being⁴. Motivace pro KNM vztahy jsou komplexní a vícerozměrné, jelikož odrážejí různé aspekty osobnosti a vztahů. Identifikované motivace souvisí s hlubokými hodnotami a potřebami jednotlivců i partnerů. Motivace pro KNM vztahy se lišily podle typu vztahu (primární nebo sekundární), pohlaví a

⁴ Well-being se definuje jako psychická pohoda, která zahrnuje subjektivní hodnocení vlastního života, štěstí, spokojenosti a emoční rovnováhy (Rubel & Bogaert, 2015).

sexuální orientace. Například, lidé v primárních vztazích měli silnější motivaci pro autonomii a růst a expanzi než lidé v sekundárních vztazích. Lidé v sekundárních vztazích měli silnější motivaci pro sexualitu a pragmatismus než lidé v primárních vztazích (Wood et al., 2021), což naznačuje, že tyto vztahy mohou být založeny spíše na uspokojování konkrétních potřeb než na hlubších emočních propojeních. Ženy měly silnější motivaci pro autonomii a víry a hodnotové systémy než muži (Wood et al., 2021), tedy pro ženy je důležitější nezávislost a nalezení vztahů, které jsou v souladu s jejich hodnotami. Muži měli silnější motivaci pro sexualitu než ženy. Bisexuální účastníci měli silnější motivaci pro sexualitu než heterosexuální nebo homosexuální účastníci (Wood et al., 2021). To může poukazovat na to, že bisexuální jedinci mohou hledat KNM vztahy jako prostředek pro zkoumání a uspokojení širšího spektra sexuálních potřeb a zájmů (Robinson, 2013).

Obrázek 1

Motivace k zapojení se do KNM vztahu převzaté od Wood et al. (2021)⁵

⁵ Tematická mapa rozmanitých důvodů pro zapojení se do KNM, která ukazuje vzájemnou provázanost kódů a témat pro KNM převzaté z Wood et al. (2021).

Dalším psychologickým faktorem, který souvisí s ochotou navazovat vztahy KNM, je vztahová vazba. Vztahová vazba je koncept popisující vztah mezi dítětem a jeho primárním pečovatelem poskytujícím péči a ochranu (Ainsworth et al., 2015; Bowlby, 1969). Tato vazba je založena na citovém poutu, které dítěti dává pocit bezpečí, důvěry a zvědavosti o svět kolem sebe. Základy vztahové vazby se utvářejí v prvních letech života a ovlivňují celoživotní vnímání sebe sama, druhých lidí a vztahů (Bowlby, 1969). Existují čtyři typy vazby podle toho, jak pečující osoba reaguje na potřeby dítěte: bezpečná, úzkostlivá, vyhýbavá a úzkostlivě-vyhýbavá (Ainsworth et al., 2015; Main & Solomon, 1990). O vztahové vazbě a KNM existují dvě studie, Ka et al. (2022) použili vzorek 140 dospělých z obecné populace, zatímco Moors et al. (2015) použili vzorek 1 280 studentů, kteří nikdy nebyli zapojeni do KNM vztahů. Vyhýbavá vazba byla spojena s pozitivnějším postojem ke vztahům KNM a větší ochotou se do nich zapojit (Ka et al., 2022; Moors et al., 2015). Lidé s vyhýbavou vazbou mohou vnímat KNM vztahy jako méně závazné nebo omezující než monogamii. Je však pravděpodobné, že lidé s vyhýbavou vazbou se do KNM vztahů skutečně zapojí méně často než do monogamních vztahů. To může být způsobeno praktickými nebo emocionálními překážkami při realizaci jejich preferencí (Moors et al., 2015). Vyhýbavá vazba je silněji spojena s ochotou zapojit se do KNM vztahů u lidí s vyšší sociosexuální orientací, tj. lidí, kteří mají více sexuálních partnerů a méně emocionální angažovanosti⁶ v sexuálních aktivitách (Ka et al., 2022). Na druhou stranu lidé s bezpečnou vazbou jsou schopni otevřeně komunikovat o svých potřebách a hranicích a zvládat potenciální konflikty nebo žárlivost ve více vztazích (Fern, 2020). Vztahovou vazbu může ovlivnit také trauma z dětství nebo dospělosti, které může zkreslit naše vnímání sebe sama, druhých lidí a světa. Trauma je jakákoli událost, která přemůže schopnost člověka vyrovnat se s touto událostí a způsobí mu trvalé emocionální potíže (Van der Kolk, 2015) a může vést k rozvoji úzkostlivě-vyhýbavé vazby, která je spojena s nižší kvalitou a stabilitou vztahů (Fern, 2020).

⁶ Emocionální angažovanost je míra, do jaké je jedinec emocionálně zapojen do vztahu nebo interakce s ostatními. Emoční angažovanost zahrnuje projevy emocí, jako je láska, náklonnost, soucit, empatie nebo péče, které přispívají k hlubšímu propojení mezi jednotlivci (Collins & Read, 1990).

2.3 Sociální faktory

2.3.1 Kulturní normy a hodnoty

Kulturní normy a hodnoty jsou sdílené představy o tom, co je správné a žádoucí chování ve společnosti (Gondek, 2022). Monogamie je dominantním modelem vztahu ve většině kultur (Gondek, 2022; Schmitt et al., 2001). Různé kultury a subkultury mohou nabízet různé normy a hodnoty, které ovlivňují to, jak jedinci vnímají výhody a nevýhody monogamie a nemonogamie (Broude & Greene, 1983; Geher et al., 2019). Například, v kulturách s vyšším důrazem na kolektivismus a rodinné hodnoty, monogamie může být preferována jako prostředek k udržení sociální stability a harmonie (Schmitt, 2005). Kulturní normy a hodnoty mohou ovlivnit ochotu jedinců zapojovat se do KNM vztahů, protože monogamie je obecně považována za akceptovatelnou a očekávanou. Odchýlení se od této normy může být vnímáno jako deviantní nebo nemorální (Conley, Ziegler, et al., 2012), zatímco dodržování monogamie může být spojeno se zodpovědností a loajalitou (Conley et al., 2013).

Manželství je společenský institut, který reguluje sexuální a reprodukční chování lidí (Buss & Schmitt, 2016). Manželství, jako sociální instituce regulující sexuální a reprodukční chování, často staví na monogamii jako symbolu lásky a oddanosti mezi partnery (Buss & Schmitt, 2016). Sociální uznání a jistota spojená s manželstvím mohou ovlivnit ochotu jedinců navazovat KNM vztahy. Ti, kteří jsou či touží být v manželství, mohou preferovat monogamii pro upevnění svého vztahu a ochranu svých zájmů (Buss & Schmitt, 2016). Na druhou stranu, jedinci mimo manželství či ti, kteří manželství nevyhledávají, mohou být více otevření KNM vztahům jako alternativní formě intimity a uspokojení (Rubin et al., 2014).

2.3.2 Nevěra a rizika

Nevěra je porušení dohody o věrnosti mezi partnery, které zahrnuje sex s někým jiným bez jejich souhlasu nebo vědomí (Apostolou et al., 2022). Může mít na vztah negativní dopady, jako je ztráta důvěry, zrada, konflikty, rozvod nebo pohlavně přenosné infekce (Blow & Hartnett, 2005; Levine et al., 2018).

K nevěře může vést řada důvodů, například nespokojenost ve vztahu, touha po změně nebo odlišné sexuální preference (Allen, 2005). KNM vztahy mohou být pro některé atraktivním způsobem rozšíření možností a zkušeností (Lehmiller, 2020; Rubel & Bogaert, 2015; Wood et al., 2021). Na rozdíl od nevěry, která porušuje důvěru a očekávání partnera, KNM se zakládá na dobrovolném rozhodnutí a otevřené komunikaci mezi partnery (Mogilski et al., 2017). Transparentnost, komunikace a jasně definovaná pravidla v KNM vztazích mohou

snížit riziko nevěry, jednoho z nejčastějších důvodů rozpadu monogamních vztahů (Conley, Ziegler, et al., 2012; Sheff, 2014; Taormino, 2008). Navíc, zatímco nevěra narušuje normy a pravidla monogamie, KNM nabízí větší flexibilitu a autonomii při určování hranic a očekávání ve vztahu (Hangen et al., 2019). Nevěra může také narušit spokojenost ve vztahu, pohodu a sexuální zdraví tím, že vyvolává pocit viny, zášť a konflikty, zatímco KNM může tyto aspekty zlepšit tím, že poskytuje více příležitostí k intimitě, rozmanitosti a osobnímu růstu (Moors et al., 2014; Wood et al., 2021). Někteří lidé mohou KNM vnímat jako možné řešení svých problémů s nevěrou. Mohli by totiž chtít udržet svůj primární vztah a zároveň uspokojovat své potřeby s jinými lidmi (Klesse, 2014). Mohou také chtít předcházet budoucí nevěře tím, že budou transparentní a ohleduplní k sobě i k ostatním partnerům. Ze vztahu KNM by také mohli získat větší podporu, radost a sebeúctu (Conley, Moors et al., 2012). V každém případě je důležité, aby lidé, kteří po zkušenosti s nevěrou uvažují o navázání KNM vztahu, pečlivě a poctivě posoudili své motivy, potřeby a očekávání. Měli by také otevřeně a s respektem komunikovat se svým partnerem či partnery o svých hranicích a souhlasu (Barker & Langdrige, 2012; Hangen et al., 2019).

2.3.3 Sociální síť a podpora

Sociální síť je soubor jedinců, se kterými člověk udržuje sociální vztahy, zatímco sociální podpora představuje pomoc či podněty, které jedinec získává od své sociální sítě (Sprecher et al., 2019). Silné sociální sítě a vysoká úroveň sociální podpory zvyšují pravděpodobnost úspěšného navazování a udržování partnerských vztahů. Sociální sítě mohou také ovlivňovat atraktivitu, dostupnost a vhodnost potenciálních partnerů (Sprecher et al., 2019). Naopak jedinci bez silné sociální sítě či podpory mohou být více izolovaní a zranitelní vůči stigmatizaci nebo diskriminaci (Rodrigues et al., 2022; Sprecher et al., 2019). Například rodiče nejen předávají své vzorce chování a očekávání ve vztazích svým dětem, ale také jim poskytují model pro vyjadřování emocionální intimity a obdivu k partnerovi (Fey et al., 2023). Tyto projevy jsou klíčové pro budování a udržování spokojenosti a stability ve vztazích. Dospělé děti, které mají dobré vztahy se svými rodiči, mohou také cítit více podpory a bezpečnosti ve svých romantických vztazích. Naopak, dospělé děti, které mají špatné nebo konfliktní vztahy se svými rodiči, mohou mít nižší sebevědomí a důvěru ve své schopnosti být dobrými partnery (Fey et al., 2023).

V kontextu KNM vztahů ještě neexistuje mnoho studií, které by se přímo zabývaly vztahem mezi sociálními sítěmi a navazováním KNM vztahů. U polyamorních vztahů však bylo zjištěno, že primární partneři vnímají větší podporu ze svých sociálních sítí než sekundární partneři. Sociální podpora tak může hrát důležitou roli v kvalitě a stabilitě polyamorních vztahů, přičemž úroveň podpory se může lišit mezi primárními a sekundárními partnery (Balzarini et al., 2019).

3 Společenské vnímání konsenzuální nemonogamie a jeho dopady

Sociální tlak, který představuje vnější vliv na jedince nutící ho chovat se podle očekávání nebo společenských norem (Conley et al., 2013), a stigma, definované jako negativní sociální hodnocení určitého atributu nebo skupiny (Crocker, 1999), mají významný dopad na lidi zapojené do KNM vztahů. Ačkoli tyto osoby prožívají podobné zkušenosti jako jedinci v monogamních vztazích, setkávají se se silným stigmatem a marginalizací ze strany společnosti (Conley et al., 2013; Conley, Ziegler, et al., 2012; Mogilski et al., 2021). Marginalizace, popisovaná jako proces, v jehož rámci jsou určité skupiny lidí nebo jednotlivci vyloučeni ze společenského života a omezeni v přístupu ke zdrojům, příležitostem a právům, často vede k jejich sociálnímu a ekonomickému znevýhodnění a snížené účasti na společenských aktivitách (Wacquant, 2008). Stigma se může projevovat různými formami a mít odlišné důsledky pro zasažené jedince i skupiny.

Průzkum z roku 2013 ukázal, že více než čtvrtina lidí v polyamorních vztazích zažila diskriminaci během posledních deseti let (Cox et al., 2013). KNM narušuje ustálenou mononormativitu, která je v praxi zavedena po staletí a je pro většinu lidí jediným známým modelem vztahu (Barker, 2005). Běžná populace může mít obtíže s přijetím alternativních modelů, protože je přesvědčena, že monogamie je jediný správný způsob romantických vztahů (Gondek, 2022; Schmitt et al., 2001). Média navíc často zobrazují nemonogamní vztahy jako nevěru, což může přispět ke stigmatizaci lidí praktikujících KNM (Barker, 2005b). Lidé v KNM vztazích jsou často vnímáni jako méně morální než ti v monogamních vztazích (Conley et al., 2013), méně důvěryhodní než monogamní partneři (Conley et al., 2013; Rodrigues et al., 2022), méně oddaní svým vztahům než monogamní partneři (Rodrigues et al., 2022), méně sexuálně spokojení než ti v monogamních vztazích (Rodrigues et al., 2022). Také ve společnosti existuje předpoklad, že mají lidé v KNM vztazích vyšší riziko sexuálních zdravotních problémů (Rodrigues et al., 2022), i když některé studie naznačují, že KNM partneři mohou být ve skutečnosti více informovaní a opatrní ohledně sexuálního zdraví (Lehmiller, 2015; Levine et

al., 2018; Rodrigues et al., 2022). Tato stigmatizace je spojena s hodnotami konzervatismu a otevřenosti ke změně, což naznačuje význam společenských hodnot v procesu stigmatizace (Rodrigues et al., 2022).

Polyamorní rodiny a jejich děti často čelí sociálním a právním problémům, jako je diskriminace, obtěžování nebo ztráta péče o děti (Sheff, 2014). Tyto problémy zdůrazňují důležitost právního a společenského uznání a ochrany KNM vztahů. Lidé žijící ve swinging vztazích hodnoceni jako více „výstřední“ (z angl. orig. kinky) a méně zodpovědní než lidé žijící v polyamorních a otevřených vztazích. Kromě toho byli lidé ve swinging vztazích ve srovnání s lidmi v polyamorních vztazích vnímáni jako více nečistí, dobrodružnější, radikálnější a otevřenější novým zkušenostem (Matsick et al., 2014). Je důležité poznamenat, že účastníci studie byli většinou mladí, vysokoškolští studenti a heterosexuální, což může mít vliv na jejich vnímání a hodnocení různých typů vztahů. Výsledky tedy nemusí nutně odrážet názory širší populace nebo jiných demografických skupin.

3.1 Stigmatizace a její dopad na jedince zapojené do konsenzuální nemonogamie

Několik studií ukázalo, že lidé zapojení do KNM čelí stigmatu ze strany společnosti i sami od sebe a že to může mít negativní dopad na jejich kvalitu vztahu a well-being (Frost, 2011; Klesse, 2018; Mahar et al., 2022). Lidé v KNM vztazích mají, oproti lidem v monogamních vztazích, častěji problémy s depresí a úzkostí (Sprott & Schechinger, 2019).

Na kvalitu vztahů lidí zapojených do KNM má vliv internalizovaná negativita KNM (INKNM) (Moors, Schechinger, et al., 2021). Jestliže rodiče silně preferují monogamní hodnoty a odsuzují KNM, jejich děti mohou tyto postoje internalizovat a pociťovat negativní emoce spojené s vlastními preferencemi KNM (Fisher, 1987; Moors, Schechinger, et al., 2021). INKNM, která vzniká následkem společenského tlaku a mononormativity, může negativně ovlivňovat kvalitu vztahu a well-being lidí zapojených do KNM (Moors, Schechinger, et al., 2021). Studie rozlišuje tři rozměry INKNM: osobní diskomfort, sociální diskomfort a veřejnou identifikaci. Osobní diskomfort se týká toho, jak moc se člověk cítí nespokojený se svým vlastním zapojením do KNM nebo jak moc by chtěl změnit svůj styl vztahu. Sociální diskomfort se týká toho, jak moc se člověk cítí nepříjemně při sdílení svého zapojení do KNM s ostatními lidmi. Veřejná identifikace se týká toho, jak moc se člověk považuje za součást komunity KNM nebo jak moc je ochoten být otevřený o svém zapojení do KNM (Moors, Schechinger, et al., 2021). Osobní diskomfort s KNM byl spojen s nižší spokojeností s dohodami o vztahu, celkovou spokojeností se vztahem a závazkem ke vztahu s oběma současnými partnery. To znamená, že lidé, kteří si přáli změnit styl svého vztahu nebo

považovali KNM za špatný či nepřirozený, byli méně spokojeni s tím, jak si vyjednali pravidla a očekávání pro svůj vztah, jak se cítili ve vztahu obecně a jak byli oddáni svým partnerům. Naopak sociální diskomfort a veřejná identifikace s KNM nesouvisely s kvalitou vztahů s žádným z partnerů (Moors, Schechinger, et al., 2021).

Stigma vůči osobám v KNM se často projevuje čtyřmi způsoby: vyjadřováním diskomfortu nebo nesouhlasu s KNM, ztrátou zdrojů nebo ohrožujícím chováním, znehodnocením charakteru a znehodnocením vztahu (Mahar et al., 2022). Prožívaná stigmatizace je spojena s vyšší psychickou zátěží lidí zapojených do KNM a tento vztah je částečně zprostředkován očekávanou stigmatizací (mírou, do jaké lidé očekávají, že s nimi bude špatně zacházeno nebo že budou souzeni) a již zmíněnou internalizovanou stigmatizací (mírou, do jaké se lidé cítí vinni za své zapojení do KNM; Mahar et al., 2022).

Vzhledem k negativním důsledkům stigmatizace KNM na jedince a rodiny zapojené do těchto vztahů je důležité provádět další výzkum a osvětové aktivity, které by zvýšily povědomí o KNM a zmírnily společenský tlak na monogamní normu. Navíc je třeba podporovat právní a společenské uznání KNM vztahů, aby byla zajištěna rovnost a ochrana pro všechny formy partnerských vztahů. Je důležité také zmínit, že stigmatizace KNM může být z velké části založena na nedorozuměních a předsudcích. Výzkum zkoumající rozšíření a přijetí KNM ve společnosti je proto nezbytný pro překonání stigmatizace a podporu akceptace různých forem intimních vztahů (Conley et al., 2013; Klesse, 2018; Mahar et al., 2022; Moors et al., 2013; Rodrigues et al., 2022).

II. Empirická část

4 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo prozkoumat formou polostrukturovaných rozhovorů, jaké individuální faktory souvisejí s ochotou navazovat konsensuální nemonogamní vztahy. Konkrétně jsme se zaměřili na otázku, zda a případně jak postoje ke KNM, předchozí partnerské zkušenosti, ať už z monogamních, tak nemonogamních vztahů a zkušenosti z primární rodiny souvisejí s navazováním KNM.

Hlavní okruhy otázek byly zaměřeny na to, jak se u respondentů vyvíjel postoj ke KNM od doby, kdy se o konceptu poprvé dozvěděli, po současnost. Dále jsme se zaměřili na jejich vztahovou historii, jak vnímali rozchody s předchozími partnery, jaké měli rodinné zázemí a jak vnímali vztah svých rodičů v době svého dětství.

4.1 Výzkumné otázky

1. Jak souvisí postoje ke KNM vztahům s ochotou navazovat KNM vztahy?
2. Jak souvisí partnerské zkušenosti s ochotou navazovat KNM vztahy?
3. Jak souvisí vztah rodičů (tj. zkušenost z primární rodiny) s ochotou navazovat KNM vztahy?

5 Metodika

5.1 Výzkumný soubor

Podmínky účasti ve výzkumu byly věk 18 až 40 let a konsensuální nemonogamní vztah se dvěma nebo více partnery. On-line kontaktní formulář (viz Příloha 2) vyplnilo celkem 42 osob (28 žen, 11 mužů, jedna genderově fluidní osoba⁷ (jedna respondent/ka gender neuvědl/a). Dvacet dva zájemců o účast ve studii nesplnilo podmínky pro účast ve výzkumu (13 respondentů neuvědl kontaktní e-mail a devět respondentů uvedlo, že jsou aktuálně ve vztahu pouze s jedním partnerem). Z 20 zájemců, kteří splňovali podmínky účasti, jsme k rozhovoru oslovili osm žen, osm mužů a jednu genderově fluidní osobu. Vzhledem ke kvalitativní povaze výzkumu jsme usilovali o nábor maximálně variabilního vzorku. Vzorek s maximální variabilitou byl vybrán s cílem zahrnout širokou škálu účastníků a jejich charakteristik, aby

⁷ Gender fluid je pohlavní identita nebo projevy lišící se od pohlaví určeného při narození a které se mohou časem měnit (Diamond, 2020).

byly zohledněny různé aspekty tématu z pohledu těchto jedinců (Kitto et al., 2008). Hlavní důraz při výběru byl kladen na místo bydliště, věk, počet partnerů a vztahové uspořádání, ve kterém respondenti aktuálně žijí (viz Tabulka 2 a 3). V tabulce jsou uvedena vztahová uspořádání uváděná respondenty, nikoliv naše klasifikace. Z oslovených zájemců jedna osoba neodpověděla na pozvání na rozhovor ani po několika zprávách a byla tak vyřazena z výzkumu. S dalším respondentem se nepodařilo najít společný termín setkání, a proto byl také vyřazen. Jeden respondent přišel na rozhovor intoxikovaný alkoholem, a vzhledem k tomu, nebyla získaná data z tohoto rozhovoru použita.

Finální vzorek tvořilo 11 respondentů (min = 20 let; max = 36 let; průměrný věk = 30 let; SD = 4,9 let), z toho 6 žen (průměr = 31 let; min = 25; max = 36; SD = 4,3) a 5 mužů (průměr = 30 let; min = 20; max = 36; SD = 5,4). Další informace o respondentech jsou uvedeny v Tabulce 2 a 3.

Tabulka 2*Sociodemografické charakteristiky respondentů*

Gender	Věk	Nejvyšší dosažené vzdělání	Studium/ Zaměstnání	Region	Sexuální orientace
Žena	25	Vysoká škola	Brigáda	Jihomoravský	Bisexuální
Žena	26	Vysoká škola	Částečný úvazek	Praha	Bisexuální
Žena	32	Vysoká škola	Plný úvazek/OSVČ	Praha	Bisexuální
Žena	36	Vysoká škola	Plný úvazek/OSVČ	Praha	Bisexuální
Žena	32	Vysoká škola	Plný úvazek/OSVČ/Student	Plzeňský	Heterosexuální
Žena	36	Střední škola s maturitou	Brigáda	Středočeský	Heterosexuální
Muž	29	Střední škola bez maturity	Plný úvazek/OSVČ	Jihočeský	Pansexuální
Muž	32	Střední škola s maturitou	Plný úvazek/OSVČ	Praha	Heterosexuální
Muž	32	Vysoká škola	Plný úvazek/OSVČ; Mateřská/rodičovská dovolená	Praha	Heterosexuální
Muž	36	Vysoká škola	Plný úvazek/OSVČ	Olomoucký	Heterosexuální
Muž	20	Střední škola s maturitou	Plný úvazek/OSVČ	Praha	Heterosexuální

Tabulka 3*Typy partnerských vztahů jednotlivých respondentů*

Gender respondenta	Počet		Vztahové uspořádání	Gender partnera	Vztahové uspořádání	Gender partnera	Vztahové uspořádání
	partnerů v současnosti	Gender partnera					
Žena	2	Muž	Polyamorie	Muž	Otevřený vztah		
Žena	2	Nebinární	Partnerství	Žena	Partnerství		
Žena	2	Žena	Otevřený vztah	Muž	Vedlejší platonický vztah k primárnímu vztahu		
Žena	2	Žena	Polyamorie; Otevřený vztah	Muž	Polyamorie		
Žena	3	Muž	Otevřený vztah	Muž	Milenecký, přátelský vztah	Muž	Milenecký, přátelský vztah
Žena	2	Muž	Otevřené manželství	Muž	Polyamorie		
Muž	2	Žena	Polyamorie	Žena	Vážný vztah		
Muž	3	Žena	Manželství	Žena	Hierarchická polyamorie	Žena	Příležitostná polyamorie
Muž	2	Žena	Polyamorie; Vztahová anarchie	Žena	Polyamorie, Vztahová anarchie		
Muž	3	Žena	Otevřené manželství	Žena	Otevřený milenecký vztah, přátelský vztah	Ženy (1 -3)*	Otevřený milenecký vztah
Muž	2	Žena	Otevřený vztah	Žena	Otevřený vztah		

Poznámka. *Respondent se třemi partnerkami má na třetí pozici uvedeno více žen, jelikož se cyklicky střídají, a popisuje, že zároveň není ve vztahu nikdy více než se čtyřmi osobami.

5.2 Struktura rozhovoru

Pro výzkum v této práci byl sestaven polostrukturovaný rozhovor (viz příloha 3), a to vzhledem k šíři tématu (z hlediska variability počtu partnerů, variability pojmů používaných k popisu vztahů atd.), ale také k prozkoumání myšlenek, pocitů a přesvědčení účastníků o dané problematice a k hlubšímu proniknutí do osobních a někdy citlivých otázek (DeJonckheere & Vaughn, 2019).

Kostra rozhovoru byla sestavena na základě rešerše literatury k danému tématu a konzultací s vedoucí a konzultantkou této práce. Konečná verze rozhovoru sestávala ze 43 otázek rozdělených do pěti tematických okruhů:

1. Postoj ke KNM
2. Současný vztah
3. Předchozí partnerské zkušenosti
4. Zkušenosti z primární rodiny
5. Zkušenosti s nevěrou

V poslední části byly otázky zaměřené na výskyt nevěry v předchozích partnerských vztazích či v blízkém okolí (přátelé, rodina) respondenta, které cílily na zmapování individuálních zážitků a postojů s nevěrou spojených.

5.3 Procedura

Respondenti byli osloveni prostřednictvím náborového letáčku (viz Příloha 4). Možnost účasti ve studii byla inzerována on-line na sociálních sítích, zejména ve facebookových skupinách (např. Polyamorie v ČR a SK, Polyamory vztahy a skupina s názvem Výzkum partnerských vztahů), dále byly o sdílení požádány instagramové osobnosti, které jsou součástí polyamorních komunit či veřejně známých propagátorů KNM v ČR (např. Tereza Těžká, Love is on the air) a instagram influenceři jako například Míša Salak. Následně nábor probíhal formou sněhové koule. Za účelem náboru účastníků byl vytvořen on-line kontaktní formulář (viz Příloha 2) na platformě Qualtrics.

5.3.1 Kontaktní formulář

Účelem kontaktního formuláře bylo zjistit, zda zájemci splňují podmínky pro účast ve studii a získat další informace o jejich socio-demografických charakteristikách a partnerských vztazích, abychom rekrutovali co nejvíce variabilní vzorek respondentů (viz 5.1. Participantů). Kontaktní

formulář také zkrátil délku trvání rozhovoru, jelikož jsme se na dané informace nemuseli znovu dotazovat.

V úvodu kontaktního formuláře byl stručně představen výzkum a podmínky účasti. Konkrétní cíle výzkumu a výzkumné otázky nebyly uvedeny, aby se předešlo možnému zkreslení odpovědí (Hendl, 2008; Lune & Berg, 2017). Na začátku byli respondenti požádáni o potvrzení informovaného souhlasu s účastí ve studii. Pokud jej neodsouhlasili, formulář byl automaticky ukončen. Formulář obsahoval 32 otázek (viz Příloha 3). V části týkající se aktuálních partnerů/partnerek se každému respondentovi zobrazil takový počet bloků, kolik respondent uvedl, že má momentálně partnerů/partnerek. Respondenti dále uvedli základní sociodemografické charakteristiky (gender, věk, nejvyšší ukončené vzdělání, typ zaměstnání, region bydliště a jeho velikost, velikost rodné obce, sexuální orientaci, počet dětí, délka trvání soužití s rodiči a rodinný stav rodičů, počet a typ současných partnerských vztahů, počet bývalých sexuálních, dlouhodobých monogamních a konsensuálně nemonogamních vztahů), dále informace o každém partnerském vztahu (vztahové uspořádání, délka trvání vztahu a délka kohabitanace). Většina odpovědí nebyla vynucená (tj. odpověď na tyto otázky byla dobrovolná), takže respondenti nemuseli odpovídat, pokud nechtěli. Vynucené odpovědi byly nastaveny pouze u informovaného souhlasu, genderu a věku. Na závěr kontaktního formuláře byli účastníci požádáni, aby uvedli svoji e-mailovou adresu, abychom je mohli kontaktovat pro následný rozhovor.

Doba vyplnění kontaktního formuláře závisela na počtu aktuálních partnerů. Průměrná doba vyplnění (po odstranění extrémních hodnot způsobených např. nezavřením okna v prohlížeči) byla 8 minut (min = 2 min; max = 24 min; SD = 4,3 min).

5.3.2 Vedení rozhovoru

Ve chvíli, kdy byly sestavené otázky k rozhovoru, jsme provedli zkušební rozhovor za účasti vedoucí a konzultantky diplomové práce. Respondentem byla moje spolužačka ze stejného ročníku psychologie na FF UK. Během tohoto cvičného rozhovoru jsem měla možnost vyzkoušet si kladení otázek a dostat od respondentky zpětnou vazbu, tj., jak srozumitelně na ni otázky působily. Na základě zpětné vazby od respondentky, ale také od vedoucí a konzultantky práce, jsme společně zpřesnily formulaci otázek.

Následně jsme provedli pilotní studii se třemi jedinci (z toho 1 žena) z mého okolí, která sestávala ze tří zkušebních rozhovorů. Pilotní studie měla dva cíle. Prvním bylo znovu otestovat srozumitelnost otázek pro respondenty. Dále ověřit, zda odpovědi pokrývají námi vytyčené oblasti výzkumu. Druhým cílem bylo připravit se na vedení rozhovorů, přičemž vedoucí této

práce poskytla zpětnou vazbu ke způsobu kladení otázek, k tomu, zda byly položeny jasně a srozumitelně, a k mým reakcím během rozhovoru.

První dva rozhovory s respondenty si poslechla vedoucí práce a poskytla mi zpětnou vazbu. Tuto reflexi jsem následně zapracovala do způsobu vedení následujících rozhovorů (např. kladení doplňujících otázek, lepší strukturování otázek na předchozí vztahy), aby byly lépe uchopitelné pro respondenty.

Rozhovory trvaly v průměru 66 minut (min = 42 min; max = 101 min; SD = 17 min). Vzhledem k probíhající pandemii Covid-19 měli respondenti možnost zvolit si, zda preferují on-line nebo osobní setkání. Nakonec bylo devět rozhovorů vedeno on-line a dva osobní formou, kdy jednou se rozhovor odehrál v kavárně a podruhé v mnou využívaných terapeutických prostorách.

Při setkání jsem se nejdříve představila a chvíli jsme si nezávazně povídali pro snazší navázání raportu⁸ s respondenty. Následně jsem respondentům dala přečíst a podepsat formulář informovaného souhlasu (viz Příloha 1). V případě on-line setkání jsem od participantů obdržela informovaný souhlas naskenovaný na e-mail před zahájením rozhovoru. Měli navíc možnost absolvovat celý rozhovor s vypnutou kamerou, pokud by se tak cítili komfortněji. Této možnosti žádný z participantů nevyužil. Před zahájením rozhovoru jsem se ujistila, že je pro respondenty v pořádku, když budu nahrávat naše setkání. Všichni respondenti s tím souhlasili.

V závěru rozhovoru jsem shrnula hlavní body, o kterých jsme s respondenty mluvili. Tento krok sloužil k ujištění se, že všechny klíčové informace byly zaznamenány správně a že respondent souhlasí s tím, jak byly jeho odpovědi interpretovány. Dala jsem prostor, pokud by chtěli respondenti ještě něco dodat či se zeptat. Znovu jsem vysvětlila princip důvěrnosti, ujistila o anonymitě a předala debriefing (viz Příloha 5) s cíli studie, informacemi o dalším postupu výzkumu a o tom, kdy a jakou formou budou výsledky publikovány. Respondentům jsem poskytla svůj kontakt pro případ potřeby. Nabídla jsem také zaslání diplomové práce či výsledků studie. Na závěr jsem respondentům poděkovala za spolupráci a předala odměnu 200,- Kč, kterou jsem v případě konání rozhovoru zasílala on-line na bankovní účet.

5.4 Analýza dat

Po provedení rozhovorů následovala fáze jejich doslovného přepisu. K přepisu 10 z 11 rozhovorů jsem použila automatický transkripční program Trint, který jsem zvolila pro efektivitu a úsporu času. Přepis jedné z nahrávek provedl student bakalářského studia

⁸ Raport je hladká, pozitivní mezilidská interakce (Abbe & Brandon, 2014).

psychologie na FF UK, který se zapojil především, aby mi vypomohl s přepisem a ulehčil mi tak práci. Po dokončení přepisů jsem pečlivě všechny transkripty prošla, zkontrolovala a opravila případné chyby či nejasnosti, aby co nejdříve odpovídaly nahrávkám rozhovorů.

Data jsme analyzovaly tematickou analýzou (TA), jejímž cílem je identifikovat, analyzovat a popsat vzorce (témata) v datech. TA zkoumá subjektivní lidské prožitky, klade důraz na pocity, vnímání a zkušenosti účastníka (Guest et al., 2011). Když výzkumník kóduje data podle TA, vychází z toho, co ho zajímá v dané oblasti a co chce zjistit. Proto si stanoví výzkumné otázky, které mu pomáhají vybrat a uspořádat data. Analýza je tedy ovlivněna tím, jak výzkumník uvažuje o tématu a co chce zjistit. Tato forma TA má tendenci poskytovat méně bohatý celkový popis dat a více podrobnou analýzu některého aspektu dat (Braun & Clarke, 2006). Metody TA jsou ve výzkumu poradenství a psychoterapie hojně využívány, stejně jako další přístupy, které se snaží vytvořit „vzorce“ (témata, kategorie) napříč případy. O TA je nejlépe uvažovat jako o spektru metod – od typů, které upřednostňují přesnost a spolehlivost kódování, až po reflexivní přístupy, které zdůrazňují nevyhnutelnou subjektivitu interpretace dat (Braun & Clarke, 2021). Během mého výzkumu jsem se řídila nejběžnějším postupem TA, který zahrnuje seznámení se s daty, vytváření počátečních kódů, hledání témat, přezkoumání témat a jejich definování a pojmenování. Dodržováním tohoto procesu jsem se také snažila vyhnout konfirmačnímu zkreslení⁹ při následné analýze (Braun & Clarke, 2006; Nowell et al., 2017).

Kódování dat jsem provedla v softwaru Atlas.ti 22 určenému pro kvalitativní zpracovávání dat. První dva rozhovory jsme kódovaly společně s vedoucí práce. Poté jsem dva rozhovory kódovala sama a následně znovu konzultovala s vedoucí práce. Na základě těchto čtyř okódovaných rozhovorů jsem sestavila kódovací knihu (viz Příloha 6). Ta byla konzultována a upravována s konzultantkou diplomové práce. Společně byly také prostudovány již okódované rozhovory za účelem dodatečné zpětné vazby. Na základě těchto komentářů jsem poté sama kódovala zbývajících 7 rozhovorů za použití kódovací knihy.

V této studii jsem zvolila metodu výskytu kódu, což znamená, že jsem výsledky kódovala na základě toho, zda se daný kód vyskytl alespoň jednou v odpovědích respondentů, aniž bych sledovala, kolikrát se u jednotlivých respondentů vyskytl. Tato metoda byla zvolena za účelem zajištění přesnosti a srozumitelnosti výsledků, protože umožňuje analyzovat, jak často se daná témata objevují napříč respondenty, což poskytuje ucelenější přehled o významnosti tématu (Elliott, 2018). Během procesu kódování jsem názvy kódů opakovaně

⁹ Konfirmační zkreslení znamená tendenci podceňovat informace, které zpochybňují dřívější rozhodnutí a úsudky (Kappes et al., 2019).

revidovala, aby byly jednotné a co nejdůležitější. Každý kód obsahoval v předponě název kategorie, do níž patřil, klasifikaci otázky, k níž se vázal, a pak konkrétní označení vystihující podstatu toho, co bylo řečeno. Kódy jsem pro přehlednost barevně odlišila podle kategorie, do které patřily (například Vztahová historie – druhý vztah – KNM – silné stránky – brzké soužití).

Následovala konzultace a případná úprava všech kódů za účasti vedoucí a konzultantky diplomové práce. Na základě jejich zpětné vazby jsem upravovala názvy kódů a jejich přiřazení k okódovaným úsekům textu, aby bylo zajištěno, že jejich význam a kontext je co nejsrozumitelnější. Po tomto kroku následovalo sloučení těch kódů, které si byly významově podobné. Jednotlivé kódy z několika složek jsem pak pro větší přehlednost přesunula pod tematicky nadřazené složky, kam kódy patřily z hlediska výše zmíněné kódovací knihy (např. Postoje, vztahová historie, vztah rodičů, vliv na formování vztahu, nevěra).

Ve spolupráci s vedoucí a konzultantkou práce jsme provedly revizi celé kódovací knihy. Společně jsme hledaly kódy, které by bylo možné propojit z hlediska obsahové podobnosti. Již během této konzultace jsme začaly přemýšlet o možných závěrech, které by bylo možné z dat vyvodit. Po dokončení procesu kódování jsem přistoupila k další fázi analýzy dat, která zahrnovala několik kroků. Nejprve jsem prostudovala všechny kódy a zvážila, jak se vzájemně propojují a jak mohou být součástí širších témat či konceptů. Na základě analýzy kódů a jejich vzájemných vztahů jsem identifikovala hlavní témata, která se objevila v datech, a poté jsem tato témata dále rozpracovávala a zkoumala jejich význam a souvislosti s výzkumnými otázkami. Následně jsem přistoupila k interpretaci výsledků, což zahrnovalo zkoumání toho, jak jednotlivá témata a jejich aspekty naplňují nebo objasňují výzkumné otázky a jak se liší mezi respondenty. Nakonec jsem výsledky a závěry z dat integrovala do širšího teoretického a empirického kontextu, který zahrnoval porovnávání zjištěných poznatků s existující literaturou a teoriemi a diskusi o možných důsledcích pro praxi a další výzkum. Při každém kroku jsem se opírala o konkrétní příklady z dat, aby byla zřejmá podpora pro identifikovaná témata a závěry. Tento postup mi umožnil systematicky analyzovat data a dospět k výsledkům, které jsou založeny na důkladné analýze a interpretaci dat.

V průběhu celého procesu kódování jsem si psala poznámky (tzv. *memos*), které jsem rozdělila do několika kategorií. Jednou z nich byly obecné poznámky, kam jsem si zaznamenávala asociace a myšlenky, které se objevily během kódování. Pro každého respondenta jsem také vytvořila krátký medailonek. Nakonec jsem do poznámek zaznamenala postup kódování a také to, které kódy jsme sloučily. Dále jsem jednotlivé kódy vysvětlila v kontextu rozhovoru.

5.5 Etika výzkumu

Výzkum byl schválen Etickou komisí pro vědu a výzkum Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (UKFF/160224/2022).

Předmětem výzkumu bylo citlivé téma, tj. v současnosti stále stigmatizované typy partnerských vztahů (Conley et al., 2013; Mogilski et al., 2020; Moors et al., 2013; Stephens & Emmers-Sommer, 2020). S ohledem na uvedenou skutečnost jsme nakládaly s daty velmi citlivě. Při komunikaci s respondenty jsem je opakovaně ujišťovala o anonymitě jejich účasti ve studii.

V kontaktním formuláři (viz Příloha 2) respondenti nejdříve potvrdili informovaný souhlas. Souhlasili tak s tím, že se seznámili s podmínkami účasti ve výzkumu, že se výzkumu účastní dobrovolně a že berou na vědomí, že poskytnuté údaje budou anonymizovány a použity pouze pro vědecké účely. V průběhu vyplňování formuláře bylo dvakrát připomenuto, že veškeré údaje budou anonymizovány a nebudou předány třetí straně. Zároveň měli respondenti možnost bez udání důvodu na otázky neodpovídat, nebo svoji účast kdykoliv ukončit. V takovém případě nebyly informace dále použity a byly smazány.

Respondenti podepsali před zahájením rozhovoru informovaný souhlas (viz Příloha 1). Zde byly stručně popsány cíle a obsah studie, aby nedošlo k ovlivnění následných odpovědí respondentů. Podpisem informovaného souhlasu respondenti potvrdili, že se seznámili s výše popsanými informacemi o cílech a průběhu výzkumu, dobrovolně souhlasili s účastí v tomto výzkumu, byli srozuměni s tím, že se mohou kdykoli rozhodnout v účasti ve výzkumu nepokračovat a byli srozuměni s tím, že poskytnuté údaje budou anonymizovány, použity výhradně pro účely vědeckého výzkumu a nebudou bez jejich souhlasu poskytnuty třetím osobám (tj. údaje budou uloženy na externím disku zabezpečeným heslem, k němuž mají přístup pouze autoři výzkumu). Respondenti rovněž potvrdili, že souhlasí se zveřejněním výstupů výzkumu a jejich dalším využitím v anonymizované formě a jsou si vědomi svých práv týkajících se možnosti přístupu k informacím získaných jejich účastí na výzkumu a jejich ochrany. Dále byla v informovaném souhlasu uvedena výše odměny za účast ve studii.

Současně jsem se respondentů před zahájením rozhovoru zeptala, zda všemu, co bylo uvedeno v informovaném souhlasu, rozumí a souhlasí s tím. Dále byli respondenti informováni o přibližné délce rozhovoru a jeho nahrávání. Rozhovor byl nahráván pomocí aplikace Zoom a také diktafonu na mobilním zařízení (pro případ selhání techniky).

Abych se dále ujistila, že jsou účastníci během rozhovoru v psychické pohodě, pozorně jsem sledovala jejich chování během vedení rozhovorů. Pokud se zdálo, že některé téma

účastníky rozrušuje, dala jsem najevo, že v rozhovoru na dané téma nemusíme pokračovat. Jelikož jsem prošla kurzem komplexní krizové intervence, v případě, že by došlo ke krizové situaci, byla jsem schopna poskytnout účastníkům krizovou intervenci. Toto se však ani v jednom případě nestalo.

6 Výsledky

V této kapitole budou prezentovány výsledky výzkumu týkající se KNM vztahů. Nejprve budou stručně představeny profily respondentů a následně budou popsány výsledky týkající se postoje respondentů ke KNM, předchozích partnerských vztahů, vztahu rodičů a důvodů navázání KNM.

6.1 Profily respondentů

Pro zajištění anonymity jednotlivých respondentů jsou použity kódy. Ženy jsou označeny kódem „F“, zatímco muži kódem „M“. Při popisu profilů respondentů vycházím z terminologie, kterou respondenti používali během rozhovorů.

F1

Respondentka vnímá KNM vztah jako vztah s dobrou spotřebou trvanlivosti, tedy pokud jich za život i naráz může mít více, chce si naplno užít ten aktuální vztah, protože ví, že může kdykoliv skončit. Už v prvním vztahu cítila lásku k více lidem najednou a vedla dva paralelní vztahy (tedy celkem se čtyřmi jedinci), i když formou nekonsensuální, a nikoliv konsensuální nemonogamie. Tato tendence ke KNM však byla přítomná již tehdy. Dříve bylo pro respondentku důležité uspokojit sociální tlak, který vyzývá k založení monogamního vztahu, aby tak splnila své tzv. společenské povinnosti.

F2

Byla zneužívána v dětství. Traumatická zkušenost, která ji provázela prvními sexuálními zkušenostmi. V rámci KNM poznala chlapce na Live Action Role Play¹⁰ (LARP). Až při zpětném uvědomění jí došlo, že byla polyamorní již ve 14 letech, kdy měla partnera a souběžně také on-line partnera skrze počítačovou hru. Mezi slabé stránky současného vztahu uvedla omezený výběr partnerů, protože ne každý je schopný fungovat v polyamorii.

¹⁰ LARP jsou hry založené na fyzickém hraní rolí, které se praktikují na mnoha místech po celém světě; (Harviainen et al., 2018)..

F3

Respondentka se zmiňovala o časové náročnosti a obtížnosti přizpůsobování se různým partnerům, kteří jsou rozdílní a vyžadují individuální přístup. Jako slabé stránky současného vztahu uvedla porovnávání partnerů mezi sebou a střetávání se s dilematem, který partner je, v jaké situaci lepší. Také zmínila, že byla v paralelním vztahu ještě předtím, než se oficiálně seznámila s KNM. Její pohled na vztahy ovlivnilo i to, že její prarodiče měli veřejně nepřiznaný KNM vztah. Navzdory tomu, že v současné době je v KNM vztahu, respondentka vyjádřila svou nejistotu ohledně toho, zda jsou pro ni tyto vztahy opravdu vhodné.

F4

Respondentka uvedla, že v KNM vztahu vnímá svobodu a menší tlak na očekávání od jednoho partnera. Přestože se nacházela ve vztahu s mužem, se kterým má dvě děti, přemýšlela o KNM vztahu již od svých 25 let, avšak rozhodli se otevřít vztah až v 34 letech po tom, co ho již dvakrát podvedla. V minulosti byla sexuálně zneužívána a matka ji využívala jako alibi při svých dalších vztazích. Již tehdy rozuměla tomu, proč její matka má někoho dalšího a navrhovala svým rodičům rozvod. V dospělosti se rodiče skutečně rozvedli, přičemž stále udržují přátelský vztah. Respondentka sdílela, že se snaží vyhnout monogamii, kterou vnímá jako nepřírozenou.

F5

Ve 13 letech měla respondentka první myšlenku na možnost KNM vztahu, když sepsala příběh zahrnující KNM vztah, aniž by o tomto konceptu věděla. Později se seznámila s konceptem KNM vztahů prostřednictvím své přítelkyně, která měla s nimi zkušenosti a byla jim otevřená. KNM začala praktikovat dříve, než o ní četla. Před současnou partnerkou neměla žádný monogamní vztah a zažila pouze KNM. Se svým druhým partnerem se seznámila na LARP. Zamilovala se do muže, aniž by věděla, že k mužům něco může cítit. S druhým partnerem se poznali na LARP. Nyní je respondentka v rámci KNM vztahů obezřetnější, protože si uvědomuje možné problémy. Vstup do KNM vztahu vnímá jako další „vybočení ze škatulek“ po lesbickém coming outu a zájmu o BDSM. Další vybočení považuje za méně složité.

F6

Respondentka sdílela, že si v současné době užívá stav zamilovanosti. Měla dvanáctileté registrované partnerství se ženou, které se rozpadlo, dle slov respondentky kvůli otevření vztahu. Uvedla, že by měl mít člověk zpracované vlastní potřeby, hranice atd., aby mohl efektivně navázat KNM vztah. Tento typ vztahu jí vyhovuje, ačkoli by jej nejspíš

nevyhledávala, kdyby „sám od sebe“ nenastal. V rámci aktuálního vztahu se zamilovala do muže, což bylo nečekané. Zajímalo ji, jaké to je mít další vztah vedle primárního vztahu.

M1

První vztah byl dle respondenta „nezatížený návyky“. Vždy měl nastavené smýšlení směrem ke KNM vztahům, monogamii vnímá jako společenský konstrukt. Sám nějakou dobu monogamní vztahy udržoval, ale přišlo mu to zvláštní. Ve všech svých monogamních vztazích byl nevěrný. Nikdy neměl problém s jednorázovým sexem. Zároveň měl ke vztahům vždy takový přístup, že když mu někdo „prošel sítem do vztahu“, pak si byl jistý, že by s tím člověkem zvládl být již napořád.

M2

V minulosti se respondent do KNM vztahu zapojil, aniž by věděl, že pro tuto formu vztahové praxe existuje specifický termín. Počátek prvního vztahu, ze kterého se postupně stal KNM, byl na LARP. Respondent uvedl, že nechápe koncept exkluzivity a již jako náctiletý nechápal, proč by se mu nemělo líbit více dívek najednou.

M3

Kolem 20 let se seznámil s dívkou, která tehdy žila v polyamorii, avšak v té době pro tento druh vztahu neznali konkrétní termín. I v jeho vztahu pak nejprve začali KNM praktikovat a zpětně pročítali informace o KNM. Se svojí ženou jsou od 20 let a je to respondentův první a jediný „opravdový“ vztah. Aktuálně tedy žije v primárním vztahu, ve kterém po nějaké době proběhlo otevření vztahu. Zprvu bylo náročné oddálit se od společenských konvencí. Respondent má nyní primární partnerku a ve společné domácnosti žijí dva páry, kteří praktikují swinging. Toto uspořádání vnímá jako silné v tom, že jsou jasně stanoveny priority. Sekundární vztah přitom přináší zpestření do klidu a stability primárního vztahu.

M4

Píše knihu o otevřených vztazích. Pocitově byl vždy orientovaný ke KNM vztahům. O konceptu se dozvěděl v rámci jogínské školy, kde se tento typ vztahů považuje za normu. Jako hlavní podnět k navázání KNM uvádí možnost svobody. V primárním vztahu má nyní dítě, kvůli tomu vnímá téma KNM pro okolí jako citlivější. Monogamii vnímá jako zdánlivý a draze vykoupený pocit bezpečí, dle respondenta je to nepřírozený konstrukt.

M5

Respondent sdílel, že v průběhu dospívání uvažoval spíše monogamně, ačkoli již v té době byl nejspíš nevědomě v některých aspektech polyamorní. Se svojí partnerkou měli rozdílné sexuální potřeby a vstup do KNM jim umožnil tyto potřeby uspokojit. Respondent sdílel silnou stránku KNM vztahu například v ekonomických výhodách, protože všichni

partneři žijí společně a soužití více osob je finančně výhodnější. Velký vliv vnímal ze strany kamarádky, která mu poskytla argumenty pro otevřený sexuální život. Důvodem navázání KNM byl dle slov respondenta také liberální myšlenkový styl.

Všichni respondenti uvedli že, z různých důvodů hledají alternativu ke klasickému monogamnímu vztahu a považují KNM za svobodnější a pro ně přirozenější volbu. Některé z výhod KNM, které respondenti uváděly, zahrnovaly svobodu, snížený tlak na splnění veškerých očekávání v rámci jednoho vztahu a možnost uspokojení potřeb prostřednictvím více partnerů. Na druhé straně někteří respondenti zmiňovali problémy spojené s tímto typem vztahu, jako je omezený výběr vhodných partnerů a obtížnost přizpůsobování se různým partnerům. Někteří respondenti také reportovali, že důležitým faktorem při hledání KNM vztahu byl únik od klasických monogamních vztahů. Některé respondenty uváděly také traumatizující zážitky z minulosti jako faktor, který je vedl k navázání KNM vztahu.

6.2 Postoje ke konsenzuální nemonogamii

Úvodní část rozhovoru byla zaměřena na postoje respondentů ke konsenzuální nemonogamii (KNM) a vývoj těchto postojů.

6.2.1 Seznámení se s konceptem konsenzuální nemonogamie

V první výzkumné otázce jsme se zaměřily na to, kdy a jak se respondenti dozvěděli o KNM a jak se vyvíjely jejich postoje k tomuto konceptu. Průměrný věk seznámení se s konceptem byl v průměru 24 let (min = 17, max = 30, SD = 4,18).

Odpovědi ukazovaly na devět zdrojů, z nichž se respondenti dozvěděli o existenci konceptu KNM. Nejčastější (n = 4) způsob seznámení s KNM konceptem bylo prostřednictvím někoho v okolí, kdo již tento typ vztahu praktikoval. Tři respondenti během rozhovorů uvedli, že začali KNM praktikovat bez předchozí znalosti tohoto konceptu. Někteří účastníci (n = 3) popisovali současnou přitažlivost nebo lásku k více lidem najednou, což je vedlo k myšlence existence konceptu vztahu jako je KNM. Jak sdílela respondentka F5: „*My jsme to [KNM] začli spíš nejdřív dělat a pak si o tom [KNM] číst (F5).*“

Další setkání s tímto konceptem proběhlo na sociálních sítích prostřednictvím různých příspěvků a skupin (např. skupina Polyamory v Česku a na Slovensku). Současně dva ze tří respondentů, kteří zmínili sociální sítě, uvedli, že k prozkoumání tématu jim pomohla Tereza Těžká (veřejně známá osobnost žijící a propagující polyamorii) skrze její rozhovory a aktivitu na sociálních sítích. Témata, která se v otázce na první setkání s pojmem objevila pouze jednou,

byla duchovní prostředí (tantra a jóga), nebo také setkání se s pojmem v knize či filmu. „*Když jsem třeba poprvé slyšela to slovo, tyjo, hmm...vím, že když jsem viděla ten film Profesor Marston a jeho Wonder Woman (F5).*“ Byla zmíněna i setkání s konceptem v rámci prostředí LARP. LARP se však během rozhovorů vyskytovaly častěji (n = 4) v odpovědích na další otázky.

6.2.2 Postoje ke konsenzuální nemonogamii

Pět respondentů se cítilo být pod tlakem společenských konvencí a měli tendenci preferovat tradiční monogamní vztahy. Respondent M3 to vyjádřil takto:

Cítil jsem se hodně pod tlakem těch konvencí toho, že tohle [KNM] se nedělá. Z nějakého důvodu bylo úplně oddělený to, že vím že to někteří dělali a to, že se to jako děje mně. Přišel jsem si, že nejsem jeden z těch lidí, co tyhle věci dělají (M3).

Další respondenti vyjadřovali pozitivní postoje (n = 5) k této formě vztahů, které byly motivovány vlastními zkušenostmi nebo touhou po větší svobodě a flexibilitě v partnerských vztazích. Tito respondenti měli pocit, že KNM je pro jejich osobnost nebo životní styl přirozenější. Například: „*U mě to je asi trošku složitější, protože já jsem to tak vlastně měl vždycky nastavený (M1).*“

Čtyři respondenti uvedli, že se jejich postoj ke KNM utvářel a vyvíjel dynamicky. Ostatní respondenti (n = 3) sdíleli konzistentní postoj ke KNM, který se nezměnil od té doby, kdy se o konceptu dozvěděli nebo jej začali praktikovat.

Odpovědi dalších tří respondentů vyjadřovaly, že pro ně byl koncept od počátku zajímavým a pouze jedna respondentka vyjádřila spíše negativní/skeptický postoj.

Současné postoje respondentů ke KNM lze rozdělit na respondenty s pozitivním postojem (n = 6), kteří vyjadřují, že KNM jim vyhovuje a cítí se v ní šťastní a spokojení. Zdůrazňují svobodu a možnost naplňovat své potřeby, aniž by museli být v monogamním vztahu.

Dále respondenty s opatrným postojem (n = 4), kteří se k tématu KNM vyjadřují s rezervou a zdůrazňují, že každý by měl mít možnost svobodně si vybrat, co je pro něj nejlepší. Jsou opatrní v doporučování nebo hodnocení životního stylu jiných lidí a zdůrazňují potřebu zodpovědného přístupu ke KNM.

6.2.3 Postoj k monogamii

Většina odpovědí respondentů (n = 8) vyjádřila negativní postoje vůči monogamním vztahům. Pouze jedna respondentka uvedla, že by pro ni monogamie mohla fungovat. Respondentka F2 uvedla: „*Jakoby (...) může to [monogamie] existovat a je to v pořádku akorát prostě by to musel být fakt hodně výjimečný člověk (F2).*“

Tři z osmi respondentů, kteří vyjádřili negativní postoj k monogamii, uvedli, že monogamii vnímají jako společensky uznávanou, tj. že je pravděpodobnější, že budou v takovém uspořádání vztahu společností akceptováni. Jeden respondent pak uvedl, že má pocit, že se zapojením do KNM se distancuje od společenských norem či očekávání.

A že prostě ten monogamní vztah pro mě byl takový společenský konstrukt, který jsem věděl jako, že ho mám dodržovat a sám jsem si myslel, že je divný to nedodržovat. No prostě takový to typický, kdokoliv jiný je nevěra a tak dál a tak dál (M1).

Další dva respondenti rozvedli svůj negativní postoj jako nepochopení konceptu monogamie a uvedli, že jim tento koncept připadá nepřirozený a představa života s jedním partnerem zvláštní. S podobným pocitem pracovala i další respondentka F1, která se ohrazovala proti přivlastňování si partnera, k němuž často dochází v monogamních vztazích a který jí není blízký. Uvedla, že cítí „*odpor někomu patřit*“.

Jedna z respondentek uvedla, že má výčitky svědomí z monogamních vztahů, jelikož se častěji zamilovávala do někoho mimo vztah a kvůli konceptu exkluzivity se cítila špatně, že se to stalo. Poslední zmínka o monogamním uspořádání byla monogamie jako zdánlivá jistota. Respondent M4 ji popsal jako „*teplíčko, ale smrádeček*“. Dále popisoval, že lidé mají v monogamním uspořádání často pocit, že mají partnera jistého, přestože tento pocit je často iluzorní a žádná taková jistota neexistuje.

6.2.4 První myšlenka na navázání konsensuální nemonogamie

Průměrný uváděný věk, kdy respondenti začali uvažovat o navázání této formy vztahu byl 23 let (min = 13, max = 34, SD = 6,91). Nejčastější odpovědí (n = 4) bylo, že k realistickému uvažování o KNM je přivedl partner/ka, který/á byl/a tomuto typu vztahu otevřený. Další odpověď se týkala rozdílných sexuálních potřeb partnerů, jejichž řešení našli v konceptu KNM.

Jedna z věcí může být to, že já jsem alosexuál a moje přítelkyně [jméno přítelkyně] je asexuál a prostě jsme po nějaký době toho vztahu zjistili, že ona mi to dát nemůže z toho důvodu, že ona to vlastně předtím nevěděla. Takže my jsme to zkoušeli, ale vůbec to nešlo, a tak to má v podstatě doteďka, i se tak identifikuje (M5).

Jedním z důvodů bylo také udržení stávajícího vztahu, kde respondent cítil, že potřebuje zkusit více. Tato potřeba otevřít vztah přišla až po nějaké době manželství. Respondent M3 nechtěl rozbít nebo ohrozit stávající vztah, a proto se rozhodl komunikovat o možnosti KNM, což se následně podařilo. Uvedl pocit, „...že přece jenom o něco přicházím, když jsem jako celý život s jednou ženou (M3).“

Respondenti zažívali pocity zamilovanosti k více lidem zároveň v průměru poprvé ve věku 19 let (min = 14, max = 29, SD = 5,73). Šest respondentů pociťovalo city k více lidem zároveň ještě předtím, než se seznámili s konceptem KNM (n = 6). Jeden z respondentů uvedl, že s tím již vyrostl. Stejný respondent v další části rozhovoru vyjádřil že odjakživa pokládal KNM typ vztahů za velmi přirozený.

A mně vlastně vždycky mi přišlo divný, že mi každý tvrdil, že prostě zamiluješ se jenom jednou a ideálně úplně jenom jednou za život. Ale jako rozhodně nehrozí, že prostě by ses jako měl zamilovat to a ve chvíli, kdy do někoho se zamiluješ jiného, tak toho prvního člověka si vlastně přestal milovat jo. A to mi prostě vždycky připadalo strašně divný a nevnímám jsem to tak prakticky nikdy, co si pamatuji, takže (...) (M1).

Tyto pocity přirozenosti vztahů KNM souvisely s uvědoměním, že je možné být zamilovaný do více lidí najednou (n = 2), aniž by to narušovalo city k některému z partnerů. Respondentka F5 uvedla:

A ve chvíli, kdy jsem to [KNM] sama začala aplikovat, tak se to změnilo ještě víc, protože jsem najednou viděla i tu druhou stranu, že fakt můžu milovat víc než jednoho člověka a nemusí to být problém, tak potom jsem pochopila líp i ji, že jo (F5).

Respondentka F1 zmínila negativní pocity související s tím, že je schopna cítit lásku k více lidem zároveň, jelikož to bylo něco neznámého a nevěděla, jak s tím nakládat:

(...) byl to teda hodně tvrdý náraz do reality. Tenkrát jsem samozřejmě vůbec netušila o tomhle vůbec nic a přišlo mi, že jsem se tím trápila, že jsem jako špatný člověk, jak můžu se zamilovat dvou lidí najednou. A jak to mám řešit. A bylo to hodně nepříjemný a bolestivý a jsem ráda že už je to dávno pryč (F1).

Z těchto výsledků vyplývá, že většina z respondentů se seznámila s konceptem KNM prostřednictvím někoho v okolí, kdo již tento typ vztahu praktikoval, dále pak pomocí sociálních sítí a veřejně známých osobností. Někteří měli ke KNM od počátku konzistentní postoj (zpravidla pozitivní), zatímco jiným se od prvního setkání se s pojmem postoj ke KNM dynamicky měnil. Respondenty je možné rozdělit na ty s opatrným postojem, kteří zdůrazňují potřebu svobodné volby a zodpovědného přístupu, a na respondenty s pozitivním postojem, kteří KNM považují za uspokojivé a šťastné uspořádání vztahu. Výstupy z rozhovorů také

ukazují, že někteří respondenti mají výhrady k monogamním vztahům a vnímají je negativně jako sociální konstrukt, avšak stále považují monogamii za společensky více přijatelnou. Někteří respondenti také uvedli, že se ke KNM přiklonili díky konkrétnímu partnerovi, který byl tomuto typu vztahu otevřený.

6.3 Předchozí partnerské vztahy

6.3.1 Zkušenosti z předchozích monogamních vztahů

Většina respondentů (n = 9) se vyjádřila, že žila v monogamním vztahu předtím, než zjistila, že jí KNM vyhovuje více. Respondentka F2 popsala potřebu navázání KNM jako „*vyhořelost z monogamie.*“

Z předchozích monogamních vztahů uváděli respondenti, podle nejčtenějšího zastoupení, tyto silné stránky. Sedm respondentů uvedlo společné fungování (například sdílení společných zájmů, příjemný společně trávený čas a společné bydlení). Čtyři respondenti zmiňovali, že pro ně monogamní vztahy představovaly jedny z prvních vztahových zážitků. Respondenti tak do nich vstupovali bez předchozích zkušeností, což bylo někdy vnímáno jako výhoda pro přizpůsobení se vzájemným potřebám. To bylo některými vnímáno jako výhoda pro přizpůsobení se vzájemným potřebám. Respondenti také uváděli lásku a zamilovanost (n = 4), stabilitu (n = 3; např. bezpečí, klid, stereotyp a společná rodina), sex (n = 3), stejné životní nastavení (n = 2), především ve shodném postoji k zakládání rodiny nebo tradiční představě o vztazích.

Jednou bylo uvedeno také naplnění společenských norem, kdy uzavření monogamního typu vztahu bylo bráno jako naplnění společenské povinnosti, kdy respondentka F1 uvedla: „*(...) ten vztah je jako úspěšný a že jsem jako dobrá, že jsem dosáhla nějakých společenských hodnot, co se ode mě očekává (F1)*“

Respondenti naopak uváděli tyto slabé stránky, které zažili v rámci svých monogamních vztahů: prvky toxicity¹ (n = 7). Respondentka F2 sdílela toto: „*...tak toxicita fakt silná toxicita. Doted' z toho mám právě jako nějaký dojezd, který ještě neumím řešit v rámci partnerství. Je to takový, že vím, že mě to jako hodně ovlivnilo myslím (F2).*“ Dále rozdílná očekávání od života (n = 5; např. odlišný postoj k zakládání rodiny, rozdílná očekávání od vztahu, nevyhovující role ve vztahu), málo společného času (n = 5), například z důvodu vztahu na dálku, nevyhovující osobnost partnera (n = 5; jako je například nerozhodnost partnera, nevyvíjení iniciativy, emoční nestabilita a nesamostatnost), nevěra (n = 3; jednou ze strany respondenta a dvakrát ze strany partnera) a nedůvěra (n = 3; zahrnuje také žárlivost). To popisuje respondent M5 takto: „*(...),*

že tam jsem vlastně byl docela omezovaný, (...) ona na mně hodně žárlila, když jsem někde byl dokonce i s kamarádama, ne jenom s mýma kamarádkama a nevím no, podle mě vyžadovala to trávení času (M5).“

Tři ženy vyjádřily menší důvěru ve vztahy, což bylo způsobeno negativními zkušenostmi z minulosti. Mezi projevy nedůvěry patřila podezřívavost vůči partnerovi nebo pocit, že vztah je od počátku neudržitelný. Tyto pocity pramenily z jejich zkušeností z předchozích monogamních vztahů.

Jako formující faktor uvedly tři účastnice špatné zkušenosti s muži. Jedna z nich zažila v dětství opakované sexuální zneužívání, což mělo zásadní vliv na její pozdější zkoumání sexuálního a partnerského života. Tyto ženy také uváděly domácí násilí na matce ze strany otců či otčímů, což je v podstatě příklad transgenerační zkušenost.

Každá ženská v mojí rodině byla prostě v nějakým bodě bitá svým chlapem, až na moji babičku. Jo, takže prostě mám z chlapů strach. Plus, jako co se týče toho zneužívání v dětství, tak o to větší strach z těch chlapů mám (F2).

6.3.2 Zkušenosti z předchozích konsensuálně nemonogamních vztahů

Pouze dva respondenti uvedli, že před aktuálním KNM vztahem nezažili žádný monogamní vztah. Jedním z nich je výše zmíněný respondent, který chtěl zachovat stávající manželství a postupně se rozhodli vztah otevřít. To respondent M3 vyjádřil takto:

Od zhruba dvaceti let až dodnes jsem se svojí ženou. Takže ona je můj jako první opravdový dlouhodobý vztah a do nějaké míry si myslím, že to je to, co z velké části přispělo k té polyamorii, protože jsem jako by měl pocit, že přece jenom o něco přicházím, když jsem jako celý život s jednou ženou. Pořádně. A zatímco ostatní moji kamarádi střídají partnerky, a tak jsem si řekl no jakoby, je nutný kvůli tomu, když jsem s ní spokojený, jako rozbít ten vztah nebo tak si to vyzkoušet prostě jen tak, aniž bych odešel z domu. A obstál jsem (M3).

Z minulých KNM respondenti uváděli jako nejčastější silnou stránku vztahu pocit zamilovanosti či lásku jako takovou (n = 4). Následoval sex (n = 3; např. sexuální otevřenost, erotiku, ale také vášeň), k čemuž se respondent M1 sdílel takto: *„Hodně jsme (...), měli podobný záliby právě třeba jako v ohledu na sex jakoby v rámci té sexuality naší (M1).“*, komunikace (n = 3; např. otevřenější komunikace a také komunikace o otevření vztahu), dále stejné naladění (n = 3; např. intelektuální souznění nebo stejné záliby), seberozvoj (n = 2) a po jednom možnost být sám sebou, což popsal respondent M1 takto: *„(...) a zároveň mě to [minulé vztahy] i dost posunulo v tom, že jsem věděl, že prostě v určitých věcech můžu být v tom vztahu*

sám sebou.“ (M1), dále byla zmiňována pestrost, brzké soužití, on-line vztah, pomíjivost vztahu, která vedla k hlubšímu prožívání vztahu (zde z důvodu vědomí smrtelné nemoci partnera), představa ideálního vztahu, udržování kontaktu po rozchodu a respekt.

Respondenti naopak považovali za slabé stránky předchozích KNM řešení malicherností (n = 1), nepochopení (n = 1), které např. respondent M4 vysvětlil takto: *„Ale určitě v rámci otevřených vztahů, tak nějaká forma nepochopení a nějaká forma různého nastavení a pochopení jako otevřenosti a co je sdílení. Co je sdílení, co je otevřený vztah a co je podvádění a nevěra. Takže tady jako tyhle věci tam byly jako negativa (M4).“*, frustrace (n = 1), neochota respondenta hierarchizovat partnery (n = 1; tj. postavit jednoho partnera nad druhého), žárlivost (n = 1), zvyk (n = 1; respondent jej popsal jako zvyk na něco příjemného, který je vedl k tomu, aby se zabývali nedůležitými maličkostmi), čas (n = 1), délka vztahu (n = 1; např. vztah měl omezené trvání a byl podle slov respondentky krátký).

Na otázku, zda respondenti vnímají nějaký vliv předchozích vztahů na vznik současného (KNM) vztahu, a pokud ano, jaký, nejčastěji odpovídali, že se vliv předchozích vztahů objevil především v představě toho, jak má vztah vypadat, ale také, co od vztahu určitě nechtějí (n = 5). Respondentka F6 to vyjádřila těmito slovy:

Vlastně mně (...) přijde, že když se podívám na jakýkoliv svůj vztah v jakékoliv době, tak vždycky vidím, že až (...) bizarně byl postaven na těch předchozích zkušenostech. Jako, že jsem na sobě hrozně pozorovala, že když jsem byla po vztahu, ve kterém jsem si, nevím připadala, že jsem si nechala moc šlapat na hlavu, jako v tom manželství. Tak mi přijde, že i na těch prvních rande potom jsem byla až tak absurdně jako: „Nesmíš mi nikdy říkat, co mám dělat. Prostě. To nikdy nestrpím.“ A člověk to tak jako celý život pomalu jako kalibruje, než najde nějaký zdánlivý optimum, ale já ani nevím, jestli je to optimum prostě (F6).

Také reportovali větší sebepoznání (n = 4), zejména díky budování vlastních hranic, uvědomění si vlastních potřeb a na základě toho pak vědomější výběr partnera. Čtyři respondenti uvedli vliv předchozích vztahů na komunikaci v současném vztahu. Respondenti uváděli, že jsou v komunikaci otevřenější, zaměřují se na konkrétní problémy a ty se jim snáze řeší, protože často již mají zkušenosti s řešením podobných situací z minulých vztahů. Například: *„Myslím, že (...) komunikaci hrozně moc a jak důležitý jako je komunikovat s partnerem. A taky jsem se naučila jakoby komunikovat o sexu, což pořád ještě je takový téma trochu (F3).“*

Většina respondentů měla zkušenost s monogamními vztahy předtím, než přešli na KNM. Z monogamních vztahů uváděli jako silné stránky společné fungování, oporu, lásku a

zamilovanost, stabilitu a sex. Naopak slabé stránky zahrnovaly prvky toxicity, rozdílná očekávání od života, málo společného času, nevyhovující osobnost partnera, nevěru a nedůvěru. Jen dva respondenti nezažili monogamní vztah před KNM. Z předchozích KNM uváděli jako silné stránky zamilovanost a lásku, sex, komunikaci, stejné naladění, seberozvoj a možnost být sám sebou. Slabé stránky zahrnovaly řešení malicherností, nepochopení, frustraci, neochotu hierarchizovat partnery, žárlivost, zvyk, čas a délku vztahu. Respondenti vnímali vliv předchozích vztahů na současné KNM, zejména v představě, jak by měl vztah vypadat, a co od vztahu nechtějí. Dále uváděli větší sebepoznání, vliv na komunikaci, menší důvěru ve vztahy a špatné zkušenosti s muži jako formující faktory.

6.3.3 Zkušenosti ze současného konsensuálně nemonogamního vztahu

V rámci silných stránek současného KNM vztahu uváděli respondenti na prvním místě naplnění více potřeb (n = 10; např. komplementarita, možnost vztahu s ženou i mužem zároveň, kompenzace nedostatků jednoho partnera u jiného), což respondent M1 popsal takto: „*Ale co vidím jako přidanou hodnotu tak je právě ta možnost těch rozdílných povah a těch rozdílných osobností.*” (M1), následně důvěru (n = 4; včetně upřímnosti, oddanosti a respektu), sex (n = 4), komunikaci (n = 4; např. otevřenost a důvěra v komunikaci), což uvedla například respondentka F3: „*(...) naše komunikace a důvěra a celkově ten respekt k tomu jakoby druhému vztahu.*” (F3). Dále vícenásobná podpora (n = 4), shoda v názorech (n = 3), společné trávení času (n = 3; např. sdílení zájmů, intimního prostoru, ale také nemuset zažívat samotu, jelikož je většinou alespoň jeden partner, se kterým je možno čas trávit). Ke společnému trávení času se vyjádřila například respondentka F1:

No pro mě to třeba je, že se mi úplně nestane, že budu mít víkend, kdy budu úplně sama, protože vždycky někdo z nich má čas. Pokud třeba netrávím čas jako se svými přáteli ale... Takový časově variabilní a jestli to tak jako pokrývá, že když nechci být sama, tak nemusím. Asi tak bych to řekla (F1).

Jako silná stránka současné vztahové situace byla uvedena také svoboda respondenta i partnera (n = 3), tj. nevyvíjení nátlaku na partnera nebo jeho omezování, včetně sdílení intimity mezi více lidmi, a tedy větší sexuální svobody, jak uvádí také respondentka F5:

Díky tomu můžu mít věci, co bych třeba jenom s ní neměla, pokud bych jí nechtěla do toho nějak nutit, což nechci a s mým přítelem děláme BDSM, což s ní ne, což vlastně doma taky nechci, jakože mě to fakt hrozně baví, ale nevím, jestli bych to chtěla mít doma, já bych možná nedělala nic jiného a to nechci, protože potřebuji chodit do práce (F5).

Dále respondenti uvedli uspořádání vztahu (n = 3; např. vztah dvou párů, kde je jasná hierarchie, ale také ekonomická stránka např. při společném soužití všech partnerů), při společném soužití více partnerů mohou být náklady na bydlení, živobytí a další výdaje sdíleny mezi více osob. Respondenti zmiňovali lásku (n = 2), nepodléhání vztahu společenským normám (n = 2), stabilitu (n = 2), vyzrálост partnerů (n = 2) a více zpětných vazeb od partnerů (n = 1).

V rámci současného KNM vztahu respondenti mezi slabé stránky uváděli především čas (n = 7; méně času pro sebe, nemožnost vídat se s partnerem, plánování), dále společenské nastavení (n = 5) jako jsou předsudky lidí, nutnost lhát okolí, protože jim nerozumí, vystupování na venek a omezený výběr partnerů, protože ne každý je ochoten se zapojit do KNM. Další slabou stránkou byla emoční složitost (n = 5), tedy pocity žárlivosti, pocity méněcennosti kvůli srovnávání s ostatními partnery a z toho vyplývající potřeba tyto pocity více komunikovat a hledat řešení.

Obtížnost komunikace jako takové zmínili dva respondenti, a to zejména na počátku vztahu, kdy se všichni učili společně sdílet a reflektovat vlastní pocity. Následovalo společné trávení času všech partnerů zároveň (n = 3), kdy bylo náročné vyvážit dynamiku všech partnerů zároveň, ale také například řešení společného bydlení. Respondent M3 sdílel následující:

My máme hodně velký problém. Nějak jakoby organicky fungovat, když jsme všichni na jedné hromadě, že všechny ty kombinace jsou většinou v pohodě, ale ty lidi se chovají trochu jinak v těch párech a když jsou ve trojici nebo ve čtveřici, tak je to najednou divný, když vaše jako blízká osoba se chová trochu jinak a tím, jak tam máte dvě ty blízké osoby, tak najednou z toho bylo i jako spoustu složitostí. Ne, že by to jako bylo nesnesitelné, ale nějak jsme pořád nestihli přijít na to, jak spolu takhle trávit čas aktivně (M3).

Dva respondenti uvedli jako slabou stránku tzv. dočasnost vztahu, tedy, že má vztah omezenou dobu trvání, jelikož partner je schopný být v KNM pouze dokud nemá další vztah (partner je tedy schopný pouze monogamního vztahu). Například:

Třeba s tím milencem vím, že je to jako dočasný, že to nebude mít dlouhého trvání, protože on je teďka jako sám singl, a proto to jako na to přistoupil a nevádí mu to, ale zároveň v okamžiku jako kdyby se do někoho zamiloval, tak o něj přijdu. A že vím, že je to takový jako s dobou spotřeby trvanlivosti. Že to je takový, že si ho chci užít, dokud můžu (F1).

Potom omezené množství energie, kterou je možné ze sebe vydat (n = 2) a nutnost větší sexuální zodpovědnosti (n = 2).

6.4 Zkušenosti z primární rodiny

V rozhovorech se kromě jiného řešilo téma vztahu respondentů k rodičům během jejich dětství (přibližně do 12 let) i v současnosti. V dětství vnímalo šest respondentů časté hádky mezi rodiči, pět respondentů uvedlo málo společného času všech členů rodiny a z toho čtyři respondentky uvedly, že nejméně času s rodinou trávil otec. Respondentka F6 sdílela, že: „(...) *táta byl vždycky takový ten, většinu času v práci a vlastně ho moc neznáme, protože jsou divoký devadesátky a podniká prostě (F6)*.“ Co se týká současnosti, šest respondentů popsalo vztah svých rodičů jako dobrý. Pouze dva respondenti popsali vztah svých rodičů jako vyloženě negativní, například respondentka F1 zmínila: „*A táta mámu nenávidí (F1)*.“ Zbylé odpovědi v kontextu současného vztahu rodičů byly různé. Jeden respondent uvedl, že i když jsou jeho rodiče stále oficiálně v manželském svazku, již delší dobu bydlí odděleně a oba navazují nové romantické vztahy. Nicméně, respondent zdůraznil, že mezi jeho rodiči stále existuje kamarádský vztah.

Odpovědi na otázku ohledně silných stránek vztahu rodičů, kdy silné stránky nejsou brány z pohledu dětství a současnosti, ale jako obecné, ukazují, že respondenti vnímají silné stránky vztahu rodičů praktické fungování v rodině, jako například zmíněné rozdělení si rolí v domácnosti (n = 5):

No já mám pocit, že oni v rámci toho svého trochu jako stereotypního rozdělení rolí minimálně dobře předstírají, že jsou v něm jako oba spokojený. (...) Ale já se nikdy nedozvím, jestli je to součást té role, že se musí tvářit spokojeně anebo jestli mají vážně to štěstí, že oba našli to, co chtěli. Že táta řeší ty praktický problémy (...) a je zodpovědný a umí se o všechno postarat je takový mužný. A mamka je prostě ta fakt jako hrozně pečovatelská žena, která se mu o všechno stará a tak. A vypadají, že jim to spolu klapě (F6).

Také uvedli zvládnutou výchovu dětí (n = 4), otevřenou a láskyplnou komunikaci (n = 3). Respondenti dále uváděli, že oceňují rodiče za to, že si sebe navzájem vážili a podporovali se (n = 3). Dále respondenti uváděli harmonii (n = 2), podobná očekávání rodičů od manželství a společného života, společné cíle (n = 2).

Slabé stránky vztahu rodičů zahrnovaly špatnou komunikaci (n = 4), jako například, že neumějí mluvit o pocitech, nemluví spolu, nebo nevnímají druhého člověka a hádají se. Respondent M3 to vyjádřil takto:

No nějakým způsobem to oni prostě [rodiče] jsou až patetický v tom, jak neustále jakoby naráží na ty samý problémy. I po čtyřiceti letech manželství, prostě furt se každý den hádají o tom samým, protože už to jedou tak nějak automatizovaně (M3).

Čtyři respondenti vnímali vztah svých rodičů jako celkově nefunkční.

Mám ještě jako jednu mladší sestru z toho samého vztahu a jejich vztah byl dost dysfunkční asi vždycky. Oni se neznali vlastně, se znali asi tři měsíce, když se rozhodli, že si pořídí [dítě], to už když se znali 3 měsíce tak už se brali, a to už já jsem (...) byla skoro na cestě, ne skoro, byla jsem na cestě (F3).

Jiní respondenti uváděli, že slabinou vztahu jejich rodičů byl alkohol (n = 3). Někteří rodiče pili příliš mnoho a někteří přímo bojovali s alkoholismem. Další uváděnou slabinou byl nedostatek času pro rodinu (n = 2), neupřímnost (n = 2), finanční problémy (n = 2). Respondenti uváděli, že slabinou vztahu jejich rodičů byl nedostatek času, kdy byl zmiňován méně přítomný otec (n = 2).

Šest respondentů pochází z rozvedené rodiny. Z toho čtyři respondenti rozvod zažili již v dětství. Někteří respondenti uváděli pozitivní vnímání rozvodu (n = 5), přičemž někteří respondenti vnímali rozvod svých rodičů jako úlevu pro všechny zúčastněné nebo jako událost, kterou prožili v klidu a považovali ji za další krok k dospělosti: „*Já jsem (...) to [rozvod] strašně podporovala. Asi jsem byla doma nešťastná, protože si pamatuji, že jsem to podporovala a hrozně jsem proklamovala: `Juhů, dvoje Vánoce a všechno (F2).*“ V rámci negativního vnímání (n = 2) respondenti uváděli, že rozvod jejich rodičů byl velmi stresující a traumatizující, především proto, že rodiče měli konfliktní vztah a respondent byl svědkem hádek a scén. Jedna z respondentek uvedla jak pozitivní, tak negativní vnímání: „*Je dobře, že to [rozvod] mamka udělala. Myslím si, že to měla udělat o spoustu let dřív. Jenže ona v tom vztahu zůstávala, abychom jako měli tu rodinu (F1).*“ a negativní pohled:

Rodiče se rozváděli mně bylo osmnáct, končila jsem střední někdy těsně před maturitou na konci osmého ročníku. A no táta nám dělal strašný scéný a strašně se s mamkou hádali. Vyhodil nás z bytu nesměly jsme si odvést krom oblečení v podstatě vůbec nic (F1).

Většina respondentů (n = 6) uvedla, že vědí o nevěře u některého ze svých rodičů. Tři respondenti pak uvedli, že došlo k nevěře ve vztahu jejich prarodičů.

(...) Myslím si, že spíš to jako by ovlivnilo můj pohled na monogamii nebo jakoby celkově co si myslím já, že je smysluplný vztah, ne jestli je monogamní nebo nemonogamní, ale vlastně, že jsem vždycky chtěla mít jakoby upřímný vztah a myslím, že mě nejvíc asi z toho všeho teda poznamenali moji prarodiče.“ „*Takže jako by možná moji prarodiče měli nějaký konsenzuální nemonogamní vztah, ale nikdy by to jako nepřiznali (F3).*

Někteří respondenti popisovali vztahy svých rodičů jako harmonické a příkladné, jiní se zmiňovali o častých hádkách a výbuchu emocí, které vedly k rozvodu nebo rozchodu. Za silné stránky vztahu rodičů respondenti považovali právě harmonii, podobná očekávání od

manželství a života, společné cíle, výchovu kvalitních dětí, otevřenou a láskyplnou komunikaci a praktické fungování v rodině, jako například rozdělení rolí v domácnosti. Mezi slabé stránky naopak patřila špatná komunikace, alkoholismus, nedostatek času na rodinu a negativní či nefunkční vztahy. Šest z jedenácti respondentů pocházelo z rozvedených rodin, přičemž byly vyjádřeny pozitivní i negativní názory na rozvod.

Respondenti byli rovněž dotazováni na své zkušenosti s nevěrou v rámci svých vztahů a vztahů svých blízkých. Výsledky ukázaly, že někteří věděli o nevěře svých rodičů. Názory respondentů na nevěru se lišily, někteří ji vnímali negativně, zatímco jiní ji považovali za něco přirozeného a nevyhnutelného, nebo dokonce pozitivního. Většinově respondenti neodsuzovali nevěru, ale odmítali mononormativní kulturní rámec, který ji podporuje.

6.5 Zkušenosti s nevěrou

V rozhovorech se v souvislosti s otázkami týkajícími se mimopárových vztahů projevil vliv nemonogamie, a to jak konsensuální, tak nekonsensuální (tj. nevěry).

Nejvíce respondentů uvedlo, že sami byli v některém ze svých monogamních vztahů nevěrní (n = 7), přičemž čtyři z nich uvedli, že byli nevěrní více než jednou. „*Tak vlastně, když to řeknu úplně otevřeně, tak já jsem z těch vážných vztahů prakticky neměl vztah, ve kterém bych byl věrný, protože prostě to pro mě jako tak nebylo (M1).*“

Mezi respondenty byly pozitivní a negativní názory na nevěru zastoupeny podobně. Šest respondentů vnímalo nevěru negativně, a to jak nevěru někoho jiného, tak svou vlastní. Takto to popsal respondent M2:

Samozřejmě tam byl problém v tom, že to [nevěra] partnerce ublížilo. Byl to pro ni nepříjemný, negativní emoce. Ty se valily na mě jako zas nazpátek jako. Jo tohle to člověk nechce dělat jako člověku, který, kterého má rád, takže jakoby (M2).

Pozitivní vnímání souviselo s porozuměním tomu, proč se nevěry druhý člověk dopustil (n = 2). Někteří účastníci vnímali nevěru jako přirozenou a nevyhnutelnou (n = 2). Respondenti zmínili, že nekonsensuální vztah může být vnímán pozitivně právě proto, že je takzvaně „*na tajňačku*“ (n = 2) a tím přináší jisté dobrodružství.

Kromě toho někteří respondenti projevíli neodsuzující postoj a uvedli, že nevěrné chování nesoudí (n = 2), ale spíše odmítají rámec, na němž je založena povaha nevěry. Tedy mononormativní kulturu.

Toto uvedl respondent M4:

Já jsem to [nevěru] vlastně měl od začátku tendenci vnímat, že to není, že ti lidi jsou tak nemorální, ale že prostě to základní společenské nastavení je prostě blbě a je tak daleko v rozporu s přirozeností, že prostě to, že to ti lidi dělají nemorálně, není to, že jsou nemorální, ale že tak, že to nastavení není morální nebo, že to není, že to, co je nastavené jako morální je tak odchýlené od toho, co je přirozené, že to ti lidi jako neumí dodržovat ani když chtějí.“ „Jako nevěru nesoudím, soudím mnohem víc jako ten rámeček, ve kterém je vlastně velmi těžké dělat ty věci správně a harmonicky (M4).

Respondenti také sdíleli, že mnoho lidí nezná jiné možnosti vztahu, a proto se k nevěře uchylují. Sedm respondentů uvedlo, že byli sami někdy ve vztahu nevěrní, čtyři z toho víckrát než jednou, jak uvedl například respondent M1: „*Tak vlastně, když to řeknu úplně otevřeně, tak já jsem z těch vážných vztahů prakticky neměl vztah, ve kterém bych byl věrný, protože prostě to pro mě tak nebylo.*” Pět respondentů uvedlo, že vědí o nevěře ze strany jejich bývalého partnera. Jedna z respondentek vnímala zjištění o míře nevěry ve svém okolí jako překvapivé, protože rozbilo její představu o existenci pouze monogamních vztahů.

6.6 Důvody navázání konsenzuální nemonogamie

Průměrný věk navázání prvního konsenzuálního nemonogamního vztahu v našem vzorku byl 26 let (min = 19, max = 33, SD = 4,27). Ve většině případů (n = 7) se jednalo o otevření vztahu, kde již existovala dyáda, ke které se připojil další partner. Všechny důvody (včetně důvodů navázání prvního KNM), které respondenti uvedli, jsou uvedeny níže v Tabulce 4.

Tabulka 4

Individuální důvody k navázání konsenzuální nemonogamie.

Důvody k navázání KNM	Počet výskytů kódů napříč respondenty	Vysvětlení kódu
City k jiné osobě	10	Zamilování se do jiné osoby v okamžiku probíhajícího partnerského vztahu.
Svoboda	8	Možnost vlastního rozhodování o svém životě, která je dána i jejich partnerům.
Povědomí o dalších osobách v KNM	8	Důležitost vědomí, že někdo jiný již tento typ vztahu praktikuje (z médií, sociálních sítí apod.).
Liberální mindset	7	Otevřený pohled na genderové stereotypy, různá vztahová uspořádání a na kontroverzní témata obecně.
Partner v polyamorii	5	Navázání vztahu s partnerem, který již KNM praktikuje.
Vlastní odlišnost	4	Předchozí odklon od společenských norem, pokud jde o sexuální orientaci nebo jiné jednání, které je v rozporu se zavedenými společenskými stereotypy.
Sex	3	Sexuální spokojenost se sekundárním partnerem, ale také možnost většího sexuálního uspokojení prostřednictvím většího počtu různých partnerů.
Sociální bublina	3	Respektující přístup blízkých přátel a rodiny ke koncepcím, které se liší od společenských konvencí.
Naplnění více potřeb	3	Potřeba respondentů uspokojovat více různorodých potřeb, jako je odlišná osobnost partnera, různé sexuální potřeby nebo jen odlišné uspokojování svých zálib.
Stabilita v aktuálním vztahu	2	Již vytvořený stabilní základ se současným partnerem, který umožňuje bezpečné otevření vztahu.
Vyhledávání pocitu zamilovanosti	1	Vyhledávání nových vztahů z důvodu zalíbení v pocitu zamilovanosti.
Nedostatečná spokojenost ve vztahu	1	Absence některých důležitých aspektů současného partnerského vztahu.
Vlastní sebehodnota	1	Poznání a důraz na vlastní hodnoty a potřeby.
Alkohol	1	Začátek vztahu, ve chvíli, kdy byli partneři opilí.

Na otázku, z jakého důvodu se většina lidí do KNM nezapojí, se jako překážka objevily společenské konvence (n = 8):

Také má možná hodně lidí vůči tomu nějaký předsudky. Typu, že to je jenom o promiskuitě a že to takhle nemůže dlouhodobě fungovat. Možná je tam i ten strach že by ho ten druhý partner opustil, pokud by to nějakým takovýmhle způsobem nastavil (M5).

V této souvislosti participantů referovali o bariérách, jako jsou předsudky, stereotypy, výchova, ale také strach z odsouzení nebo nakažení pohlavně přenosnými chorobami.

Objevily se také důvody jako naplněný monogamní vztah a neexistující potřeba mít vztah s více než jedním partnerem (n = 4). K tomu se vyjádřila například respondentka F5: „(...) ale jsou jiní lidé, který naopak velmi docenují tu exkluzivitu, protože potom mají pocit, že ten jejich vztah je víc něco speciálního a víc si to užívají (F5).“

Respondenti se domnívali, že důvodem, proč někdo nemůže nebo nechce navázat KNM, je pocit žárlivosti nebo strach ze ztráty partnera (n = 4). Jako možný důvod pro nenavázání KNM se objevila také nejistota, nedostatek sebedůvěry nebo nízké sebevědomí (n = 3).

Protože já jsem (...) teda moje blízké okolí je přesvědčeno, že žárlivost není důvodem k nenavázání nemonogamního vztahu. Že žárlivost se dá poměrně snadno překonat. Dá se velmi snadno s ní pracovat, ale musí ten člověk chtít, že to jako existuje a jde to. Žárlím a polyamorie mi v tom nepomůže, ale umím si představit, že jako spoustu mých kamarádů mi říká: Hele koncept asi fajn, ale já jsem fakt hodně žárlivá, není to pro mě (F2).

Jednou také zaznělo, že o tom lidé nevědí, nemluví se o tom, a proto o takovém vztahovém uskupení ani neuvažují a touha mít rodinu a děti (n = 1), které si většina lidí v KNM vztahu nedokáže představit:

Věřím tomu, že důvodem nejtít do toho by mohla být i touha mít rodinu a děti. Ne, že by to nešlo. Ale ten strach o to, co by to tomu dítěti mohlo nebo nemohlo dát nebo, tak by mohl být jako reálně to. Já, kdybych měla mít děti, tak by mi to nevadilo ho mít v polyamorním uskupení. Koneckonců o tom máme i film že jo "Jak se krotí krokodýli" nám jasně ukazuje, že polyamorní rodina může vychovávat dítě a je to v pořádku, byť mu teda nepíšíou na dětský tábor, i když jsou čtyři (F2).

Většina z respondentů začínala KNM vztah, u již existující dvojice, která se rozhodla rozšířit vztah o dalšího partnera. Nejčastějšími důvody pro uzavření KNM vztahu byla zamilovanost do jiné osoby, potřeba svobody a fyzické intimity. Někteří respondenti také uváděli, že exkluzivita vztahu může vést ke ztrátě přitažlivosti mezi partnery. Mezi další důvody patří potřeba uspokojit více individuálních i vztahových potřeb, zájem o nové zážitky, nedostatečné uspokojení ve vztahu, zklamání z monogamie a pocit svobody a nezávislosti. Jako další důvod

byl uváděn sekundární partner, který již žil v polyamorním (či jiném KNM) vztahu, osoby blízké jedinci zapojenému do KNM (rodina, přátelé) nebyli proti a akceptovaly toto rozhodnutí mít nemonogamní vztah. Také předchozí odklon od společenských norem v sexuální orientaci či jiném jednání se ukázal jako možný důvod vedoucí k navázání KNM. Ačkoli jsou tyto důvody individuální, pro mnoho respondentů je důležité zachovat ve vztahu intimitu a svoboda, kterou KNM nabízí, může být pro dosažení tohoto cíle klíčová.

Respondenti uvedli, že hlavními překážkami navázání KNM mohou být společenské konvence, předsudky, stereotypy, výchova dětí, strach z odsouzení nebo nakažení pohlavně přenosnými chorobami. Někteří z nich také zmínili, že ostatní lidé mohou upřednostňovat exkluzivitu monogamního vztahu nebo mít neexistující potřebu mít vztah s více než jedním partnerem. Dále byly zmíněny překážky, jako žárlivost, strach ze ztráty partnera, nejistota, nedostatek sebedůvěry či nízké sebevědomí. Jeden respondent uvedl, že nedostatek informací o KNM a touha mít rodinu a děti může být dalším důvodem pro nenavázání KNM vztahu.

7 Diskuse

Hlavním cílem studie bylo prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů prozkoumat individuální faktory (postoje, předchozí vztahové zkušenosti, zkušenosti z primární rodiny a zkušenosti s nevěrou) související s ochotou navazovat KNM. Výsledky ukázaly, že KNM může být pro respondenty příležitostí, která nabízí naplnění různých osobních a vztahových potřeb nejen pro ně samotné, ale i pro jejich partnery. Výsledky tak naznačují, že respondenti hledají alternativu ke klasickému monogamnímu vztahu, protože kladou větší důraz na svobodu, rozmanitost a experimentování. Respondenti zároveň uvedli, že si jsou vědomi rizik a problémů spojených s tímto typem vztahu, jako je omezený výběr partnerů, obtížnost přizpůsobení se různým partnerům riziko emocionálního zranění, které může zahrnovat pocity žárlivosti, nejistoty či odmítnutí. Někteří respondenti také uvedli, že důležitým faktorem při hledání KNM vztahu byl únik od klasických monogamních vztahů nebo traumatizujících zážitků z minulosti.

7.1 Postoje a navazování konsensuálně nemonogamních vztahů

Průměrný věk, kdy respondenty napadlo vstoupit do vztahu o více lidech byl 23 let a průměrný věk seznámení se s KNM byl 24 let. Nejčastějším způsobem seznámení byl někdo z okolí, kdo tento typ vztahu praktikoval. To může znamenat, že lidé, kteří se seznámí s KNM prostřednictvím svých známých, mohou mít k tomuto konceptu větší důvěru nebo pochopení, než kdyby se o něm dozvěděli z jiných zdrojů (Sprecher et al., 2019). Také je možné to vysvětlit

například teorií sociálního učení, která tvrdí, že lidé se učí chování a postoje od svých vzorů a vrstevníků (Bandura, 1978). Ti, kteří mají osobní zkušenost s KNM nebo jsou s ním seznámeni prostřednictvím svého okolí, mohou být schopni lépe nahlédnout jeho silné a slabé stránky, a mít tak realističtější očekávání od KNM vztahů (Barker & Langdridge, 2010; Sprecher et al., 2019).

Výsledky také ukazují, že respondenti zažili pocity zamilovanosti k více lidem zároveň v průměru poprvé ve věku 19 let. Někteří uvedli, že tyto pocity cítili již od dětství. To je v souladu dalšími studii (Benson, 2008; Klesse, 2014; Robinson, 2009, 2013; Sheff, 2016b), které zjistily, že někteří lidé mohou mít přirozenou tendenci k polyamorii nebo jiným formám KNM. Toto zjištění poukazuje na možnost, že polyamorie a jiné formy KNM nejsou jen výsledkem vědomého rozhodnutí, ale mohou být součástí přirozených dispozic či preferencí některých jedinců.

Průměrný věk prvního vztahu KNM byl 26 let. Toto zjištění lze porovnat se studií Lehmiller (2020), který ukázal, že střední dospělí (35 – 50 let) měli častěji fantazie o KNM než mladší dospělí (20 – 35 let). To naznačuje, že s rostoucím věkem lidé mohou být více otevření k myšlence na KNM vztahy, což může souviset s větším počtem zkušeností nebo změnou priorit. Stejná studie také odhalila, že nejpopulárnější formou KNM fantazií byly otevřené vztahy, což koresponduje s naším výsledkem, že nejčastější formou KNM bylo otevření stávajícího vztahu (Lehmiller, 2020). Naše zjištění rovněž poukazují na to, že otevření existujícího vztahu je častým důsledkem experimentování s KNM vztahy, což může být spojeno s přáním vyzkoušet nové zkušenosti nebo řešením nespokojenosti s monogamií (Fairbrother et al., 2019). Pro některé lidi tedy může být KNM atraktivní alternativou k tradiční monogamii, která jim umožňuje prozkoumat různé aspekty své sexuality a budovat vztahy založené na důvěře, komunikaci a souhlasu všech zúčastněných stran (Hangen et al., 2019; Martin, 2017; Mogilski et al., 2019; Wang, 2016). Respondenti uváděli, že navázání KNM vztahu pro ně bylo snazší díky předchozí zkušenosti s coming-outem jako sexuální menšina. Skrze coming-out již měli možnost zažít si jít proti tradičním společenským normám, což jim mohlo poskytnout důležité zkušenosti a dovednosti lépe čelit stigmatu a diskriminaci spojené s odchylkou od tradičních vztahových norem (Moors et al., 2013; Barker et al., 2012).

Jedním z hlavních důvodů, proč respondenti začali poprvé uvažovat o KNM, byla otevřenost jejich partnerů, kteří s nimi o účasti na tomto typu vztahu upřímně a otevřeně mluvili. Tento výsledek je v souladu s jinými studii (Lehmiller, 2020; Rubinsky, 2018), které zjistily, že otevřená komunikace mezi partnery může vést k větší ochotě zkoumat alternativní formy vztahů, jako je KNM. Podobně jako ve studiích Wood et al. (2018, 2020), důvody pro

navazování KNM vztahů byly různorodé a zahrnovaly city k jiné osobě, touhu po svobodě nebo liberálním smýšlení. Někteří lidé se mohou rozhodnout pro KNM vztahy kvůli naplnění více potřeb, včetně sexuálních a emočních (Moors, Matsick, et al., 2017). Podle našich dat se respondenti dají rozdělit do tří pomyslných skupin podle dalších důvodů pro zvolení KNM. První skupina jsou ti, kteří souhlasili s KNM z lásky k partnerovi nebo partnerce a neměli s tímto vztahovým uspořádáním problém. Druhá skupina jsou ti, kteří se rozhodli pro KNM jako způsob řešení nějakého konfliktu nebo nespokojenosti ve vztahu. Třetí skupina jsou ti, kteří měli rozdílné sexuální potřeby nebo preference od svých partnerů a chtěli si je uspokojit s jinými lidmi. Tyto důvody jsou také v souladu s předchozími výzkumy (např. Wood et al., 2021) a zároveň jsou v rozporu s rozšířenými názory na KNM jako na problematický nebo nenaplňující způsob života (Conley et al., 2018).

Vztah mezi postoji a chováním je důležitým aspektem při zkoumání, jak se jednotlivci rozhodují pro monogamní či KNM vztahy. Postoje odrážejí přesvědčení a názory jedince na určité téma, zatímco chování zahrnuje jednání a činy, které z těchto postojů vyplývají (Ka et al., 2022). Postoje mají zásadní význam pro zkoumání, neboť odrážejí přesvědčení a názory jednotlivců na určitá témata, která mohou ovlivnit jejich chování a rozhodování (Allport, 1935). V kontextu KNM mohou být postoje ovlivněny různými faktory, jako je sociosexuální orientace, vztahová vazba, osobnostní rysy či kulturní normy (Flicker & Sancier-Barbosa, 2022; Grunt-Mejer & Campbell, 2016; Stephens & Emmers-Sommer, 2020). Tyto postoje mohou následně ovlivnit, zda se jedinec rozhodne pro KNM vztah nebo zda je ochoten akceptovat KNM partnery. Postoje k monogamii rovněž stojí za pozornost, protože mohou souviset se stigmatizací a diskriminací jedinců v KNM vztazích nebo s pocity hrozby či nejistoty v monogamních vztazích (Moors et al., 2013). Postoje k oběma typům vztahů mohou mít dopad na spokojenost, důvěru, komunikaci a kvalitu vztahu (Rubel & Bogaert, 2015).

V našem vzorku se postoje ke KNM lišily, ale převažovaly pozitivní postoje založené na osobní zkušenosti a touze po svobodě a flexibilitě v partnerských vztazích. Většina respondentů vyjadřovala naopak negativní postoje k monogamii. Tyto výsledky jsou v souladu s předchozími studiemi, které zjistily, že lidé s pozitivními postoji ke KNM mají tendenci být otevřenější k sexuální rozmanitosti, experimentování a nekonvenčním formám intimity (Flicker & Sancier-Barbosa, 2022; Ka et al., 2022; Rubel & Bogaert, 2015; Sheff & Hammers, 2011; St.Vil & Giles, 2022). Naopak ti, kteří nejsou součástí KNM komunity a mají k němu negativní postoje, často vnímají KNM jako hrozbu pro tradiční monogamní vztahy, což může vést k vyšší míře morálního odsouzení a stigmatizace jedinců v KNM vztazích (Balzarini et al., 2019; Mogilski et al., 2020). Postoje ke KNM jsou ovlivněny sociokulturními normami a hodnotami,

kteří upřednostňují monogamii jako jedinou legitimní a morální formu partnerského uspořádání (Barker & Langdridge, 2012; Mogilski et al., 2017; Stein, 2020). Tyto normy mohou být internalizovány jednotlivci, kteří by KNM zvažovali a ovlivňovat jejich vnímání a preference ve vztazích (Moors, Schechinger, et al., 2021). Zatímco jedinci praktikující KNM často vykazují pozitivní postoje k tomuto uspořádání vztahu a negativní postoje k monogamii, jedinci nepraktikující KNM mohou mít opačné postoje a vnímat KNM jako hrozbu pro tradiční monogamní vztahy. Rozlišování těchto postojů může pomoci lépe porozumět různým motivacím a hodnotám, které stojí za rozhodnutím pro monogamní či KNM vztahy, a jejich dopadu na jednotlivé jedince a společnost jako celek.

7.2 Předchozí partnerské vztahy

Výsledky našeho výzkumu jsou v souladu s některými předchozími studii, které zjišťovaly, že zkušenosti z předchozích vztahů mohou ovlivnit preference a očekávání ve vztazích budoucích (Birnie-Porter & Hunt, 2015). Pro hlubší pochopení problematiky a možných důvodů pro preferenci určitého typu vztahu je tedy nezbytné brát tyto zkušenosti v potaz.

Výzkum (Conley et al., 2018) ukázal, že předchozí zkušenosti z monogamních vztahů mohou hrát roli při rozhodování o vstupu do KNM vztahů. Většina našich respondentů žila v monogamním vztahu předtím, než zjistila, že jim KNM vyhovuje více. Jako silné stránky předchozích monogamních vztahů respondenti uváděli společné fungování, jako je koordinace a sdílení každodenních úkolů, odpovědností a činností mezi partnery v monogamním vztahu, lásku a zamilovanost, stabilitu a sex. Na druhou stranu slabé stránky zahrnovaly prvky toxicity, rozdílná očekávání od života, málo společně tráveného času, nevyhovující osobnost partnera, nevěru a nedůvěru. Lidé, kteří mají negativní zkušenosti s monogamii, mohou být více motivováni hledat alternativní formy intimacy a uspokojení a zpochybňovat monogamii jako jedinou legitimní a morální formu partnerského uspořádání (Mogilski et al., 2017). Respondenti, kteří přešli z monogamních vztahů na KNM vztahy, často uváděli, že si cenili silných stránek monogamních vztahů, ale zároveň zmiňovali slabé stránky, které je vedly k zvážení alternativního uspořádání vztahu. Toto je v souladu s předchozími studii, které zjistily, že někteří jedinci se rozhodnou pro nemonogamní vztahy kvůli nedostatkům, které zažili v monogamních vztazích (Rubel & Bogaert, 2015). Čtyři z šesti respondentek vyjádřily menší důvěru ve vztahy, především monogamní, což bylo způsobeno negativními zkušenostmi z minulosti. Tyto negativní zkušenosti zahrnovaly sexuální zneužívání, domácí násilí, nevěru nebo rozvod rodičů. Respondentky uváděly, že dané zkušenosti je vedly k pocitu strachu, podezřívavosti nebo rezignaci ve vztazích (Moors, Schechinger, et al., 2021). Z těchto výsledků

vyplývá, že vztahy, zejména monogamní, mohou být vnímány jako riskantnější pro tyto ženy, protože se v minulosti staly oběťmi negativních zkušeností (Tedeschi & Calhoun, 2009). Vstup do KNM vztahů může být pro ně strategií, jak se chránit, protože když mají více partnerů, mohou mít větší jistotu a podporu (Moors, Schechinger, et al., 2021). Jedním z možných vysvětlení pro to, že tyto ženy upřednostňují KNM vztahy, může být hledání alternativních forem intimacy a uspokojení, které jim umožní lépe se vyrovnat s předchozími traumaty a bolestmi (Tedeschi & Calhoun, 2009). Je třeba zdůraznit, že tento závěr neznámá, že trauma je nutné pro osobní rozvoj, ale spíše naznačuje, že lidé, kteří zažili traumata, mohou hledat nové způsoby, jak se s nimi vyrovnat a naplnit své potřeby (Tedeschi & Calhoun, 2009). Respondentky, které měly zkušenosti s KNM vztahy, uváděly jako silné stránky těchto vztahů například větší svobodu, autonomii, rozmanitost a zlepšení kvality vztahu s primárním partnerem (Moors, Schechinger, et al., 2021). Tato pozorování podporují názor, že lidé s negativními zkušenostmi v monogamních vztazích mohou být více otevření novým zkušenostem a experimentování s různými typy vztahů, jako je KNM (Moors, Schechinger, et al., 2021).

Respondenti, kteří již před současným vztahem měli KNM vztah uváděli jako silné stránky těchto vztahů pocit zamilovanosti, sex, komunikaci, stejné naladění a seberozvoj. Slabé stránky zahrnovaly řešení malicherností, nepochopení, frustrace, neochota hierarchizovat partnery, žárlivost, zvyk, čas a délka vztahu. Lidé, kteří mají pozitivní zkušenosti s KNM, mohou být s tímto typem vztahu spokojenější a cítit se kompetentnější a samostatnější ve svých rozhodnutích (Moors et al., 2021). Lidé, kteří mají s KNM negativní zkušenosti, mohou být v tomto typu vztahu více frustrovaní a nespokojení a cítit se ve svých vztazích ohrožení nebo zranitelní (Balzarini et al., 2019). Respondenti s předchozími KNM vztahy uváděli silné stránky, jako je komunikace, stejné naladění a seberozvoj. To je v souladu s myšlenkou, že KNM může být způsobem sebepoznání (Barker & Langdridge, 2010; Wood et al., 2021), protože tím, že lidé skrze KNM zkoumají různé možnosti vztahů a intimacy, si mohou lépe uvědomit, co potřebují, chtějí a tolerují ve svých partnerských vztazích. Slabé stránky předchozích KNM vztahů, jako jsou řešení malicherností, nepochopení, frustrace, neochota hierarchizovat partnery, žárlivost, zvyk, čas a délka vztahu, mohou být vnímány jako výzvy, které je nutné řešit při navazování a udržování KNM vztahů. To je v souladu s předchozími studiemi, které zjistily, že nemonogamní vztahy mohou být spojeny s vyššími nároky na komunikaci a zvládání emocí (Wood et al., 2018). To znamená, že lidé v těchto vztazích musí být schopni otevřeně a upřímně sdílet své pocity, potřeby a očekávání s více partnery a také řešit možné konflikty, žárlivost nebo nejistotu. Tyto dovednosti mohou přispět k lepší kvalitě

vztahů a osobnímu růstu, ale také vyžadují více času a energie. Proto je důležité, aby lidé v nemonogamních vztazích dbali na svou sebezpečí a hledali podporu od ostatních, pokud ji potřebují.

7.3 Zkušenosti z primární rodiny

Z jedenácti našich respondentů pocházelo šest z rozvedených rodin, což znamená, že 54,5 % respondentů má zkušenost s rozvodem ve své rodině. Toto číslo je o něco vyšší než míra rozvodovosti v ČR v roce 2020 (48,8 %) (ČSÚ, 2020). Zastoupení lidí z rozpadlých/rozvedených rodin v rámci zkoumaného vzorku je tedy srovnatelné s průměrem v celé české populaci. Je důležité mít na paměti, že vzorek zkoumaných respondentů je poměrně malý (11 osob) a pravděpodobně neposkytuje reprezentativní obraz o celé české populaci. Pro získání přesnějšího a spolehlivějšího odhadu procentuálního zastoupení lidí z rozpadlých/rozvedených rodin, a jejich následné zapojení do KNM v celé české populaci, by bylo nutné provést výzkum na větším a reprezentativnějším vzorku populace.

V naší studii respondenti popisovali různé zkušenosti se vztahy svých rodičů v dětství, od harmonických a příkladných až po nefunkční a konfliktní. Většina respondentů vnímala v dětství časté hádky mezi rodiči a málo společného času všech členů rodiny. Zvláště otec byl v této oblasti respondentkami často kritizován. Devět respondentů vědělo o nevěře některého z rodičů nebo prarodičů. Toto zjištění naznačuje, že konflikt mezi rodiči a nedostatek rodinné soudržnosti mohou mít negativní dopad na romantické vztahy dospělých dětí (Xia et al., 2018; Yu, 2007). Tito jedinci mohli zažít nižší míru bezpečí a důvěry ve svém rodinném prostředí a mohli se naučit negativní způsoby řešení konfliktů a komunikace (Sturge-Apple et al., 2010). Tyto faktory by jim mohly ztížit navazování a udržování stabilních a uspokojivých monogamních vztahů (Moors et al., 2015). KNM vztahy by jim tak mohly poskytnout možnost prozkoumat různé formy intimity a diverzifikovat své zdroje emocionální a sexuální podpory (Fern, 2020). Zajímavým zjištěním bylo, že respondentky uváděly jako formující faktor špatné zkušenosti s muži, kdy tyto ženy uváděly zážitky domácího násilí na matce ze strany otců či otčímů. Tyto výsledky je možné srovnat s teorií vztahové vazby (Bowlby, 1969; Fern, 2020; Simpson et al., 2007), která tvrdí, že typ vazby jedince se formuje na základě jeho zkušenosti s primárním pečujícím (obvykle matkou) v raném dětství. Traumatické zkušenosti tak mohly také ovlivnit jejich typ vazby a názory na monogamii a nemonogamii. Možná interpretace tohoto zjištění je, že si tyto ženy mohly vyvinout vyhýbavou nebo úzkostně-vyhýbavou vazbu a mohly se cítit nespokojené nebo ohrožené monogamními vztahy (Moors et al., 2015). KNM vztahy

jim tak mohly nabídnout alternativní formu intimity a uspokojení jejich potřeb bez nutnosti spoléhat se na jednoho partnera (Moors et al., 2015).

Ve srovnání s dětskými zážitky týkajícími se vztahu rodičů byly současné vztahy rodičů účastníků ve většině případů popsány pozitivně, což by mohlo naznačovat, že ti, kteří mají pozitivní vzor vztahu u svých rodičů, mohou být více nakloněni ke KNM. Respondent, který sdílel, že spolu rodiče již nežijí, přestože jsou stále v manželském svazku uvedl, že mezi nimi stále existuje kamarádský vztah, a to i přesto, že každý navazuje nové romantické vztahy. To by mohlo naznačovat, že i když je vztah rodičů nemonogamní, může stále existovat pozitivní vzor chování, který by mohl ovlivnit ochotu jedince navazovat KNM vztahy. To je v kontrastu studií, kde lidé s pozitivními zkušenostmi se svými rodiči a jejich vztahy, byli více spokojeni s monogamií a považovali ji za ideální a morální formu partnerského uspořádání (Schechinger et al., 2018). Pouze dva respondenti popsali vztah svých rodičů jako vyloženě negativní. Lidé, kteří měli negativní zkušenosti se svými rodiči a jejich vztahy, mohou být více nespokojeni s monogamií a považovat ji za neuspokojivou a problematickou formu partnerského uspořádání (Schechinger et al., 2018). Silné stránky vztahu rodičů uváděné respondenty, jako jsou harmonie, společné cíle a otevřená komunikace, by mohly vést k pozitivnějšímu vnímání vztahů a možná i k větší ochotě zkoušet alternativní formy vztahů, jako je KNM. Na druhou stranu, respondenty zmiňované slabé stránky, jako jsou špatná komunikace, alkoholismus a nefunkční vztahy, mohou mít negativní dopad na vnímání vztahů a možná vést k opatrnosti nebo skepsi ohledně tradičních monogamních vztahů. Tyto výsledky jsou v souladu s teorií sociálního učení (Bandura, 1978), která předpokládá, že lidé se učí chování a postojům od svých rodičů a dalších vzorů. Podle této teorie by děti z harmonických rodin mohly být více otevřené k experimentování s různými formami intimity a lásky. Děti, které byly svědky nefunkčních nebo nešťastných vztahů svých rodičů, mohou mít tendenci hledat alternativní formy vztahů, které se vyhýbají těmto negativním vzorům. Například mohou být motivovány k vyzkoušení KNM, pokud vnímají, že monogamie může být spojena s omezenou svobodou nebo špatnou komunikací.

7.4 Zkušenosti s nevěrou

Výsledky ukazují, že nevěra byla pro většinu respondentů součástí jejich monogamních vztahů, což by mohlo být spojeno s omezeným povědomím o alternativních možnostech vztahu nebo s jejich osobnostními rysy a hodnotami (Flicker & Sancier-Barbosa, 2022; Klesse, 2014; Sheff, 2016a, 2016b). Deset z jedenácti respondentů z naší studie uvedlo, že se setkalo u sebe nebo ve svém okolí s nevěrou. Toto zjištění naznačuje, že nevěra je běžným jevem v monogamních

vztazích a že může mít negativní dopady na důvěru, spokojenost a stabilitu těchto vztahů (Blow & Hartnett, 2005; Levine et al., 2018). Jedinci zapojení do KNM vztahů se mohou cítit více uspokojeni a bezpečni ve svých vztazích, protože nemusí skrývat ani tolerovat nevěru svých partnerů. KNM vztahy jim tak mohou nabídnout alternativní formu intimity a uspokojení jejich potřeb bez nutnosti porušovat dohodnutá pravidla (Stein, 2020).

Někteří respondenti vnímali nevěru jako přirozenou a nevyhnutelnou, což může souviset s jejich sexuální orientací a osobnostními rysy, jako jsou otevřenost k novým zkušenostem, extraverté a neuroticismus (Conley, Moors, et al., 2012; Rubel & Bogaert, 2015; Savin-Williams & Vrangalova, 2013; Sheff & Hammers, 2011). V souladu s předchozími studiemi, někteří respondenti považovali KNM za alternativní způsob vztahování a strategickou identitu, která jim umožňuje prožít a uznat svou bisexualitu a najít podporu a sounáležitost mezi jinými KNM lidmi (Robinson, 2009, 2013). Osoby s vyšší mírou otevřenosti k novým zkušenostem nebo s větší potřebou autonomie mohou být více nakloněni k hledání alternativních forem vztahů mimo monogamii (Lecuona et al., 2021; Wood et al., 2021). To je opět v souladu s našimi výsledky, kdy respondenti uváděli jako jeden z důvodů jejich zapojení do KNM liberální smyšlení.

Názory na nevěru mohou také odrážet různé hodnotové systémy a motivace pro KNM vztahy, jako jsou autonomie, víra a hodnotové systémy, vztahovost, sexualita, růst a expanze a pragmatismus (Wood et al., 2021). V souladu s předchozími studiemi naše zjištění ukazují, že nevěra může být vnímána jak negativně, tak pozitivně (Blow & Hartnett, 2005; Levine et al., 2018), což naznačuje, že důvody a vnímání nevěry se mohou lišit mezi jednotlivci (Allen, 2005). Někteří respondenti mohou vnímat nevěru jako příležitost k sebepoznání a růstu, zatímco pro jiné může být nevěra zdrojem utrpení a rozpadu vztahů (Flicker & Sancier-Barbosa, 2022). Naše studie také ukazuje, že zkušenost nevěry může být spojena s dobrodružstvím, což by mohlo souviset s různými styly lásky, jako je Ludus – zábavný, nezávazný a hravý styl lásky, který se zaměřuje na krátkodobé vztahy a dobrodružství (Flicker & Sancier-Barbosa, 2022). Jedinci, kteří byli nevěrní, mohou preferovat nebo vyhledávat tento typ lásky jako způsob, jak uspokojit svou potřebu vzrušení, novosti a zábavy. Ludus láska je také charakterizována nízkou mírou závazku a vysokou mírou nezávislosti (Flicker & Sancier-Barbosa, 2022), což může být pro tyto jedince atraktivní v porovnání s monogamními vztahy.

Zajímavým zjištěním bylo, že většina respondentů neodsuzovala nevěru, ale odmítala mononormativní kulturní rámec, který ji podporuje. Toto zjištění je v rozporu s některými předchozími studiemi, které uvádějí, že v rámci monogamních vztahů je nevěra často vnímána jako negativní a ničivá (Blow & Hartnett, 2005; Levine et al., 2018). V naší studii se zdá, že

respondenti odmítají společenský tlak na monogamii, který může přispívat k nevěře, a místo toho se zaměřují na individuální hodnoty a potřeby v rámci svých vztahů, což je v souladu s předchozím výzkumem o KNM vztazích (Wood et al., 2021).

7.5 Překážky navázání konsensuálně nemonogamního vztahu

Nejčastěji zmiňované překážky pro vstup do KNM uváděné v rámci naší studie byl společenský tlak a stigma, obavy o dopady na děti a rodinu, nedostatek času a energie a potenciální konflikty s partnery, které jsou v souladu s některými dalšími výzkumy na toto téma (Conley et al., 2013; Klesse, 2018; Sheff, 2014). Například společenský tlak a stigma kolem KNM vztahů mohou způsobovat, že jedinci mají obavy ze sociálního odsouzení nebo diskriminace, pokud by se rozhodli pro takový vztah (Conley et al., 2013). Přestože se někteří jedinci snaží čelit a odolávat stigmatizaci, například prostřednictvím hledání komunity a podpory mezi ostatními lidmi s podobnými zkušenostmi (Barker & Langdrige, 2010; Klesse, 2006), stigmatizace a sociální tlak zůstávají významnými bariérami pro lidi v KNM vztazích. Obavy o dopady na děti a rodinu mohou být také důležitým faktorem, který odradí jedince od účasti v KNM vztazích, jelikož mohou mít obavy o potenciálně negativní dopady na rodinnou stabilitu nebo blaho dětí (Sheff, 2014). Nedostatek času a energie je další potenciální překážkou, která může být zvláště významná v kontextu současného rychlého životního stylu a tlaku na vyvážení práce, rodiny a osobního života (Klesse, 2018). Nakonec, potenciální konflikty s partnery mohou být také důležitým faktorem, který ovlivňuje rozhodování jedinců o zapojení do KNM vztahů, zejména pokud jejich partneři nesdílejí stejný zájem nebo povědomí o těchto vztazích (Conley et al., 2013).

Nedostatek povědomí o tomto typu vztahu byl zmiňován jako další překážka pro navázání KNM vztahů (Conley et al., 2013; Klesse, 2018; Sheff, 2014). Nedostatek informací o KNM může být důvodem, proč se někdo nezapojí do KNM vztahu. Možný důvod, proč nedostatek povědomí o KNM vztazích může ovlivnit účast v nich, je, že někteří lidé možná nejsou vystaveni alternativním způsobům vztahů a zůstávají převážně obeznámeni s monogamními vztahy. Tím, že si nejsou vědomi možnosti KNM vztahů, nemohou zvážit, zda by tyto vztahy mohly vyhovovat jejich potřebám a přání. Dále je možné, že nedostatek informací o KNM vede k nedorozuměním nebo předsudkům vůči těmto vztahům, což může odradit jedince od účasti na nich (Conley et al., 2013). Dalším uváděným důvodem, proč by se někdo nezapojil do KNM vztahu byl naplněný monogamní vztah. Pro některé jedince může být monogamní vztah naplňující a vyhovující, což by mohlo vést k nezájmu o KNM vztahy. Tito jedinci mohou mít pocit, že jejich potřeby a přání jsou uspokojeny v monogamním vztahu a

nemají potřebu hledat další partnery. Monogamní vztah lze chápat jako hluboké a trvalé citové pouto mezi partnery. Někteří jedinci se mohou raději zaměřit na budování pevného vztahu s jedním partnerem, což může vést k pocitu bezpečí, důvěry a blízkosti (Carter & Perkeybile, 2018; Scheele et al., 2012). V souladu s dalšími výzkumy, jedním z důvodů, proč by se někdo nezapojil do KNM vztahu uváděli respondenti také žárlivost (Lecuona et al., 2021; Mogilski et al., 2019; Wang, 2016). Žárlivost je běžná emoce ve vztazích, která může mít negativní dopad na jedince. Monogamní jedinci mohou pociťovat vyšší úroveň žárlivosti v reakci na mimopárové vztahy než KNM jedinci. Tento strach může odradit některé jedince od účasti v KNM vztazích, jelikož by mohli pociťovat silnou žárlivost nebo obavy o ztrátu partnera. Všechny uváděné důvody jsou v souladu s běžnými stigmaty, která se s KNM pojí, jak uvádí např. Rodrigues et al. (2022).

Naše zjištění také poukazují na některé specifické aspekty českého kulturního prostředí, které mohou ovlivňovat motivy a faktory pro zapojení se do nemonogamních vztahů. Česká republika patří mezi nejméně ateistické země v Evropě (Halman & Van Ingen, 2015), což může přispívat k nižší míře konformity a vyšší míře otevřenosti k alternativním formám vztahů. Je důležité si uvědomit, že naše zjištění se vztahují na vzorek mladých lidí, což naznačuje, že názory na KNM vztahy se mohou lišit mezi generacemi (Sizemore, 2016), to je možné například, protože dříve bylo téma otevřených vztahů ještě více stigmatizované, a především tabuizované než dnes (Conley et al., 2017). V současné době může být polyamorie v urbanizovaných oblastech, jako je Praha, přijímána snáze než na menších vesnicích (Štulhofer & Rimac, 2009).

7.6 Limity studie

Jedním z omezení je variabilita vzorku. Pro dosažení širšího a hlubšího porozumění by bylo vhodné mít větší a rozmanitější vzorek zahrnující různé faktory, jako jsou například typ vztahu, sexuální orientace, gender, věk, etnicita, socioekonomický status, vzdělání, náboženské přesvědčení, zkušenosti s předchozími vztahy (Barker & Langdridge, 2010; Sheff, 2014). Tyto a další faktory mohou významně ovlivnit zkušenosti jednotlivců v KNM vztazích, což by nám umožnilo lépe pochopit rozmanitost těchto zkušeností. Studie byla navržena tak, aby maximalizovala bohatství a komplexnost informací získaných z rozhovorů s účastníky, avšak rozšíření vzorku by umožnilo lepší porozumění různorodosti zkušeností v KNM vztazích (Braun & Clarke, 2019).

Kvalitativní výzkumy jsou designované na pochopení a interpretaci jevů, než na dosahování statistické reprezentativity nebo zobecnění (Braun & Clarke, 2021). V tomto ohledu

bylo důležité se snažit o co největší variabilitu vzorku a detailní zpracování získaných informací. Potenciální omezení spojená s použitím vzorku o 11 účastnících zahrnuje například nedostatečné prozkoumání některých témat nebo nedostatečné pokrytí určitých aspektů zkoumaného fenoménu (Braun & Clarke, 2006). Navzdory těmto omezením však tato studie stále poskytuje cenný vhled do zkušeností lidí praktikujících konsenzuální nemonogamii, a to i přes omezenou velikost vzorku.

Důvody, které účastníky vedly k zapojení do KNM, byly poměrně pozitivní a naše zjištění naznačují, že motivace jednotlivých respondentů byla převážně vnitřní. Je možné, že účastníci v tomto vzorku byli před zapojením do výzkumu obecně více vnitřně motivováni než lidé, kteří se do výzkumu nezapojili. Současně je možné, že náš vzorek zahrnoval spíše osoby, které byly obecně spokojené se svým partnerským vztahem a u nichž KNM dobře fungovala než ti, kteří KNM vyzkoušeli a následně se od této vztahové struktury odklonily. Může se také jednat o respondenty, kteří by uváděli odlišné motivy, v případě, že se ve vztahu (vztazích) vyskytoval výrazný konflikt nebo jestliže si jedna osoba přála zapojit se do KNM a druhá si přála zůstat monogamní. Přesto někteří účastníci v naší studii poukázali na problémy a negativní zkušenosti s KNM, byť byly ojedinělé.

Stejně tak mohla být limitací převážně online forma vedení rozhovorů (Jochmannová et al., 2023). Účastníci nebo výzkumníci měli občasné problémy s připojením k internetu, což mohlo vést k přerušení nebo zkreslení komunikace. On-line rozhovory mohou omezit schopnost výzkumníků pozorovat neverbální signály účastníků, což může vést k nepochopení nebo chybějícím informacím. On-line výzkum může znevýhodnit ty, kteří nemají přístup k technologii nebo k internetu, nebo nemají dostatečné technické dovednosti. Je však třeba vzít v úvahu, že tato studie se zaměřila na jedince praktikující KNM, což je skupina, která je obecně vnímána jako mladá a progresivní (Barker & Langdrige, 2010). V tomto kontextu lze předpokládat, že většina účastníků by měla přístup k internetu a technologii, což omezuje dopad tohoto omezení na studii. Přesto je důležité mít na paměti, že závěry z tohoto výzkumu nemusí být zcela zobecnitelné pro širší populaci lidí praktikujících KNM, kteří by mohli mít jiný přístup k technologii nebo internetu. Navíc vzhledem k citlivosti tématu potřebují mít účastníci zajištěný bezpečný prostor. Ačkoli domácí prostředí nemusí být vždy ideální, pro mnohé lidi může poskytovat dostatečnou úroveň soukromí a bezpečí, a dokonce i více než například veřejné prostory jako kavárny. On-line výzkum může být náchylnější k únikům dat nebo kybernetickým útokům, což může ohrozit soukromí účastníků a důvěryhodnost výzkumu (Jochmannová et al., 2023). Varianta osobního setkání se sice nabízela, ale vzhledem k preferencím a probíhající pandemii covid-19 ji využili pouze dva respondenti.

Jedním z limitů kvalitativního výzkumu je také nebezpečí vlivů výzkumníka, jelikož není možné vyloučit vlastní očekávání, sociální předpoklady a morálku, které se mohou promítnout do způsobu analýzy dat (King et al., 2019). Conley et al. (2017) ve své studii zjistili, že výzkumníci, kteří prezentují data o KNM, jsou ovlivněni stigmatizací těchto vztahů. To znamená, že výzkumníci, kteří prezentovali zjištění ve prospěch polyamorie, byli vnímáni jako více zaujatí než výzkumníci, kteří prezentovali zjištění ve prospěch monogamie. Je důležité zdůraznit, že jsem si těchto potenciálních zkreslení vědoma a s touto znalostí jsem vedla rozhovory, abych zajistila co nejobjektivnější přístup k analýze a prezentaci dat.

7.7 Přínosy studie

Cílem této práce bylo prozkoumat možné důvody, proč jednotlivci navazují konsensuální nemonogamní vztahy. Pokud jde o faktory, které vedou jednotlivce k zapojení se do KNM, existuje jen málo studií zabývajících se tímto tématem. Jediným dalším kvalitativním výzkumem zkoumajícím motivace pro zapojení se do KNM vztahů provedli Wood et al. (2020). Sběr dat probíhal prostřednictvím rozsáhlejšího online průzkumu, v němž účastníci vyplňovali otevřené otázky zkoumající motivace a zkušenosti se vztahy KNM. Zkoumání individuálních důvodů pro zapojení se do KNM je klíčové, protože každý jedinec může mít odlišné důvody a zájmy, které jej vedou k tomuto typu vztahu (Wood et al., 2021). Důležitost porozumění individuálním důvodům spočívá v tom, že tyto informace mohou pomoci vytvářet vhodnější zdroje podpory a poradenství pro osoby žijící v KNM vztazích (Finn et al., 2012; Schechinger et al., 2018). Navíc, tímto způsobem můžeme lépe rozumět dynamice a vývoji těchto vztahů, stejně jako identifikovat případné výzvy a překážky, kterým čelí jednotlivci zapojení do KNM (Conley, Ziegler, et al., 2012). Rozumění individuálním důvodům může také přispět k destigmatizaci KNM, poskytnout hlubší porozumění o rozmanitosti mezi jednotlivci ve vztazích KNM (Conley et al., 2013), a také rozšířit naše chápání o fungování a uspokojení v různých typech vztahů (Mitchell et al., 2014). V konečném důsledku tato znalost může přispět k větší toleranci a akceptaci různých forem intimních vztahů (Sheff, 2014) a napomoci k rozvoji zdravějších a šťastnějších vztahů pro všechny (Barker & Langdridge, 2010).

Díky realizaci polostrukturovaných rozhovorů, bylo možné navázat lepší rapport s účastníky a získat hlubší vhled do jejich vztahů, oproti například textovým nebo elektronickým dotazníkům či jiným metodám, které neumožňují přímou interakci mezi výzkumníkem a účastníkem (Braun & Clarke, 2013). Bylo tak možné popsat pohledy a zkušenosti jednotlivců v KNM. Vedení rozhovorů umožňuje výzkumníkovi flexibilně upravovat otázky v průběhu celého procesu dotazování, a tím dosáhnout lepšího porozumění zkoumaného tématu. V rámci

vedení rozhovorů je možné v případě nejasné výpovědi položit další doplňující a vyjasňující otázky, což pomáhá výzkumníkovi pochopit problematiku v širším kontextu různých souvislostí (Braun & Clarke, 2021).

K analýze dat jsme použili tematickou analýzu. Braun & Clarke (2006) uvádí, že tematická analýza nabízí přístupný a teoreticky flexibilní přístup k analýze kvalitativních dat. Flexibilita této metody umožňuje potenciálně širokou škálu poznatků, které lze o datech vypovědět.

Tato zjištění mohou usnadnit terapeutické intervence pro účastníky KNM vztahů, a to díky lepšímu pochopení důvodů jejich KNM partnerství a lepšímu porozumění jejich potřebám v těchto vztazích. Mohou také pomoci poradcům pracujícím s jedinci, kteří jsou v procesu vyjednávání nebo nového definování vztahových hranic.

Věřím, že zpracováním tématu konsenzuální nemonogamie jako tématu diplomové práce přispějeme také k destigmatizaci tohoto typu vztahu a rozšíříme povědomí v obecné populaci o existenci jedinců žijících v takovém vztahovém uspořádání. Tato diplomová práce může přispět ke zlepšení veřejného diskurzu o různých formách vztahů a přispět k větší toleranci a pochopení různorodých vztahových uspořádání.

7.8 Návrhy budoucích výzkumů

Existuje mnoho témat, která stále vyžadují další výzkum. Je třeba podrobněji prozkoumat, jak KNM působí na mezilidské vztahy, rodinné vztahy, výchovu dětí a další aspekty života.

Vzhledem k rostoucímu zájmu o různé typy KNM, jako jsou otevřené vztahy, polyamorie a swinging (Sizemore & Olmstead, 2017), je zapotřebí dalšího výzkumu, který by systematicky porovnával různé typy KNM vztahů v různých aspektech nejen mezi sebou, ale i se vztahy monogamními (Conley & Piemonte, 2021). Důležitým krokem v tomto směru by bylo prozkoumat výhody a nevýhody těchto různých forem nemonogamie, jejich dopady na účastníky a jejich vztahy a také potenciální motivace, které mohou vést jedince k tomu, aby vstupovali do jednotlivých typů vztahů (Abbe & Brandon, 2014; Barker & Langdridge, 2012). Důležité by bylo zkoumat také jiné proměnné, které by mohly ovlivnit psychologické charakteristiky monogamních a nemonogamních jedinců (např. délka vztahu, počet partnerů, kvalita vztahu; Lecuona et al., 2021). Důležitou roli v navazování KNM může hrát i kultura, proto je třeba zkoumat KNM i v jiných populacích než v severní Americe a Evropě, jak tomu bylo převážně doposud (Conley et al., 2018).

Výzkum by se dále mohl zaměřit na klíčové prvky úspěšného vztahu KNM, kde je klíčovým faktorem dobrá komunikace (Sheff, 2014). Dobrá komunikace je důležitá pro udržení

důvěry, spokojenosti a závazku mezi partnery v KNM vztazích. Je třeba více porozumět způsobům, jakými mohou účastníci KNM efektivně komunikovat o svých vztazích, hranicích a očekáváních. To by mohlo pomoci předcházet nebo řešit možné konflikty, žárlivost nebo nedorozumění, které by mohly ohrozit kvalitu vztahu (Mogilski et al., 2019). Společenský výzkum by mohl zkoumat, jak KNM ovlivňuje rodinnou strukturu, rodičovství, dědická práva, společenskou soudržnost, toleranci, diverzitu, právní systém, legislativu a lidská práva (Sheff, 2014).

Budoucí výzkum by se mohl zaměřit na různé strategie vyrovnávání se s traumatem a zkoumat, jak tyto strategie ovlivňují preference a očekávání v různých typech vztahů (Fern, 2020; Yumbul et al., 2010). Důležité je také prověřit, zda tyto závěry platí i pro muže, kteří mají negativní zkušenosti v monogamních vztazích, a zjistit, zda existují rozdíly ve strategiích a preferencích mezi pohlavími. Existuje debata ohledně toho, zda je KNM, konkrétně polyamorie, spíše vhodná pro mladé dospělé (Sizemore, 2016), tedy pro určité životní období nebo zda by se měla chápat jako orientace (Benson, 2008; Klesse, 2006), což by znamenalo její stabilitu v čase a nezávislost na kontextu. Budoucí studie by mohly zkoumat, jak se zkušenosti s KNM a polyamorií mění v průběhu života jedince a jak se tyto zkušenosti liší v závislosti na individuálním kontextu a okolnostech. To by pomohlo lépe pochopit, zda je polyamorie vhodná pro určitou věkovou skupinu nebo zda je to spíše nezávislá orientace, která je stálá v čase. Je třeba také provést další výzkum s cílem zjistit, jak KNM ovlivňuje fyzické a duševní zdraví a jak lze minimalizovat rizika (Lehmiller, 2015). Získání hlubšího porozumění dopadu KNM na fyzické a duševní zdraví jednotlivců pomůže lidem, kteří o tomto typu vztahu uvažují, učinit informované rozhodnutí o tom, zda je pro ně KNM vhodnou volbou. Takový výzkum by navíc mohl identifikovat potenciální rizika a problémy spojené s KNM, což by pomohlo jednotlivcům a terapeutům, kteří se do těchto vztahů zapojují, lépe se s těmito problémy vyrovnat a najít způsoby, jak rizika minimalizovat.

Další výzkum by se mohl zaměřit na zkoumání potřeb a zkušeností klientů, kteří se hlásí ke KNM, a na zkoumání kompetencí a postojů terapeutů, kteří s nimi pracují. Výzkum by mohl identifikovat specifické problémy a výzvy, se kterými se klienti potýkají, jako jsou stigma, diskriminace, žárlivost, komunikace, rozhodování nebo zvládání emocí (Mahar et al., 2022; Mogilski et al., 2019). Také by mohl zkoumat, jaké jsou jejich potřeby a očekávání od terapeutické péče a jak jsou spokojeni s poskytovanou pomocí (Graham, 2014; Schechinger et al., 2018). Dále by výzkum mohl identifikovat kompetence a znalosti, které jsou potřebné pro efektivní práci s klienty praktikujícími KNM, jako jsou odbornost, empatie, respekt, otevřenost nebo flexibilita (Schechinger et al., 2018). Také by mohl zkoumat, jaké jsou postoje a

předsudky terapeutů vůči KNM a jak je ovlivňují jejich osobní zkušenosti, hodnoty nebo kulturní kontext (Graham, 2014; Schechinger et al., 2018; Weitzman, 2007). Získání takových informací je klíčové pro poskytování adekvátní zdravotní péče a podpory jednotlivcům zapojeným do KNM vztahů.

Závěr

Hlavním cílem studie bylo prozkoumat individuální faktory související s ochotou zapojit se do KNM. Teoretická část představila vztahy KNM, jejich typy, specifika a faktory související s navazováním těchto vztahů. Ve výzkumné části byly prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů zkoumány postoje respondentů ke KNM, jejich předchozí vztahové zkušenosti a zkušenosti z primární rodiny. Výsledky naznačují, že respondenti vnímají KNM jako alternativu k tradičnímu monogamnímu vztahu, která umožňuje svobodu, rozmanitost a experimentování. Přestože si jsou vědomi rizik a problémů spojených s tímto typem vztahu, vnímají KNM jako přirozenější a osvobozující volbu. Důležitými faktory při výběru KNM vztahu bylo odmítnutí tradičních monogamních vztahů a traumatické zkušenosti z minulosti. Studie také poukazuje na vliv společenských konvencí a očekávání ve vztahu k monogamním vztahům.

V oblasti KNM je zásadním problémem silná stigmatizace, které jsou praktikující osoby vystaveny (Conley et al., 2013; Mogilski et al., 2020; Moors et al., 2013; Rodrigues et al., 2018). Z tohoto důvodu je důležité přispět porozumění problematice a navrhnout intervence zaměřené na zvýšení tolerance a snížení diskriminace vůči jedincům zapojených do KNM. Podle Allporta (1954) zvyšování znalostí o různých skupinách snižuje předsudky, které se k nim vážou. Je tedy důležité šířit osvětu o konsenzuální nemonogamii, a snižovat tak diskriminaci.

Výzkum KNM je důležitý a potřebný, protože nám umožňuje lépe pochopit různé formy intimních vztahů a jejich vliv na sexualitu, vztahy a společenské normy. Tím, že zkoumáme, jak lidé žijí a komunikují s více partnery současně, můžeme získat nové poznatky nejen o KNM, ale i o monogamních vztazích a jejich problémech. Navíc tím přispíváme k destigmatizaci a inkluzi lidí, kteří se rozhodli pro alternativní způsob milování. Naším cílem je podpořit tolerantnější a otevřenější společnost, která respektuje rozmanitost intimních vztahů.

Reference

- Abbe, A., & Brandon, S. E. (2014). Building and maintaining rapport in investigative interviews. *Police Practice and Research*, 15(3), 207–220.
<https://doi.org/10.1080/15614263.2013.827835>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology Press.
- Allen, L. (2005). Sex Education „Say everything“: exploring young people’s suggestions for improving sexuality education. *Sex Education*, 5(4), 394–404.
<https://doi.org/10.1080/14681810500278493>
- Allport, G. W. (1935). Attitudes. In C. A. Murchinson (Ed.), *A Handbook of Social Psychology*.
- Anapol, D. M. (1997). *Polyamory the new love without limits : secrets of sustainable intimate relationships*.
- Andersson, C. (2022). Drawing the line at infidelity: Negotiating relationship morality in a Swedish context of consensual non-monogamy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 39(7), 1917–1933. <https://doi.org/10.1177/02654075211070556>
- Apostolou, M., Constantinou, C., & Zalaf, A. (2022). How people react to their Partners’ infidelity: An explorative study. *Personal Relationships*, 29(4), 913–932.
<https://doi.org/10.1111/PERE.12457>
- Aron, A., Lewandowski, G. W., Jr. Mashek, D., & Aron, E. N. (2013). The self-expansion model of motivation and cognition in close relationships. In J. A. Simpson & L. Campbell (Ed.), *The Oxford handbook of close relationships* (s. 90–115). Oxford University Press.
- Arter, J., & Bunge, S. S. (2021). „There’s no reason to do monogamy“: Evidence for and Characteristics Associated with a Strong Desire for Consensual Nonmonogamy. *Sexuality Research and Social Policy*. <https://doi.org/10.1007/s13178-021-00667-7>
- Balzarini, R. N., Campbell, L., Kohut, T., Holmes, B. M., Lehmillar, J. J., Harman, J. J., & Atkins, N. (2017). Perceptions of primary and secondary relationships in polyamory. *PLoS ONE*, 12(5). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0177841>

- Balzarini, R. N., Dharma, · Christoffer, Kohut, · Taylor, Campbell, L., Lehmilller, J. J., Harman, J. J., & Holmes, B. M. (2019). *Comparing Relationship Quality Across Different Types of Romantic Partners in Polyamorous and Monogamous Relationships*. 48, 1749–1767. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-1416-7>
- Balzarini, R. N., Dharma, C., Kohut, T., Holmes, B. M., Campbell, L., Lehmilller, J. J., & Harman, J. J. (2018). Demographic Comparison of American Individuals in Polyamorous and Monogamous Relationships. *The Journal of Sex Research*, 56(6), 681–694. <https://doi.org/10.1080/00224499.2018.1474333>
- Balzarini, R. N., Shumlich, E. J., Kohut, T., & Campbell, L. (2020). Sexual Attitudes, Erotophobia, and Sociosexual Orientation Differ Based on Relationship Orientation. *Journal of Sex Research*, 57(4), 458–469. <https://doi.org/10.1080/00224499.2018.1523360>
- Bancroft, J., & Graham, C. A. (2011). The varied nature of women’s sexuality: Unresolved issues and a theoretical approach. *Hormones and Behavior*, 59(5), 717–729. <https://doi.org/10.1016/J.YHBEH.2011.01.005>
- Bandura, A. (1978). Social Learning Theory of Aggression. *Journal of Communication*, 28(3), 12–29. <https://doi.org/10.1111/J.1460-2466.1978.TB01621.X>
- Barker, M. (2005a). On tops, bottoms and ethical sluts: The place of BDSM and polyamory in lesbian and gay psychology Journal Item. *Lesbian and Gay Psychology Review*, 6(2), 124–129.
- Barker, M. (2005b). This is my partner, and this is my ... partner’s partner: Constructing a polyamorous identity in a monogamous world. *Journal of Constructivist Psychology*, 18(1), 75–88. <https://doi.org/10.1080/10720530590523107>
- Barker, M., & Langdridge, D. (2010). Whatever happened to non-monogamies? critical reflections on recent research and theory. *Sexualities*, 13(6), 748–772. <https://doi.org/10.1177/1363460710384645>
- Barker, Meg., & Langdridge, D. (2012). *Understanding non-monogamies*. Routledge.
- Bartell, G. D. (1971). *Group sex: a scientist’s eyewitness report on the American way of swinging*. PH Wyden.

- Benson, P. J. (2008). *The Polyamory Handbook: A User's Guide*. 392.
- Bergstrand, C., & Williams Blevins, J. (2000). Today's Alternative Marriage Styles: The Case of Swingers. *Electronic Journal of Human Sexuality*, 3. www.ejhs.org
- Birnie-Porter, C., & Hunt, M. (2015). Does relationship status matter for sexual satisfaction? The roles of intimacy and attachment avoidance in sexual satisfaction across five types of ongoing sexual relationships. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 24(2), 174–183. <https://doi.org/10.3138/CJHS.242-A5>
- Blasband, D., & Peplau, L. A. (1985). Sexual exclusivity versus openness in gay male couples. *Archives of Sexual Behavior* 1985 14:5, 14(5), 395–412. <https://doi.org/10.1007/BF01542001>
- Blow, A. J., & Hartnett, K. (2005). Infidelity in committed relationships II: A substantive review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31(2), 217–233. <https://doi.org/10.1111/J.1752-0606.2005.TB01556.X>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss. Vol. 1: Attachment*. Basic books.
- Brandon, M. (2016). Monogamy and Nonmonogamy: Evolutionary Considerations and Treatment Challenges. *Sexual medicine reviews*, 4(4), 343–352. <https://doi.org/10.1016/J.SXMR.2016.05.005>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706QP063OA>
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). Successful Qualitative Research: A Practical Guide for Beginners. In *Successful Qualitative Research*. SAGE Publications Ltd.
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). To saturate or not to saturate? Questioning data saturation as a useful concept for thematic analysis and sample-size rationales. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 13(2), 201–216. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1704846>
- Braun, V., & Clarke, V. (2021). Can I use TA? Should I use TA? Should I not use TA? Comparing reflexive thematic analysis and other pattern-based qualitative analytic approaches. *Counselling and Psychotherapy Research*, 21(1), 37–47. <https://doi.org/10.1002/CAPR.12360>

- Breedlove, M. S., & Watson, N. V. (2013). Biological psychology: An introduction to behavioral, cognitive, and clinical neuroscience. In *Biological psychology: An introduction to behavioral, cognitive, and clinical neuroscience* (7. vyd.). Sinauer Associates.
- Broude, G. J., & Greene, S. J. (1983). Cross-Cultural Codes on Husband-Wife Relationships. *Ethnology*, 22(3), 280. <https://doi.org/10.2307/3773467>
- Buss, D. M. (1988). The Evolution of Human Intrasexual Competition: Tactics of Mate Attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 616–628. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.4.616>
- Buss, D. M. (1994). *The evolution of desire: Strategies of human mating*. Basic Books.
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating. *Psychological Review*, 100(2), 204–232. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.2.204>
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (2016). Sexual Strategies Theory. In *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science* (s. 1–5). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-16999-6_1861-1
- Carter, C. S. (2014). Oxytocin Pathways and the Evolution of Human Behavior. *Annual Review of Psychology*, 65, 17–39. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115110>
- Carter, C. S., & Perkeybile, A. M. (2018). The Monogamy Paradox: What do love and sex have to do with it? *Frontiers in Ecology and Evolution*, 6(NOV), 202. <https://doi.org/10.3389/fevo.2018.00202>
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644–663. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.644>
- Conley, T. D., Matsick, J. L., Moors, A. C., & Ziegler, A. (2017). Investigation of Consensually Nonmonogamous Relationships: Theories, Methods, and New Directions. *Perspectives on Psychological Science*, 12(2), 205–232. <https://doi.org/10.1177/1745691616667925>

- Conley, T. D., & Moors, A. C. (2014). More Oxygen Please!: How Polyamorous Relationship Strategies Might Oxygenate Marriage. *Psychological Inquiry*, 25(1), 56–63.
<https://doi.org/10.1080/1047840X.2014.876908>
- Conley, T. D., Moors, A. C., Matsick, J. L., & Ziegler, A. (2013). The fewer the merrier?: Assessing stigma surrounding consensually non-monogamous romantic relationships. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 13(1), 1–30. <https://doi.org/10.1111/J.1530-2415.2012.01286.X>
- Conley, T. D., Moors, A. C., Ziegler, A., & Karathanasis, C. (2012). Unfaithful Individuals are Less Likely to Practice Safer Sex Than Openly Nonmonogamous Individuals. *The Journal of Sexual Medicine*, 9(6), 1559–1565. <https://doi.org/10.1111/J.1743-6109.2012.02712.X>
- Conley, T. D., & Piemonte, J. L. (2021). Are there “Better” and “Worse” Ways to be Consensually Non-Monogamous (CNM)?: CNM Types and CNM-Specific Predictors of Dyadic Adjustment. *Archives of Sexual Behavior*, 50(4), 1273–1286.
<https://doi.org/10.1007/s10508-021-02027-3>
- Conley, T. D., Piemonte, J. L., Gusakova, S., & Rubin, J. D. (2018). Sexual satisfaction among individuals in monogamous and consensually non-monogamous relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(4), 509–531.
<https://doi.org/10.1177/0265407517743078>
- Conley, T. D., Ziegler, A., Moors, A. C., Matsick, J. L., & Valentine, B. (2012). A Critical Examination of Popular Assumptions About the Benefits and Outcomes of Monogamous Relationships. *Personality and Social Psychology Review*, 17(2), 124–141.
<https://doi.org/10.1177/1088868312467087>
- Cox, D. W., Fleckenstein, J., & Bergstrand, C. R. (2013). What do polys want? An overview of the 2012 Loving More survey. *Loving More Magazine*.
- Crocker, J. (1999). Social Stigma and Self-Esteem: Situational Construction of Self-Worth. *Journal of Experimental Social Psychology*, 35(1), 89–107.
<https://doi.org/10.1006/JESP.1998.1369>
- ČSÚ. (2020). *Český statistický úřad*. <https://www.czso.cz/>

- De La Croix, D., & Mariani, F. (2015). From Polygyny to Serial Monogamy: A Unified Theory of Marriage Institutions. *Review of Economic Studies*, 82, 565–607.
<https://doi.org/10.1093/restud/rdv001>
- de Rivas, S., Lecuona, Ó., Castro, Á., & Barrada, J. R. (2022). Personality and Mating Orientations in Monogamy and Consensual Non-Monogamy in Young Spanish University Students. *Archives of sexual behavior*. <https://doi.org/10.1007/S10508-022-02483-5>
- De Visser, R., & McDonald, D. (2007). Swings and roundabouts: Management of jealousy in heterosexual ‘swinging’ couples. *British Journal of Social Psychology*, 46(2), 459–476.
<https://doi.org/10.1348/014466606X143153>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The „What" and „Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- DeJonckheere, M., & Vaughn, L. M. (2019). Semistructured interviewing in primary care research: a balance of relationship and rigour. *Family Medicine and Community Health*, 7(2). <https://doi.org/10.1136/FMCH-2018-000057>
- Denfeld, D., & Gordon, M. (1970). The sociology of mate swapping: Or the family that swings together clings together. *The Journal of Sex Research*, 6(2), 85–100.
<https://doi.org/10.1080/00224497009550653>
- Diamond, L. M. (2020). Gender Fluidity and Nonbinary Gender Identities Among Children and Adolescents. *Child Development Perspectives*, 14(2), 110–115.
<https://doi.org/10.1111/CDEP.12366>
- Eastwick, P. W., Keneski, E., Morgan, T. A., McDonald, M. A., & Huang, S. A. (2018). What do short-term and long-term relationships look like? Building the relationship coordination and strategic timing (ReCAST) model. *Journal of Experimental Psychology: General*, 147(5), 747–781. <https://doi.org/10.1037/XGE0000428>
- Elliott, V. (2018). Thinking about the Coding Process in Qualitative Data Analysis. *The Qualitative Report*, 23(11), 2850–2861. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2018.3560>

- Fairbrother, N., Hart, T. A., & Fairbrother, M. (2019). Open Relationship Prevalence, Characteristics, and Correlates in a Nationally Representative Sample of Canadian Adults. *Journal of sex research*, *56*(6), 695–704. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1580667>
- Felmlee, D., Sweet, E., & Sinclair, H. C. (2012). Gender Rules: Same- and Cross-Gender Friendships Norms. *Sex Roles*, *66*(7–8), 518–529. <https://doi.org/10.1007/s11199-011-0109-z>
- Fern, J. (2020). *Polysecure: attachment, trauma and consensual nonmonogamy*. Thornapple Press.
- Fernandes, E. M. (2009). *The swinging paradigm: An evaluation of the marital and sexual satisfaction of swingers* [Union Institute & University]. <https://www.proquest.com/openview/fb5c14b9b4a08385e9e27a624009a6d6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>
- Fey, M. D., Wood, N. D., & Ross, D. B. (2023). Exploring the Unique Associations of Parent–Adult Child Relationships and Ongoing Parental Romantic Relationships with Adult Children’s Romantic Relationships. *The American Journal of Family Therapy*, *51*(1), 76–93. <https://doi.org/10.1080/01926187.2022.2143933>
- Fincham, F. D., & May, R. W. (2017). Infidelity in romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*, *13*, 70–74. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.03.008>
- Finn, M. D., Tunariu, A. D., & Lee, K. C. (2012). A critical analysis of affirmative therapeutic engagements with consensual non-monogamy. *Sexual and Relationship Therapy*, *27*(3), 205–216. <https://doi.org/10.1080/14681994.2012.702893>
- Fisher, T. D. (1987). Family communication and the sexual behavior and attitudes of college students. *Journal of Youth and Adolescence*, *16*(5), 481–495. <https://doi.org/10.1007/BF02202942>
- Flicker, S. M., & Sancier-Barbosa, F. (2022). Personality Predictors of Prejudicial Attitudes, Willingness to Engage, and Actual Engagement in Consensual Non-Monogamy. *Archives of Sexual Behavior*, *51*, 3947–3961. <https://doi.org/10.1007/s10508-022-02393-6>

- Flicker, S. M., Sancier-Barbosa, F., Moors, A. C., & Browne, L. (2021). A Closer Look at Relationship Structures: Relationship Satisfaction and Attachment Among People Who Practice Hierarchical and Non-Hierarchical Polyamory. *Archives of Sexual Behavior*, 50, 1401–1417. <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01875-9>
- Flicker, S. M., Vaughan, M. D., & Meyers, L. S. (1985). *Feeling Good About Your Partners' Relationships: Compersion in Consensually Non-Monogamous Relationships*. 50, 1569–1585. <https://doi.org/10.1007/s10508-021-01985-y>
- Forste, R., & Tanfer, K. (1996). Sexual Exclusivity among Dating, Cohabiting, and Married Women. In *Journal of Marriage and Family* (Roč. 58, Číslo 1).
- Frost, D. M. (2011). Social Stigma and its Consequences for the Socially Stigmatized. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(11), 824–839. <https://doi.org/10.1111/J.1751-9004.2011.00394.X>
- Gangestad, S., & Simpson, J. (2000). The evolution of human mating: Trade-offs and strategic pluralism. *Behavioral and Brain Sciences*, 23(4), 573–587. <https://doi.org/10.1017/S0140525X0000337X>
- Garcia, J. R., Reiber, C., Massey, S. G., & Merriwether, A. M. (2012). Sexual hookup culture: A review. *Review of General Psychology*, 16(2), 161–176. <https://doi.org/10.1037/a0027911>
- Garner, C., Person, M., Goddard, C., Patridge, A., & Bixby, T. (2019). Satisfaction in Consensual Nonmonogamy. *Family Journal*, 27(2), 115–121. <https://doi.org/10.1177/1066480719833411>
- Geher, G., Kaufman, S. B., Planke, J. A., & Di Santo, J. M. (2019). Mating intelligence. In R. J. Sternberg (Ed.), *The Cambridge Handbook of Intelligence* (s. 846–870). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108770422.036>
- Gondek, M. (2022). *Otevřené vztahy: Co když se zamilujete i do někoho dalšího?* (L. Bečková, Ed.).
- Gould, T. (2000). *The lifestyle: A look at the erotic rites of swingers*. Firefly Books Limited.

- Graham, N. (2014). Polyamory: a call for increased mental health professional awareness. *Archives of sexual behavior*, 43(6), 1031–1034. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0321-3>
- Grunt-Mejer, K., & Campbell, C. (2016). Around Consensual Nonmonogamies: Assessing Attitudes Toward Nonexclusive Relationships. *The Journal of Sex Research*, 53(1), 45–53. <https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1010193>
- Guest, G., MacQueen, K. M., & Namey, E. E. (2011). *Applied Thematic Analysis*. SAGE Publications Ltd.
- Halman, L., & Van Ingen, E. (2015). Secularization and Changing Moral Views: European Trends in Church Attendance and Views on Homosexuality, Divorce, Abortion, and Euthanasia. *European Sociological Review*, 31(5), 616–627. <https://doi.org/10.1093/ESR/JCV064>
- Hangen, F., Crasta, D., & Rogge, R. D. (2019). Delineating the Boundaries Between Nonmonogamy and Infidelity: Bringing Consent Back Into Definitions of Consensual Nonmonogamy With Latent Profile Analysis. *The Journal of Sex Research*, 57(4), 438–457. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1669133>
- Hardy, J. W., & Easton, D. (2017). *The Ethical Slut: A Practical Guide to Polyamory, Open Relationships, and Other Freedoms in Sex and Love* (3rd vyd.). Ten Speed Press; Revised edition.
- Haritaworn, J., Lin, C. J., & Klesse, C. (2006). Poly/logue: A critical introduction to polyamory. *Sexualities*, 9(5), 515–529. <https://doi.org/10.1177/1363460706069963>
- Harviainen, J. T., Bienia, R., Brind, S., Hitchens, M., Kot, Y. I., MacCallum-Stewart, E. , & Sturrock, I. (2018). Live-action role-playing games. In *Role-Playing Game Studies* (s. 87–106).
- Hauptert, M. L., Gesselman, A. N., Moors, A. C., Fisher, H. E., & Garcia, J. R. (2016). Prevalence of Experiences With Consensual Nonmonogamous Relationships: Findings From Two National Samples of Single Americans. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 43(5), 424–440. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2016.1178675>

- Hauptert, M. L., Moors, A. C., Gesselman, A. N., & Garcia, J. R. (2017). Estimates and Correlates of Engagement in Consensually Non-Monogamous Relationships. *Current Sexual Health Reports*, 9(3), 155–165. <https://doi.org/10.1007/s11930-017-0121-6>
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum : základní teorie, metody a aplikace*. Portál.
- Holt-Lunstad, J. (2018). Why Social Relationships Are Important for Physical Health: A Systems Approach to Understanding and Modifying Risk and Protection. *Annual Review of Psychology*, 69, 437–458. <https://doi.org/10.1146/ANNUREV-PSYCH-122216-011902>
- Hughes, S. M., & Gallup, G. G. (2003). Sex differences in morphological predictors of sexual behavior: Shoulder to hip and waist to hip ratios. *Evolution and Human Behavior*, 24(3), 173–178. [https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(02\)00149-6](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(02)00149-6)
- Hurtado, C. A., & Serna, P. A. (2011). Vista de El estilo de vida swinger y la noción de fidelidad: una lucha subjetiva entre libertad y exclusividad sexual. *Textos y sentidos*, 4, 99–116. <https://revistas.ucp.edu.co/index.php/textosysentidos/article/view/994/972>
- Huston, T. L., Niehuis, S., & Smith, S. E. (2001). The Early Marital Roots of Conjugal Distress and Divorce. *Current Directions in Psychological Science*, 10(4), 116–119. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00129>
- Christopher, F. S., & Sprecher, S. (2000). Sexuality in Marriage, Dating, and Other Relationships: A Decade Review. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 999–1017. <https://doi.org/10.1111/J.1741-3737.2000.00999.X>
- Jenks, R. J. (1998). Swinging: A Review of the Literature. *Archives of Sexual Behavior*, 27(5), 507–521.
- Jochmannová. (2023). Péče on-line v psychosociálních oborech. In *Grada*. Grada. <https://www.martinus.sk/?uItem=1856009>
- Jochmannová, L., Gergely, O., & Sluková, P. Z. (2023). *Péče on-line v psychosociálních oborech*. Grada.
- Ka, W. S. L., Bottcher, S., & Walker, B. R. (2022). Attitudes toward consensual non-monogamy predicted by sociosexual behavior and avoidant attachment. *Current Psychology*, 41(7), 4312–4320. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-00941-8>

- Kappes, A., Harvey, A. H., Lohrenz, T., Montague, P. R., & Sharot, T. (2019). Confirmation bias in the utilization of others' opinion strength. *Nature Neuroscience* 2019 23:1, 23(1), 130–137. <https://doi.org/10.1038/s41593-019-0549-2>
- Kenney, C. T. (2006). The Power of the Purse: Allocative Systems and Inequality in Couple Households. *Gender & Society*, 20(3), 354–381. <https://doi.org/10.1177/0891243206286742>
- King, N., Horrocks, C., & Brooks, J. (2019). *Interviews in qualitative research* (2. vyd.). Sage Publications Ltd.
- Kitto, S. C., Chesters, J., & Grbich, C. (2008). Quality in qualitative research Criteria for authors and assessors in the submission and assessment of qualitative research articles for the Medical Journal of Australia. *The Medical Journal of Australia*, 188(4), 243–246. www.mja.com.au
- Klesse, C. (2006). Polyamory and its „others“: Contesting the terms of non-monogamy. *Sexualities*, 9(5), 565–583. <https://doi.org/10.1177/1363460706069986>
- Klesse, C. (2014). Polyamory: Intimate practice, identity or sexual orientation? *Sexualities*, 17(1–2), 81–99. <https://doi.org/10.1177/1363460713511096>
- Klesse, C. (2018). Polyamorous Parenting: Stigma, Social Regulation, and Queer Bonds of Resistance. *Sociological Research Online*, 24(4), 625–643. <https://doi.org/10.1177/1360780418806902>
- LaSala, M. C. (2008). Monogamy of the Heart. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 17(3), 1–24. https://doi.org/10.1300/J041V17N03_01
- Lecuona, O., Suero, M., Wingen, T., & de Rivas, S. (2021). Does “Open” Rhyme with “Special”? Comparing Personality, Sexual Satisfaction, Dominance and Jealousy of Monogamous and Non-monogamous Practitioners. *Archives of Sexual Behavior*, 50(4), 1537–1549. <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01865-x>
- Lehmiller, J. J. (2015). A Comparison of Sexual Health History and Practices among Monogamous and Consensually Nonmonogamous Sexual Partners. *The Journal of Sexual Medicine*, 12(10), 2022–2028. <https://doi.org/10.1111/JSM.12987>

- Lehmiller, J. J. (2020). Fantasies About Consensual Nonmonogamy Among Persons in Monogamous Romantic Relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 49(8), 2799–2812. <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01788-7>
- Levine, E. C., Herbenick, D., Martinez, O., Fu, T. C., & Dodge, B. (2018). Open Relationships, Nonconsensual Nonmonogamy, and Monogamy Among U.S. Adults: Findings from the 2012 National Survey of Sexual Health and Behavior. *Archives of Sexual Behavior*, 47(5), 1439–1450. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1178-7>
- Liashchova, L. (2018). *The Explicit and the Implicit in Language and Speech*. Cambridge Scholars Publishing.
- Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative Research: Methods for the Social Sciences Global Edition*. Pearson Education Limited.
- Lwanga, S. K., Lemeshow, S., & World Health Organization. (1991). *Sample size determination in health studies: a practical manual*. World Health Organization.
- Mahar, E. A., Irving, L. H., Derovanesian, A., Masterson, A., & Webster, G. D. (2022). Stigma Toward Consensual Non-Monogamy: Thematic Analysis and Minority Stress. *Personality and Social Psychology Bulletin*. <https://doi.org/10.1177/01461672221139086>
- Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. In *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention* (Roč. 1, s. 121–160).
- Mark, K. P., Janssen, E., & Milhausen, R. R. (2011). Infidelity in heterosexual couples: Demographic, interpersonal, and personality-related predictors of extradyadic sex. *Archives of Sexual Behavior*, 40(5), 971–982. <https://doi.org/10.1007/S10508-011-9771-Z/TABLES/6>
- Martin, S. A. (2017). *Relationship Agreements and Communication in Monogamous and Consensually Non-Monogamous Relationships* [University of Guelph]. https://atrium.lib.uoguelph.ca/xmlui/bitstream/handle/10214/12114/Martin_Sophie_2017_12_MSc.pdf?sequence=7&isAllowed=y

- Matsick, J. L., Conley, T. D., Ziegler, A., Moors, A. C., & Rubin, J. D. (2014). Love and sex: polyamorous relationships are perceived more favourably than swinging and open relationships. *Psychology and Sexuality*, 5(4), 339–348.
<https://doi.org/10.1080/19419899.2013.832934>
- McLuskey, K. (1997). Polyamory: Constructing Relationships Outside of Monogamy. In *Bachelor of Arts in Journalism and Sociology*.
- Mitchell, M. E., Bartholomew, K., & Cobb, R. J. (2014). Need Fulfillment in Polyamorous Relationships. *The Journal of Sex Research*, 51(3), 329–339.
<https://doi.org/10.1080/00224499.2012.742998>
- Mogilski, J. K., Memering, S. L., Welling, L. L. M., & Shackelford, T. K. (2017). Monogamy versus Consensual Non-Monogamy: Alternative Approaches to Pursuing a Strategically Pluralistic Mating Strategy. *Archives of Sexual Behavior*, 46(2), 407–417.
<https://doi.org/10.1007/s10508-015-0658-2>
- Mogilski, J. K., Mitchell, V. E., Reeve, S. D., Donaldson, S. H., Nicolas, S. C. A., & Welling, L. L. M. (2020). Life History and Multi-Partner Mating: A Novel Explanation for Moral Stigma Against Consensual Non-monogamy. *Frontiers in Psychology*, 10.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.03033>
- Mogilski, J. K., Reeve, S. D., Nicolas, S. C. A., Donaldson, S. H., Mitchell, V. E., & Welling, L. L. M. (2019). Jealousy, Consent, and Compersion Within Monogamous and Consensually Non-Monogamous Romantic Relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 48(6), 1811–1828. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1286-4>
- Mogilski, J. K., Rodrigues, D. L., Lehmler, J., & Balzarini, R. N. (2021). Maintaining multi-partner relationships: Evolution, sexual ethics, and consensual non-monogamy. *PsyArXiv*. <https://doi.org/10.31234/OSF.IO/K4R9E>
- Moors, A. C., Conley, T. D., Edelstein, R. S., & Chopik, W. J. (2015). Attached to monogamy? Avoidance predicts willingness to engage (but not actual engagement) in consensual non-monogamy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 32(2), 222–240. <https://doi.org/10.1177/0265407514529065>

- Moors, A. C., Gesselman, A. N., & Garcia, J. R. (2021). Desire, Familiarity, and Engagement in Polyamory: Results From a National Sample of Single Adults in the United States. *Frontiers in Psychology, 12*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.619640>
- Moors, A. C., Chopin, W., Edelstein, R., & Conley, T. (2014). Consensual non-monogamy: Table for more than two, please. *In-Mind, 21*. <https://www.in-mind.org/article/consensual-non-monogamy-table-for-more-than-two-please>
- Moors, A. C., Chopin, W., Edelstein, R., & Conley, T. (2017). Unique and shared relationship benefits of consensually non-monogamous and monogamous relationships: A review and insights for moving forward. In *European Psychologist* (Roč. 22, Číslo 1, s. 55–71). Hogrefe Publishing GmbH. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000278>
- Moors, A. C., Matsick, J. L., & Schechinger, H. A. (2017). Unique and Shared Relationship Benefits of Consensually Non-Monogamous and Monogamous Relationships. *European Psychologist, 22*(1), 55–71. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000278>
- Moors, A. C., Matsick, J. L., Ziegler, A., Rubin, J. D., & Conley, T. D. (2013). Stigma toward individuals engaged in consensual nonmonogamy: Robust and worthy of additional research. *Analyses of Social Issues and Public Policy, 13*(1), 52–69. <https://doi.org/10.1111/ASAP.12020>
- Moors, A. C., Schechinger, H. A., Balzarini, R., & Flicker, S. (2021). Internalized Consensual Non-Monogamy Negativity and Relationship Quality Among People Engaged in Polyamory, Swinging, and Open Relationships. *Archives of Sexual Behavior, 50*(4), 1389–1400. <https://doi.org/10.1007/S10508-020-01885-7>
- Muise, A., Laughton, A. K., Moors, A., & Impett, E. A. (2019). Sexual need fulfillment and satisfaction in consensually nonmonogamous relationships. *Journal of Social and Personal Relationships, 36*(7), 1917–1938. <https://doi.org/10.1177/0265407518774638>
- Nordgren, A. (2006). The short instructional manifesto for relationship anarchy. In *The Anarchist Library*. The Anarchist Library.
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic Analysis: Striving to Meet the Trustworthiness Criteria. *International journal of qualitative methods, 16*(1). <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>

- O’neill, N., & O’neill, G. (1972). *Open marriage*. J. B. Lippincott.
- Peabody, S. A. (1982). Alternative Life Styles to Monogamous Marriage: Variants of Normal Behavior in Psychotherapy Clients. *Family Relations*, 31(3), 434.
<https://doi.org/10.2307/584176>
- Penke, L., & Asendorpf, J. B. (2008). Beyond Global Sociosexual Orientations: A More Differentiated Look at Sociosexuality and Its Effects on Courtship and Romantic Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(5), 1113–1135.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.95.5.1113>
- Puts, D. A. (2010). Beauty and the beast: mechanisms of sexual selection in humans. *Evolution and Human Behavior*, 31(3), 157–175.
<https://doi.org/10.1016/J.EVOLHUMBEHAV.2010.02.005>
- Ramey, J. W. (1975). Intimate Groups and Networks: Frequent Consequence of Sexually Open Marriage. *The Family Coordinator*, 24(4), 530. <https://doi.org/10.2307/583035>
- Rehor, J. E. (2015). Sensual, Erotic, and Sexual Behaviors of Women from the “Kink” Community. *Archives of Sexual Behavior*, 44(4), 825–836.
<https://doi.org/10.1007/s10508-015-0524-2>
- Rickert, E., & Veaux, F. (2014). *More Than Two: A Practical Guide to Ethical Polyamory*. Thorntree Press.
- Robinson, M. (2009). *Turning Points in Identity and Theology: Bisexual Women Choosing Between Monogamous and Polyamorous Relationships* [Regis College].
<https://www.researchgate.net/publication/228382641>
- Robinson, M. (2013). Polyamory and Monogamy as Strategic Identities. *Journal of Bisexuality*, 13(1), 21–38. <https://doi.org/10.1080/15299716.2013.755731>
- Rodrigues, D. L., Aybar Camposano, G. A., & Lopes, D. (2022). Stigmatization of Consensual Non-Monogamous Partners: Perceived Endorsement of Conservation or Openness to Change Values Vary According to Personal Attitudes. *Archives of sexual behavior*, 51(8), 3931–3946. <https://doi.org/10.1007/S10508-022-02368-7>
- Rodrigues, D. L., Fasoli, F., Huic, A., & Lopes, D. (2018). Which Partners Are More Human? Monogamy Matters More than Sexual Orientation for Dehumanization in Three

- European Countries. *Sexuality Research and Social Policy*.
<https://doi.org/10.1007/s13178-017-0290-0>
- Roselli, C. E. (2018). Neurobiology of gender identity and sexual orientation. *Journal of Neuroendocrinology*, *30*(7), e12562. <https://doi.org/10.1111/JNE.12562>
- Rubel, A. N., & Bogaert, A. F. (2015). Consensual Nonmonogamy: Psychological Well-Being and Relationship Quality Correlates. *Journal of Sex Research*, *52*(9), 961–982. <https://doi.org/10.1080/00224499.2014.942722>
- Rubel, A. N., & Burleigh, T. J. (2020). Counting polyamorists who count: Prevalence and definitions of an under-researched form of consensual nonmonogamy. *Sexualities*, *23*(1–2), 3–27. <https://doi.org/10.1177/1363460718779781>
- Rubin, A. M. (1982). Sexually open versus sexually exclusive marriage: A comparison of dyadic adjustment. *Alternative Lifestyles*, *5*(2), 101–108. <https://doi.org/10.1007/BF01083247>
- Rubin, J. D., Moors, A., Matsick, J., Ziegler, A., & Conley, T. (2014). On the Margins: Considering Diversity Among Consensually Non-monogamous Relationships. *Psychology Faculty Articles and Research*, *22*(1), 19–37. https://digitalcommons.chapman.edu/psychology_articles/133
- Rubinsky, V. (2018). Bringing up the Green-Eyed Monster: Conceptualizing and Communicating Jealousy with a Partner Who Has Other Partners. In *The Qualitative Report* (Roč. 23, Číslo 6).
- Savin-Williams, R. C., & Vrangalova, Z. (2013). Mostly heterosexual as a distinct sexual orientation group: A systematic review of the empirical evidence. *Developmental Review*, *33*(1), 58–88. <https://doi.org/10.1016/J.DR.2013.01.001>
- Sheff, E. (2005). Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power. *Journal of Contemporary Ethnography*, *34*(3), 251–283. <https://doi.org/10.1177/0891241604274263>
- Sheff, E. (2011). Polyamorous families, same-sex marriage, and the slippery slope. *Journal of Contemporary Ethnography*, *40*(5), 487–520. <https://doi.org/10.1177/0891241611413578>

- Sheff, E. (2014). *The polyamorists next door: inside multiple-partner relationships and families*. Roman & Littlefield Publishers, Incorporated.
- Sheff, E. (2016a, srpen 10). *Cheating and Consensual Non-Monogamy*. Psychology Today. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-polyamorists-next-door/201608/cheating-and-consensual-non-monogamy>
- Sheff, E. (2016b, říjen 4). *Is Polyamory a Form of Sexual Orientation?* Psychology Today. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-polyamorists-next-door/201610/is-polyamory-form-sexual-orientation>
- Sheff, E., & Hammers, C. (2011). The privilege of perversities: race, class and education among polyamorists and kinksters. *Psychology & Sexuality*, 2(3), 198–223. <https://doi.org/10.1080/19419899.2010.537674>
- Sheff, E., & Tesene, M. M. (2015). Consensual Non-Monogamies in Industrialized Nations. *Handbooks of Sociology and Social Research*, 223–241. https://doi.org/10.1007/978-3-319-17341-2_13
- Scheele, D., Striepens, N., Güntürkün, O., Deutschländer, S., Maier, W., Kendrick, K. M., & Hurlmann, R. (2012). Oxytocin Modulates Social Distance between Males and Females. *Journal of Neuroscience*, 32(46), 16074–16079. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.2755-12.2012>
- Scheele, D., Wille, A., Kendrick, K. M., Stoffel-Wagner, B., Becker, B., Güntürkün, O., Maier, W., & Hurlmann, R. (2013). Oxytocin enhances brain reward system responses in men viewing the face of their female partner. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 110(50), 20308–20313. <https://doi.org/10.1073/pnas.131419011>
- Schechinger, H. A., Sakaluk, J. K., & Moors, A. C. (2018). Harmful and Helpful Therapy Practices with Consensually Non-Monogamous Clients: Toward an Inclusive Framework. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 86(11), 879–891. <https://doi.org/10.1037/CCP0000349>
- Schmitt, D. P. (2005). Sociosexuality from Argentina to Zimbabwe: A 48-nation study of sex, culture, and strategies of human mating. *Behavioral and Brain sciences*, 28(2), 247–275. <https://doi.org/10.1017/S0140525X05000051>

- Schmitt, D. P., Alcalay, L., Allik, J., Ault, L., Austers, I., Bennett, K. L., Bianchi, G., Boholst, F., Borg Cunen, M. A., Braeckman, J., Brainerd, E. G., Caral, L. G. A., Caron, G., Martina Casullo, M., Cunningham, M., Daibo, I., De Backer, C., De Souza, E., Diaz-Loving, R., ... Zupanèie, A. (2003). Universal Sex Differences in the Desire for Sexual Variety: Tests from 52 Nations, 6 Continents, and 13 Islands. *Journal of Personality and Social Psychology*, *85*(1), 85–104. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.1.85>
- Schmitt, D. P., Shackelford, T. K., Duntley, J., Tooke, W., & Buss, D. M. (2001). The desire for sexual variety as a key to understanding basic human mating strategies. *Personal Relationships*, *8*(4), 425–455. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2001.tb00049.x>
- Schwartz, S. H. (2012). An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Psychology and Culture Article*, *11*, 12–13. <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
- Simpson, J., & Gangestad, S. (1991). Individual differences in sociosexuality: Evidence for convergent and discriminant validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, *60*(6), 870–883. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.6.870>
- Sizemore, K. M. (2016). *Examining Consensual Non-Monogamy among Emerging Adult Examining Consensual Non-Monogamy among Emerging Adult Samples: A Collection of Studies Samples* [The University of Tennessee]. https://trace.tennessee.edu/utk_graddiss
- Sizemore, K. M., & Olmstead, S. B. (2017). A systematic review of research on attitudes towards and willingness to engage in consensual non-monogamy among emerging adults: methodological issues considered. In *Psychology and Sexuality* (Roč. 8, Číslo 1–2, s. 4–23). Routledge. <https://doi.org/10.1080/19419899.2017.1319407>
- Slotter, E. B., Gardner, W. L., & Finkel, E. J. (2010). Who am i without you? the influence of romantic breakup on the self-concept. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *36*(2), 147–160. <https://doi.org/10.1177/0146167209352250>
- Spanier, G. B., & Cole, C. L. (1975). Mate swapping: Perceptions, value orientations, and participation in a Midwestern community. *Archives of Sexual Behavior*, *4*(2), 143–159. <https://doi.org/10.1007/bf01541079>
- Sprecher, S., Felmlee, D., Stokes, J. E., & McDaniel, B. (2019). Social Networks and Relationship Maintenance. In B. G. Ogolsky & J. K. Monk (Ed.), *Relationship*

- Maintenance: Theory, Process, and Context* (s. 152–177). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781108304320.009>
- Sprott, R. A., & Schechinger, H. (2019). *Consensual non-monogamy: A brief summary of key findings and recent advancements*. *The Family Psychologist*.
<https://www.apadivisions.org/division-43/publications/newsletters/2019/04/non-monogamy>
- Stará, K. (2022). *Žárlivost v polyamorních vztazích*. Univerzita Karlova v Praze.
- Stein, E. (2020). Adultery, Infidelity, and Consensual Non-Monogamy. *Wake Forest L. Rev.*, *55*, 147–187.
- Stephens, A. K., & Emmers-Sommer, T. M. (2020). Adults' Identities, Attitudes, and Orientations Concerning Consensual Non-Monogamy. *Sexuality Research and Social Policy*, *17*(3), 469–485. <https://doi.org/10.1007/s13178-019-00409-w>
- Strassberg, M. I. (2003). The challenge of post-modern polygamy: considering polyamory. *Capital University law review*, *3*, 439.
- Sturge-Apple, M. L., Davies, P. T., & Cummings, E. M. (2010). Typologies of Family Functioning and Children's Adjustment During the Early School Years. *Child Development*, *81*(4), 1320–1335. <https://doi.org/10.1111/J.1467-8624.2010.01471.X>
- St.Vil, N. M., & Giles, K. N. (2022). Attitudes Toward and Willingness to Engage in Consensual Non-Monogamy (CNM) Among African Americans Who Have Never Engaged in CNM. *Archives of Sexual Behavior*, *51*(3), 1823–1831.
<https://doi.org/10.1007/s10508-021-02268-2>
- Swan, D. J., & Thompson, S. C. (2015). Monogamy, the Protective Fallacy: Sexual versus Emotional Exclusivity and the Implication for Sexual Health Risk. *The Journal of Sex Research*, *53*(1), 64–73. <https://doi.org/10.1080/00224499.2014.1003771>
- Szala, A., & Shackelford, T. K. (2019). Polygynandry. *Encyclopedia of Animal Cognition and Behavior*, 1–2. https://doi.org/10.1007/978-3-319-47829-6_1904-1
- Štulhofer, A., Ferreira, L. C., & Landripet, I. (2014). Emotional intimacy, sexual desire, and sexual satisfaction among partnered heterosexual men. *Sexual and Relationship Therapy*, *29*(2), 229–244. <https://doi.org/10.1080/14681994.2013.870335>

- Štulhofer, A., & Rimac, I. (2009). Determinants of Homonegativity in Europe. *The Journal of Sex Research*, 46(1), 24–32. <https://doi.org/10.1080/00224490802398373>
- Taormino, T. (2008). *Opening Up: A Guide to Creating and Sustaining Open Relationships*. Cleis Press.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2009). „Posttraumatic Growth: Conceptual Foundations and Empirical Evidence". *Psychological Inquiry*, 15(1), 1–18. https://doi.org/10.1207/s15327965pli1501_01
- Thouin-Savard, M. I. (2021). *Compersion in Consensually Nonmonogamous Relationships: A Grounded Theory Investigation*. California Institute of Integral Studies.
- Udry, J. R., Talbert, L. M., & Morris, N. M. (1986). Biosocial foundations for adolescent female sexuality. *Demography*, 23(2), 217–230. <https://doi.org/10.2307/2061617>
- Van Anders, S. M. (2012). Testosterone and sexual desire in healthy women and men. *Archives of Sexual Behavior*, 41(6), 1471–1484. <https://doi.org/10.1007/s10508-012-9946-2>
- Van der Kolk, B. (2015). *The body keeps the score: Brain, mind, and body in the healing of trauma*. <https://doi.org/10.7812/TPP/14-211>
- Wacquant, L. (2008). *Urban outcasts: A comparative sociology of advanced marginality*. Polity.
- Walker, R. (2009). *One big happy family: 18 writers talk about polyamory*. Riverhead.
- Walum, H., Westberg, L., Henningsson, S., Neiderhiser, J. M., Reiss, D., Igl, W., Ganiban, J. M., Spotts, E. L., Pedersen, N. L., Eriksson, E., & Lichtenstein, P. (2008). Genetic variation in the vasopressin receptor 1a gene (AVPR1A) associates with pair-bonding behavior in humans. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 105(37), 14153–14156. <https://doi.org/10.1073/pnas.0803081105>
- Wang, C. (2016). *Trust, jealousy and communication in long-term couples practicing consensual non-monogamy* [Smith College]. <https://scholarworks.smith.edu/theses>

- Wang, I. M., Michalak, N. M., & Ackerman, J. M. (2021). Life History Strategies. *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*, 4560–4569. https://doi.org/10.1007/978-3-319-19650-3_1926
- Weitzman, G. (2007). Counseling bisexuals in polyamorous relationships. In B. A. Firestein (Ed.), *Becoming visible: Counseling bisexuals across the lifespan* (s. 312–335). Columbia University Press.
- Wentland, J. J., & Reissing, E. (2014). Casual sexual relationships: Identifying definitions for one night stands, booty calls, fuck buddies, and friends with benefits. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 23(3), 167–177. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2744>
- Wood, J., De Santis, C., Desmarais, S., & Milhausen, R. (2021). Motivations for Engaging in Consensually Non-Monogamous Relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 50(4), 1253–1272. <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01873-x>
- Wood, J., Desmarais, S., Burleigh, T., & Milhausen, R. (2018). Reasons for sex and relational outcomes in consensually nonmonogamous and monogamous relationships: A self-determination theory approach. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(4), 632–654. <https://doi.org/10.1177/0265407517743082>
- Woodruff-Diaz, S. K. (2010). *Polyamory as „ethical nonmonogamy“ : a viable alternative to Polyamory as „ethical nonmonogamy“ : a viable alternative to infidelity : a project based upon an independent investigation infidelity : a project based upon an independent investigation* [Masters Thesis]. Smith College.
- Xia, M., Fosco, G. M., Lippold, M. A., & Feinberg, M. E. (2018). A Developmental Perspective on Young Adult Romantic Relationships: Examining Family and Individual Factors in Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(7), 1499–1516. <https://doi.org/10.1007/s10964-018-0815-8>
- Yu, T. (2007). *The interplay of parental marital conflict and divorce in young adult children's relationships with parents and romantic partners*. Auburn University.
- Yumbul, C., Cavusoglu, S., & Geyimcia, B. (2010). The effect of childhood trauma on adult attachment styles, infidelity tendency, romantic jealousy and self-esteem. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 5, 1741–1745. <https://doi.org/10.1016/J.SBSPRO.2010.07.357>

Seznam tabulek

Tabulka 1	<i>Výhody a nevýhody párovacích systémů podle Schmitt et al. (2001)</i>	16
Tabulka 2	<i>Sociodemografické charakteristiky respondentů</i>	40
Tabulka 3	<i>Typy partnerských vztahů jednotlivých respondentů</i>	41
Tabulka 4	<i>Individuální důvody k navázání konsenzuální nemonogamie.</i>	64
Obrázek 1	<i>Motivace k zapojení se do KNM vztahu převzaté od Wood et al. (2021)</i>	31

Seznam příloh

Příloha 1: Informovaný souhlas	105
Příloha 2: Kontaktní formulář	107
Příloha 3: Otázky rozhovoru	112
Příloha 4: Náborový leták do facebookových skupin	115
Příloha 5: Debriefing	116
Příloha 6: Konceptuální rámec	117

Přílohy

Příloha 1: Informovaný souhlas

KATEDRA
PSYCHOLOGIE
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů

Informace o výzkumu:

Vážení účastníci výzkumu,

mnohokrát děkujeme za Vaš zájem o studii **Individuální faktory ovlivňující ochotu navazovat konsenzuální nemonogamní vztahy (KNM)**, jejímž cílem je prozkoumat, jaké faktory hrají roli v ochotě zapojovat se do KNM. Studii zaštiťuje Katedra psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a je součástí diplomové práce Bc. Michaely Syslové.

Vaším úkolem bude poskytnout rozhovor zaměřený na Vaše postoje ke konsenzuálním nemonogamním vztahům, Vaše současné a předchozí partnerské vztahy a partnerský/é vztah/y Vašich rodičů. Rozhovor bude trvat cca **45 minut** a bude nahráván. Rozhovor proběhne dle Vaší preference osobně či online.

Studie se můžete zúčastnit, pokud je Vám **18 až 40 let** a v současné době máte **konsenzuální vztah se 2 a více partnery/partnerkami**.

Vaše účast ve studii je honorována částkou **200 Kč**. V případě zájmu Vám výsledky studie zašleme na Vaš e-mail.

Mnohokrát Vám děkujeme za Vaši účast!

Bc. Michaela Syslová (michaela@syslova.cz), Mgr. Anna Fišerová
& Mgr. Zuzana Štěrbová, Ph.D.

Katedra psychologie
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

Prohlášení

Informovaný souhlas

Potvrzuji, že

- a) jsem se seznámil/-a s informacemi o cílech a průběhu výše popsaného výzkumu (dále též jen „výzkum“);
- b) dobrovolně souhlasím s účastí své osoby v tomto výzkumu;
- c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;
- d) mnou poskytnutá data budou anonymizována, budou použita výhradně pro vědecko-výzkumné účely a nebudou bez mého souhlasu poskytnuta třetím stranám.

Zároveň prohlašuji, že

- a) souhlasím se zveřejněním výstupů vzešlých z výzkumu a s jejich dalším využitím;
- b) jsem seznámen/-a se svými právy týkajícími se přístupu k informacím a jejich ochraně podle § 12 a § 21 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tedy že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o informaci o zpracování mých osobních a citlivých údajů a jsem oprávněn/-a ji dostat a že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o opravu nepřesných osobních údajů, doplnění osobních údajů, jejich blokaci a likvidaci.

Výše uvedená svolení a souhlasy poskytují dobrovolně na dobu neurčitou až do odvolání a zavazují se je neodvolat bez závažného důvodu spočívajícího v podstatné změně okolností. Vše výše uvedené se řídí zákony České republiky, s výjimkou tzv. kolizních norem, a bude v souladu s nimi vykládáno, přičemž případné spory budou řešeny příslušnými soudy v České republice.

Datum

Jméno a příjmení

Podpis

Příloha 2: Kontaktní formulář

Dobrý den,

velice děkujeme za Váš zájem a ochotu podílet se na výzkumu „Individuální faktory ovlivňující ochotu navazovat konsenzuální nemonogamní vztahy (KNM)“. Jeho cílem je prozkoumat, zda a jakým způsobem postoje a zkušenosti ovlivňují ochotu navazovat konsenzuálně nemonogamní vztahy.

Vaše účast obnáší:

1. Vyplnění kontaktního formuláře (cca 3 minuty)
2. Rozhovor (cca 45 minut)

Podmínky účasti:

- věk 18-40 let
- konsenzuálně nemonogamní vztah se 2 a více partnery

Odměna: 200 Kč/rozhovor

Děkujeme Vám za účast na výzkumu! Bc. Michaela Syslová (michaela@syslova.cz), Mgr. Anna Fišerová a Mgr. Zuzana Štěrbová, Ph.D.

Nyní bychom Vás požádali o potvrzení informovaného souhlasu, který je nezbytný k další výzkumné činnosti:

Potvrzují, že...

- a) jsem se seznámil/-a s informacemi o cílech a průběhu výše popsaného výzkumu (dále též jen „výzkum“);
- b) dobrovolně souhlasím s účastí své osoby v tomto výzkumu;
- c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;
- d) mnou poskytnutá data budou anonymizována, budou použita výhradně pro vědecko-výzkumné účely a nebudou bez mého souhlasu poskytnuta třetím stranám.

a. Ano

b. Ne

1. Jaký je Váš gender?
 - a. Žena
 - b. Muž
 - c. Jiné (uveďte)
2. Kolik je Vám let?
3. Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?
 - a. Základní škola
 - b. Střední škola bez maturity
 - c. Střední škola s maturitou
 - d. Vysoká škola
4. Jaké je Vaše zaměstnání? (Můžete zaškrtnout více možností.)
 - a. Bez zaměstnání
 - b. Mateřská/rodičovská dovolená
 - c. Brigáda
 - d. Částečný úvazek
 - e. Plný úvazek/OSVČ
 - f. Student
5. V jakém regionu žijete?
 - a. Praha
 - b. Středočeský
 - c. Jihočeský
 - d. Plzeňský
 - e. Karlovarský
 - f. Ústecký
 - g. Liberecký
 - h. Královéhradecký
 - i. Pardubický
 - j. Vysočina
 - k. Jihomoravský
 - l. Olomoucký
 - m. Zlínský
 - n. Moravskoslezský
6. Jaká je velikost obce, ve které žijete?
 - a. Vesnice do 999 obyvatel
 - b. Obec s 1 000-1 999 obyvateli
 - c. Obec s 2 000-4 999 obyvatel

- d. Město s 20 001-50 000 obyvateli
 - e. Město s 50 001-100 000 obyvateli
 - f. Velkoměsto nad 100 000 obyvatel
7. Jaká je velikost obce, ve které jste vyrůstal/a (do svých cca 15 let)?
- a. Vesnice do 999 obyvatel
 - b. Obec s 1 000-1 999 obyvateli
 - c. Obec s 2 000-4 999 obyvatel
 - d. Město s 20 001-50 000 obyvateli
 - e. Město s 50 001-100 000 obyvateli
 - f. Velkoměsto nad 100 000 obyvatel
8. Jaká je Vaše sexuální orientace?
- a. Heterosexuální
 - b. Bisexuální
 - c. Homosexuální
 - d. Jiné (uveďte)
9. Kolik máte vlastních dětí?
- a. 1
 - b. 2
 - c. 3
 - d. 4 a více

Otázky v následujících blocích můžou směřovat na důvěrnější informace. Znovu proto připomínám, že informace získané v rámci této studie nebudou poskytována žádné třetí straně. V případě, že na otázku nebudete chtít odpovídat, můžete ji přeskočit.

10. Rozvedli se Vaši rodiče?
- a. Ano
 - b. Ne
11. Kolik Vám bylo let, když se Vaši rodiče rozvedli?
12. Do kolika let jste vyrůstal/a v jedné domácnosti s matkou?
13. Do kolika let jste vyrůstal/a v jedné domácnosti s biologickým otcem?
14. Vyrůstal/a jste s nějakým dalším rodičem (tj. novým partnerem Vašich rodičů)?
- a. Ano, s nebiologickou matkou
 - b. Ano, s nebiologickým otcem
 - c. Ne
15. Do kolika let jste vyrůstal/a v jedné domácnosti s tímto dalším dospělým?

Ráda bych znovu připomněla, že informace získané v rámci této studie nebudou poskytována žádné třetí straně. V případě, že na otázku nebudete chtít odpovídat, můžete ji přeskočit.

16. Kolik jste měl/a ryze sexuálních partnerů?
17. Kolik jste měl/a vážných vztahů? (Máme na mysli vztah, který byl perspektivní do budoucna.)
18. Měl/a jste někdy monogamní vztah? (Máme na mysli jakýkoliv vztah, od vážných po nezávazné.)
 - a. Ano
 - b. Ne
19. Kolik jste doposud měl/a dlouhodobých vážných monogamních vztahů?
20. Kolik jste doposud měl/a vážných konsenzuálně nemonogamních vztahů?
21. Kolik máte v současnosti partnerů/partnerek v rámci Vašeho vztahu?
 - a. 0
 - b. 1
 - c. 2
 - d. 3
 - e. 4
 - f. 5
 - g. Více než 5

Nyní budete odpovídat na otázky ohledně Vašeho partnera/Vaší partnerky.

22. Jaký je gender Vašeho partnera / Vaší partnerky?
 - a. Žena
 - b. Muž
 - c. Jiné (Uveďte)
23. Jak byste nazvali Váš vztah? (např. manželství, polyamorie, otevřený, ...)
24. Jak dlouho Váš vztah trvá? (např. 1 rok a 2 měsíce)
25. Žijete s partnerem/partnerkou v jedné domácnosti?
 - a. Ano
 - b. Ne
26. Jak dlouho s partnerem/partnerkou žijete v jedné domácnosti? (např. 1 rok a 2 měsíce)
27. Máte společné děti?

- a. Ano
 - b. Ne
28. Jak je Váš vztah vážný?
- a. 1 Zcela nezávazný
 - b. 2
 - c. 3
 - d. 4
 - e. 5
 - f. 6
 - g. 7 Vážný
29. Jak jste ve vztahu celkově spokojen/a?
- a. 1 Naprosto nespokojen/a
 - b. 2
 - c. 3
 - d. 4
 - e. 5
 - f. 6
 - g. 7 Naprosto spokojen/a

*Nyní budete odpovídat na otázky ohledně Vašeho dalšího partnera/Vaší další partnerky.
(Stejně otázky jako v předchozím bloku podle toho, kolik respondent/ka uvedl/a partnerů/ek)*

Děkujeme Vám za vyplnění kontaktního formuláře. Nyní prosím uveďte svoji e-mailovou adresu, na kterou Vás budeme kontaktovat. (Kontakt nebude předán třetím stranám.)

Přejete si dostávat informace o probíhajících výzkumech skupiny Etologie člověka prostřednictvím e-mailu?

- a. Ano
- b. Ne

Pokud máte jakékoliv otázky, připomínky, nebo se chcete o této problematice dozvědět více, kontaktujte nás na e-mailu michaela@syslova.cz, Facebooku, nebo nám zanechte vzkaz přímo zde:

Příloha 3: Otázky rozhovoru

Rozhovor – Individuální faktory ovlivňující ochotu navazovat konsenzuální nemonogamní vztahy (KNM)

- Začátek:
 - Cílem studie je rozšířit povědomí
 - Anonymizované, uloženo pod kódem, možnost přerušit v průběhu rozhovoru, pokud nechtějí na některé otázky odp. – nemusí, záznam rozhovoru stažení
- Qualtrics, debriefing, letáček
- Zopakovat na základě Qualtrics údaje o jejich KNM vztahu, zda to sedí – plynule navážeš na první otázku

A) Jaké faktory motivují jedince k navázání KNM?

- Co konkrétně Vás vedlo k tomu, že jste navázal/a svůj první KNM?
- Při navazování dalších KNM, byly pro Vás důvody stejné nebo v něčem jiné? Pokud ano, v čem konkrétně?
- Je něco, co podle Vás hraje zásadní roli v tom, že někdo jiný naváže KNM vztah? Obecně, nebo u lidí, které znáte...
- Co je podle Vás ten zásadní důvod, že někdo naváže KNM a někdo ne?

B) Existuje, příp. jaký je, vztah mezi DALŠÍMI INDIVIDUÁLNÍMI FAKTORY V ŽIVOTĚ JEDINCE (postoj ke KNM, zkušenosti z min. vztahů, vnímání vztahu rodičů v dětství) A JEHO OCHOTOU NAVAŽOVAT KONSENZUÁLNÍ NEMONOGAMNÍ VZTAHY?

Vztah mezi postojem jedince ke KNM a jeho ochotou navazovat KNM

- Kdy a jak jste se poprvé dozvěděl/a o tom, že existují KNM?
- Jak se váš postoj ke KNM vyvíjel od doby, co jste se o nich dozvěděla, až do posud?
- Kdy jste poprvé začal/a uvažovat o tom, že byste mohl/a KNM sám/sama navázat? Co za tím stálo?
- Kdy jste poprvé pocítil/a, že vás přitahuje více osob najednou?

Vztah mezi minulými partnerskými zkušenostmi a ochotou navazovat KNM

- Kdy a jak jste navázala svůj první KNM?
- Mohl/a byste nyní stručně popsat svůj současný vztah?
 - Co je podle Vás silnou stránkou tohoto vztahu?
 - Co je naopak slabou stránkou tohoto vztahu?
- Jak byste stručně charakterizoval/a své předchozí vztahy? Vyberte ty, které považujete za důležité, které Vás nějak významně ovlivnily. Mohou to být vážné vztahy, ale i vztahy ryze sexuálního charakteru, monogamní i nemonogamní vztahy. Kolik takových

vztahů bylo? Můžete vybrat 3 takové? Otázky na doptání (nejdřív nechat volně mluvit a pak se doptat na to, co nezmíní sami)

- Kolik mu/jí bylo?
- Kolik let bylo Vám?
- Jak tento vztah začal?
- Jak byste tento vztah nazval/a? (Chození, na jednu noc, otevřený, poly...)
- Jak dlouho tento vztah trval?
- Co bylo podle Vás silnou stránkou tohoto vztahu? Co v něm dobře fungovalo?
- Co byly naopak slabé stránky tohoto vztahu? Jaké v něm byly největší problémy?
- Z jakého důvodu jste partnerský vztah ukončili? Kdo ten vztah ukončil a z jakých důvodů?
- Řekl/a byste, že měly Vaše předešlé vztahové zkušenosti (ať už v monogamních nebo v KNM vztazích) nějakým způsobem vliv na formování Vašeho aktuálního či minulého vztahu?
- **Efekt vztahu rodičů (tj. zkušenost z primární rodiny)**
- Teď bychom se přesunuli do období Vašeho dětství, zeptám se Vás na vztah Vašich rodičů:
 - Jak jste vztah rodičů v dětství (tj. cca do vašich 12 let) vnímal/a?
 - Jak jej vnímáte nyní?
 - Co je podle Vás silnou stránkou jejich vztahu? Co v něm dobře funguje?
 - Změnilo se něco od doby, kdy jste byl/a dítě?
 - O jakém období nyní mluvíte?
 - Co jsou naopak slabé stránky jejich vztahu? Jaké v něm byly největší problémy?
- **V případě rozvedených rodičů otázky na doptání**
 - Jak jste vnímal/a vztah Vašich rodičů v době, kdy ještě byli sezdání/žili jste společně v jedné domácnosti?
 - Změnil se váš pohled na rozvod rodičů v průběhu let?
 - Jaký byl váš pohled v dětství (když se to dozvěděl/a) a jaký je nyní?
 - Jaké pro Vás období rozvodu bylo? Jak jste jej vnímal/a?
- **Efekt nevěry**
 - Zažil/a jste někdy situaci, kdy se ve vztahu, vašem nebo někoho blízkého, objevil sexuální/emocionální vztah mimo manželství/primární vztah, ať už to pro vás bylo zásadní v dětství nebo teď aktuálně?

- Jak jste na toto zjištění vnímal/a? Vnímáte, že vás to nějakým způsobem ovlivnilo? Pokud ano, jak konkrétně?
- Máte vy osobně s nevěrou ve Vašem milostném životě zkušenost?
- Napadá vás ještě něco, na co jsem se neptala, ale co podle vás souvisí s tím, že se někdo rozhodne navázat KNM vztah? Případně, chcete se na něco zeptat vy?

Příloha 4: Náborový leták do facebookových skupin

Zúčastněte se výzkumu Univerzity Karlovy

KONSENZUÁLNÍ NEMONOGAMNÍ VZTAHY

**ODMĚNA
200 Kč**

Kdo?

- muži a ženy 18-40 let
- konsenzuální vztah se 2 a více partnery

Co?

- vyplnění online kontaktního formuláře (cca 3 minuty)
- rozhovor online/osobně (cca 45 minut)

CHCETE SE ZÚČASTNIT?

<https://bit.ly/3kX624S>

Bc. Michaela Syslová
michaela@syslova.cz
Mgr. Anna Fišerová
Mgr. Zuzana Štěrbová, Ph.D

<https://www.facebook.com/vyzkum.partnerskych.vztahu>

Příloha 5: Debriefing

KATEDRA
PSYCHOLOGIE
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

Debriefing

Individuální faktory ovlivňující ochotu navazovat konsenzuální nemonogamní vztahy

Vážení účastníci výzkumu,

tímto bychom Vám rádi poděkovali za účast ve výzkumu „Individuální faktory ovlivňující ochotu navazovat konsenzuální nemonogamní vztahy“. Jeho hlavním cílem je prozkoumat, jaké faktory hrají roli v ochotě navazovat konsenzuální nemonogamní vztahy (KNM).

Konkrétněji jsme se zaměřili na otázky, jak ovlivňují postoje, předchozí partnerské zkušenosti a partnerský vztah rodičů (tj. zkušenost z primární rodiny) ochotu osob navazovat konsenzuálně nemonogamní vztahy.

Hlavním cílem této studie je rozšířit poznání o konsenzuálních nemonogamních vztazích. Přestože se jedná o často diskutované téma, doposud se na něj zaměřilo velice málo vědeckých studií. Předchozí studie zkoumaly především dopad KNM na osobní pohodu (well-being), dále nevěru a postoje ke KNM. Výsledky například ukázaly, že lidé v KNM vztazích zažívají srovnatelnou úroveň osobní pohody jako lidé v monogamních vztazích. Srovnatelná se ukazuje být i míra žárlivosti, ačkoli formy žárlivosti se u lidí v monogamním a KNM vztahu do určité míry liší. V KNM se vyskytuje tzv. *compersion*, což je radost z potěšení partnera při dalších sexuálních a vztahových setkáních (někteří autoři zastávají názor, že *compersion* je opakem žárlivosti, výzkum však naznačuje, že *compersion* a žárlivost se nemusí nutně vzájemně vylučovat). Dále se ukázalo, že míra nevěry je v KNM vztazích nižší než ve vztazích monogamních. Žádná studie se ovšem dosud nezaměřila na individuální faktory a zkušenosti, které souvisejí s ochotou vstupovat do KNM vztahů.

Nyní jste se zúčastnil/a cca 45minutového rozhovoru. Vaše účast nám velice pomůže při zkoumání faktorů souvisejících s ochotou navazovat KNM vztahy. Tyto výsledky mohou být kromě výzkumníků přínosné i pro terapeutů či další odborníky pracující s jedinci v nemonogamních vztazích.

V případě zájmu o další informace mne kontaktujte na e-mailové adrese michaela@syslova.cz

Informace o výzkumech zaměřených na partnerské vztahy můžete sledovat na Facebookové stránce Výzkum partnerských vztahů

(<https://www.facebook.com/vyzkum.partnerskych.vztahu>)

Děkujeme Vám za spolupráci!

Bc. Michaela Syslová, Mgr. Anna Fišerová a Mgr. Zuzana Štěrbová, Ph.D.

[Katedra psychologie \(cuni.cz\)](http://Katedra%20psychologie%20(cuni.cz))

Příloha 6: Konceptuální rámec

POSTOJ

(Jak souvisí postoj ke KNM s ochotou navazovat KNM?)

- Existence fenoménu – *znalost konceptu KNM – vědomí, že i další lidé žijí v tomto typu vztahu*
- Seznámení s KNM
 - KDY (věk)
 - JAK (*souvislost s existencí fenoménu?*)
- První myšlenka KNM – *tendence navazovat KNM*
 - KDY (věk)
 - JAK
- City k více lidem zároveň
 - KDY (věk)
 - JAK (prožívání)
- Postoj ke KNM
 - Počátek
 - Pozitivní
 - Negativní
 - Nyní
- Postoj k monogamii

VZTAHOVÁ HISTORIE

(Jak souvisejí partnerské zkušenosti s ochotou navazovat KNM?)

- První KNM
 - KDY (věk)
 - (*JAK – spíše pro dokreslení než pro analýzu*)
 - **PODNĚT PRO NAVÁZÁNÍ**
 - **TYP VZTAHU** (*otevřený/poly/swing/...*)
- Důležité vztahy
 - Typ vztahu
 - První
 - Druhý
 - Třetí
 - Silné stránky

- Monogamní
 - První/Druhý/Třetí
- KNM
 - První/Druhý/Třetí
- Slabé stránky
 - Monogamní
 - První/Druhý/Třetí
 - KNM
 - První/Druhý/Třetí
- Rozchod
 - První/Druhý/Třetí
 - Pozitivní
 - Negativní
 - Neutrální
 - Iniciátor (Respondent/Partner/Dohoda)

VZTAH RODIČŮ

(Jak souvisí vztah rodičů (tj. zkušenost z primární rodiny) s ochotou navazovat konsenzuálně nemonogamní vztahy?)

- Dětství

S matkou

S otcem

- Nyní

S matkou

S otcem

- Rozvod

- Souhlas
- Nesouhlas
- Neutrál

NEVĚRA

- Kdo

- Jak (prožívání)

VLIV NA FORMOVÁNÍ VZTAHU – co respondenti vnímají jako důležité faktory, které si odnášejí z předchozích vztahů/rodiny

- Partner
- Rodina
- Důvody k navázání KNM
- Důvody k nenavázání KNM
- Jiné

SOUČASNÝ VZTAH

- *Seznámení*
 - *KDY (věk)*
 - *JAK (prožívání)*
 - *INICIÁTOR KE KNM*
- *Struktura vztahu*
- *Typ vztahu*